Усьве Бәḱо

Нәсрәта мын

найнетнрат

Ex. 1

УСЬВЕ БӘЌО

Ûsivê Beko
Hesreta min

Һәсрәта мьн

H.03

НӘШИРӘТА КОКӦМӘТЕЙӘ ӘРМӘНИСТАНЕ

С (Քրդ)
Բ 40

Нава бәрәвока Усьве Бәк'ода—бь сәрньвиса «Һәсрәта мьн», һатьнә щиWаркьрьне әW шьер у шьеред вәкьри, ед кӧ шайир ван салед пашьн ә'франдьнә.

Темаед шьеред бәрәвокенә: хәбата мәрьвед советиейә ә'франдар, Wәтәнньзи у ә'длайи, бьратийа щьмаә'та, нӧб-ньзкьрьн. Бәрәвокеда һәнә ӧса жи чәнд нмушед вәчекьрьна фолклора щьмаә'та к'ӧрда.

Щики башqә дьгрьн шьеред бәрәвокейә вәкьри.

ՈՒՍԸՎԵ ԲԱՔՈ (ԲԱԿՈԵՎ)
ԻՄ ԻՂՁԸ
(քրդերեն)
Հայաստանի պետական հրատարակչություն
(Հայպետհրատ), Երևան, 1963

УСУВЕ БАКО (БАКОЕВ)
МОЯ МЕЧТА
(на курдском языке)
Армянское государственное издательство
(Айпетрат), Ереван, 1963

ӘЗ У БЬЛУР

(Дәwез пешхәбәре)

— Ньзаньм чьма бира тә чумә,
Нә зани, әз у тӧ әм к'и бунә,
Чьр'а мьн чь кьрйә, нәмез наки,
Нахази мьнр'а хәбәрди н'аки?
— Мьн бьбәхшинә, блура дарин,
Нә әз хWәндимә, е бәре ниньм,
К'ламе т'әзә нһа ләв тиньм.
Дәнге мьн бльнд, Wәк дәнге ә'Wра
У бәла дьбә әW нәму дәра.
— Нә жь ә'Wра нәртьм дәнг дәрнае,
Ле дәнге мьн ширьн бу, дьлован,
Дькьр хӧшин мина пеле аве,
П'ьр' ахин һәбу, шәWат у к'ьзин,
Wева qәнщ дьбу һәр хәм у брин.
— Минани бәре әз тә ньздькьм,
Р'ӧне мьндани у тә бирнакьм,
Qәй qир'ина тә әW дәнге мьн бу,
Паше пе ньсйам, гава мәзьн бум.

— Мə тəви ĥəв пəз дьбьрə чере,
Гӧл-сосьнада дьданə гəре.
Нə бериван бь дəнге мьн—тə
Хwə биркьри топ дьбун дора мə.
У мьн ахина дьле тəйи бəнги
Жь рӧк дəрдьхьст, бəр wана рядьхьст.
Ньзаньм чьма бира тə чумə,
Иди мьн нади тӧ сəр леве хwə...
— Ле əз чь бежьм, блура дəлал,
Нə дербаз бунə пьр сал у бĥар,
Иди əw ниньм, ча бəре—нəчар,
Ннa дəнгбежьм,—шайире иро,
Кламе тəзə ləв тиньм ĥəрро,
Шурə-шурəнə у пъръи aWqac,
Гьшк жи тəзəнə, тӧ wана нənac.
Мqаме кламе мьн—нəсьнə, пола,
Рakет у доргəр, гəмйа атомйе,
Əрде хам-хопан, əдлайа дьне...
— На, тӧ фланкəсе бəре нини,
Кьвшə нахwази тӧ мьн бир бини...

ПАРТИА

Партиа, тӧ бəйраqа милион мəрийа,
Бей тə сефил, пирəдейə дьнйа,
Бей тə шайи, жийин тӧнə,
Бей тə дума мəрьватийе жи кьнə;
Рйа тə огърə, дуз у шəмал,
Щийе хькə-хали тə кърйə шен у мал,
Wəлгəрандйə бəстед хам у хопан,
Кърйə бəра зəвийед смьлгьран.
Чəрха ĥиве, стəйрка, дəст тəдайə,
Сӧра чəрха дьне тə ĥьлдайə,
Гепəльнг данйə бəрбь əрше əзмин,
Wəки бь речa Йури Гагарин
Мерхаса бьшини сəр ĥива зəрин.
Дьĥа кӧтабуйə сьрйа qӧрна кəви,
Миасəр дьбə ĥəр хwəстьн у ĥəр хəwи.
Бəр, овкиан, хӧшина хwə текнə йəк,
Дəнге пеле wə ббьĥем qасəке,
Ча салйута азайа мəрвайе,
Ча бəсанйа мьраза у шайе.
Тəйр у ту, баскед хwə qаим ĥəвхьи.

Чаwа чомахе ль дәфе дьхьн,
Сазбәндийе бькьн нава һәwеда,
Партиа миасәр дькә хәwна «әвда».
Сәра Кремледа дәнгә у бәсә,
Қөрнада чьқас хун къшиайә-бәсә!
Хастьна дьне ньһа әw пьрсә,
Дәф у зөрнә, дәрен, лехьн мьзгин,
Әгитно, рабьн, рожа ироин
Ледьн нәзар салйутед шальхин.
Әләмәтие бьднә әрд у әзмин,
Қөрьлта хwә дькә Партиа Ленин.
Комунизм хwәстьна милионанә,
Кәсрәт у мәрәме шәркаранә.
Әw те бь изьн у ашкәрә,
Гәф, мьхәнәти бь we нькарә.
Әw бь әхтйари һа пәрвәдьдә,
У дәрге дьне бәр we вәдьбә.
Сазбәндно, лехьн қәйде алтьндара,
Бьла дәнге қәйде мә бәлабә
Чар қөлбе дьне-нав хәбатқара,
Бо шәркарйа wан агьр-алавбә.
Партиа, тө бәйраqа милион мәрийа,
Бей тә сефил, пирәдейә дьнйа,
Бей тә шайи, жийин төнә,
Бей тә дума мәрьватийе жи кьнә.

ЛЕНИН У ӘДЛАЙИ

1

Ленин!
Чь навәки маqулә у дәлал,
Бәр дьле мәрийа—
Канйа бәхт у мразә авзәлал.
Наве нәмьри
Чаwа һатә рye дьнйе, рое жи
Ишьqа хwә да wи.
Бь wи нави гөл вәдьбьн һәрсал,
Канийе қөрнада
Зьһар бубун,—дькъшьн бһар, бһар.
Бь өлме Ленин
Кәwа әдлайие кәтә нав зәмин,
Тәв бунә шәркар,
Кө бьвьн хwәйе кәда хwә нәлал.

2

Ленин!
Дәwран берәкм бу, кәмбах у рәзил.
Ленин бу wәки

Азаи да әw мләтед һесир
Ленине мәзьн
Дьнйа кәвн авит, кьрә сәро-бьн,
Дәwса we сазкьр
Дьнйа сәр растйе, дьнйакә лап дьн.
Өлме Ленинә,
Мәрвайнера әдлайе, бәхт тинә,
Әw буйә символ,
Сильна әдлайейә һәрә зор.
Бь өлме Ленин
Мәрийе советне фьринә әзмин,
Бәртәва зерин
Шандьн ль сәр синге һива зәрин.
Ленин, әдлайи,
Әw навьн нйа мраз у шайи,
Әwә доргәрьн,
Һәр тьшти гәм дькьн,
Дьгрьн пешйа овкйана, тофане
У тиньн рае.

3

Ленин тәви мәйә,
Наве Ленин у әдлайе
Щие хькә у хали
Дькьн мал у авайи.

Щие хам у qьрьстан
Әw дькьн әйни гөльстан,
Әw навьн, кө дьбьн
Стансйед электрикейә шәwqдар,
Баг, багче кәwасkар
У кәарханә кәзар-кәзар;
Әwьн хәмле дьнйе,
Сильна шәркарийа мәрьвайе.
Әwьн—щмаәт, дьнйа
Бо азайе ракьрьнә тйа.
Ленин!

КӘСРӘТА МЬН

Мьн ньздькьр wан кание авсар,
Тәйр у туйе чардор ръндә-кӧбар,
Wан бәрх у каре нәсә-рәвок
Qәй минани мә бьчук у зарок.

Мьн ньздькьр чйа у бани,
Минани бука тәв хәмьли,
Тьршо, сьпьнг, кәрәнг у мәндьк,
Совәкари, рәв, бәз у листьк.

Мьн ньздькьр бһара хwәш,
Кӧлилкед бәдәw, нәзар рәнги
У wан гӧле сор, чилә-qәрqаш,
Wи бьлбьле ль сәр wан бәнги.

Мьн дьхwәст тәбйәт у бһар,
Щмаәта хwә чаwа йәкәхтйар,—
Жийина хwәш у мәрьваи,
Кәда нәлал у рәнәти.

Мьн дьхwәст, wәки wар у кәwшән
Мешә, зозан, чайир у чиман
У wьр кәрийе пез бь нәзара
Тәв бьбуна е хәбаткара.

Мьн дьхwәст, wәки щмаәта мьн
Тӧ нәбуйа hесир у зманкьн,
Нәбуйа шване ль чйа гәрок,
Ле нәхьста бруск у тәйрок.

Дьхwәст, wәки хорт у qизе мә
Бьзәwьщиана бь дьле хwә,
Бьбуна хwәй әмьр у изьн,
Нәкьрана ахин у пера газьн.

Мьн дьхwәст, wәки щмаәта мьн
Тәви нәму мләте дьн,
Бь змане дйа хwә нәлал
Хwәнди буйа, ле нә кәр у лал.

Дәри вәкьр Октйабра Мәзьн,
Жь хәwе ракьр щмаәта мьн,
Бәйраqа ал нав мәда ньканд,
У әмре тәри жь мә qәтанд.

Wа хwәстьна мьн hатә сери,
У әмре зәлул мә бьнӧри,

Нава мьләте аза, бьра,
Әм жи ша дьбьн тәви Wана.

Бәла бун чун у пәй һәв къшйан,
Кочәрти, кон, рәв, мьж у думан,
Wәр-кәWшәне мә гьшк хәмьлин,
Кәтнә нава тәриqа зәмин.

Нәсрәта мьн, йа гәлә сала
Миасәр буйә нав әмре мьнда,
Әз бумә дәнгбеже гиро,
Мьqаме мьн азаййә иро.

ШӘВӘРӘШ

Ньфьр, нәлләт ль тә, һәри вәнәгәри,
Шәвәрәша бь зәлули, әмре гьри.
Щәсуси бу, qәйд у зндан, дәрд у кован,
Мләт дәсте зальман бу сал у зәман.
ДәWран һатьн у дәрбаз бун бь пьр мәзил,
Мләт жь тә шәвәрәше мабу несир.
Мина пәнще шера тә пәрьтанд,
Тә дьле щмаәта мьн хар, кьрә бәрбат,
Жь сәWт у бина тә бьәщим һәр рож у сал,
Тӧ буйи заротйа мьн, тә дьле мьн хар.
Һәри, шәвәрәша тәри, вәнәгәри,
Тӧ qәтьли, тӧ зальми, кӧл у гьри.

Кәскәсоре кәван гьртйә пеша әзмин,
Әw бәйраqа азадарә, тәва зәмин.
Рое пәрвәда, дәрд, хәзәб орте ньлат,
Бона мләте мьн жи шайи у шәWq нат.
Кәр у лал бум әз, бе сәWт у дәнг,
Дь курайа ӧлм стәнд сәqа у рәнг.
Әз бум кәWе чәвканийа Әләгәзе,

Нава дьле колхозване бәр Әрәзе,
Синге п'ала, шьван, р'әзWанед к'әдһ'әлал,
Беривана, бук у кәчкед дьл әвиндар.
Жь wан авед чәвканиан тасәке тиньм,
Бәр щьмаәта хwә әз бь әшq датиньм.
Шәвәрәше, һәри, иди вәнәгәри,
Шәwqе дайә к'әскәсора кәванкьри.

КЛАМА МЬН

1

К'лама мьн пьр наздарә,
Хәбат у нөб же дьбарә,
Әw жь канйа һәрә к'урә,
Мәрәмава беqөсурә.
Нә атомә, нә жи авза,
Нә мәртәлә, нә жи шурә,
Әдлаййә, әмре аза,
Дьнйаеда пьр мәшурә.
Бәр we һечьн тәйрок, баран,
Тофан, бруск, мьж у думан.
На, башqәйә к'лама мьн,
Әз һәр wева дьбьм гиро,
Кәwәса мьн һатийә иро.

2

Әw кәвотка кәмднейә
Чилә-qәрqаш у кьжмәк'ар;
Бәр мqаме к'лама мьн

Дькәлә буза «шәре сар».
Әw зәвйа пәмбөйайә қәрқаш,
Гуше рәзе тьрианә
У бахче көлилка бинхwәш.
Стансйа электрике шәwqдар,
Мәдане мә кәзар-кәзар,
Бәра әдлайейә, йа нен,
Щийе хькә-хали, қрьстан
Тәв дькә авайи у шен,
Дькә щнәт у гольстан;
Әw к'әда гәлә мәрийанә
У хәбата милион мьла,
Әw бәхтә, мразе дьла.

3

К'лама мьн, әw тәви мьн
Буйә машоқа hива зәр,
Сөра дьне бьрйә дәр.
Aha к'лама әмре мьн
Тәв ракета чawa бәсбьр
Дьне фьрйә, чуйә жоре.
Әwe бь милион километр,
Шькле hиве анйә жере,
Гәмйа атомейә—«Ленин»,
Сәр бәр, овкйана дьгәрә
У буза сал у зәмана

Әw қәт-қәт дькә, дьбьрә.
Наве к'лама мьн—«кәвтсали»,
hәр сале we—кәзар кани.

4.

Ле дәнгбежед к'лама мьн
Пьр гәләкьн, әw милионьн,
Гьшк хәбатчие мала мәзьн:
Әwьн бәйраqа мәйә ал
Дәсте хwәда qаим дьгрьн,
Кәвтсалйе әw ниви дькьн,
Бәхт у мраза тиньи hәр сал.
Әwьн, кө буза овкйана
У бәра дьqәльшиньн,
Хwәлйа хопан wәлдгәриньи,
Нан тег дькьи ль wандәра.
Әw мәри кө дьгрьи пешйа
Канала, щәwa у чәма
У гәм дькьи ава wана,
Тиньи рае нава лула
Рөк у шәмале дьднә тәва.

5.

Гәлә зорә к'лама мьн,
Мqаме тәк мәрийа нинә,
Әw к'лама милионанә.

Машоq дькә дьне, мәрийа,
БаWарбуне дьдә Wана,
ӘW бәла дьбә кәму щийа,
Милиона ʼрадькә әW пийа,
Тәва дькә дәнгбеж, мерхас,
Дькә йәк-йәк Сайат-Нова,
Чайковски у Комитас;
Qörнә We he чьqас-чьqас,
Косте öса пешда биньн,
Кö бьqәйде кʻлама мьн
Шәв у рож бьстрен пәйе
Пър дәлалйа Wәтәне мьн.
Кʻлама мьн—хәмла әзмин,
Рʻöк у тақәте дьдә зәмин,
ШәWq у шәмале дьдә рое,
Бәр әдлайа кәмдьнйае
Шәре сәрхöр тинә рае.
Кʻи рьнд занә кʻлама мьн,
We тобәкә кʻламе дьн.
Кʻлама мьн пър дәлалә,
Кöб у хәбат же дьбарә.
Әз һәр Wева дьбьм гиро,
Лəма Wәра стра иро.

WӘТӘН

Wәтән, әз мәтне тә чаWа бьдьм,
Wәки бь дьле кʻәл әз һесабьм?
Хәмхöрйа тә мәра пър гәләкә,
Дәре кʻәсиба һәр кәс вәнакә,
Брина дьле Wан әW дәрманкә.

Нәхwәндитие әм һьнгавтьбун,
Шәв у рож әм дьчарчьрандьн берәнм.
Әм кʻәлогьри нивийа тә мабун,
У хали нәдьбун несред мә гәрм.
Кькʻиатада тö дьһати хöйан,
Тә мина пәнщ у нәдира рое
ШәWq вәда, днеда буйи әйан,
Тә әм дәрхьстьнә нав ронкае.
Бринед мә кʻур бун у пър хәдар,
Жь дәсти зöлмькʻарие әм стöхар,
Тәриеда дьхальфин һа сал бь сал,
Тә бь рәкмдари дәри мә вәкьр,
Мәлнәмкьр змане мә лал, брин,
Пешкʻеши мә кьр әв нәрфед зерин.

Мала мəзьнда чəве мə вəкьр...
Тə бь кöб мə пьрси кал у кəwал,
Qəнщкьр брине щмəта бəткал...
Бəнгзе тə дьхwенə ль həр эле,
Наве Ленин qəй нəхш-нигарə ле.
Бь тə у wи нави бəндə дьфьрьн,
У дор чəрха дьне əW дьгəрьн.
Wа wи нави бəдəWи дайə тə,
Кö бəр сьвра тə топ дьбьн бəндə.
Шькляки бəдəWə нава дьне
Жь нава дəрге тə əW буйə хьне.
Кьсрəти у кöби, ширьн дильм,
Гöмана зəмини, Wəтəне мьи.
Херхазйа əдлайе диса töйи.

Нə тəва зерин жь роhьлате
Шəwq у шəмалева həр сьбə дəрте.
Топраха тə щие роhьлатейə,
Шəwqа рое əw шəмала тəйə.
Авьлнəйате дьди ед аhьл,
Тəва дьки тö сьнəтчиед аqьл.
БəдəWи həрдəра: ль сəр əрде,
Нава курайа овкйана, бəра.
У нəта нава нəвт qате həWе.
Зутьре töе hиве хWə бьки Wар,
Бо əвда хер-зəйнəт жор бини хар.
Wьр həри сəр Венере, həла Wеда,

Бəса тəзə бини бона зəмин.
Əз чаWа мəтне тəи бекöдур
Иро бьсеWриньм бе тö qöсур?

Рəwша əрде жи у əзмин жи töйи,
Кe тə дьвинə, дьминə нəйри.
Гəло qə мəрйе кəсьри у ти
Дькарə тербə пе гöləаве?
Wəтəн, бəдəW у аqьлбəнди,
Мəтне тə бь готьн набə у кемə,
Тö дьнйеда кəтии сəрговəндие,
Тə топа дьнйае qəй кьрйə листок,
У həр дəрбе тə: гəмикə «Восток».

Топа дьнйае дьзвьрə дор рое
У həр фьтлəкə Wе-фəсле дьнйае,
Wəтəн, töйи фəсле днйальке.
Шəркара бина əдлайе hьлданə,
Тəда дьбиньи бhар у сьтари.
Хут töйи hоста чəрх у фələке,
Бhара мəрвайе, нöб у əдлайи.

ДӀӧ БРА

ДӀӧ бранә ӷу әзмин,
Wьр чап дькьн, дьпивьн,
ДӀӧ доргәре «Восток»-ьн,
Wанра бунә һәсп у зин.
Ша qсә дькьн һәвра,
ДӀӧ әWлядьн, дӀӧ бра,
Гешкеш таще әдлайе
Дьһуньн бо дьнйае.
ӘW таще Wан жь нубара
Гьр стәйрканә, жь әзмин,
Кӧ дьхәмлиньн зәмин.
ДӀӧ бранә ширкәлал,
Нета мәйә гьр зәлал,
Дьбьн нав әзмане шин,
Баске Wан пола qәWин;
ӘW дӀӧ бһарьн, дӀӧ бра,
Ӷйа бред әWльн дьгәрьн,
Чәрха дьнйае дьзвьрьн.
ДӀӧ бранә, дӀӧ титал,
Әгите Wәтәне советие

Бәсбьре мә амьндар,
Дәнге Wана зиз, кӧбар,
Дәрте жь кӷурайа дьл,
Буйә qәWат, буйә мьл,
Сьлав дькә мәрьвае,—
Дьне кәтийә нав шайе.
ДӀӧ бранә у дӀӧ дьл,
Тәви дьлке Wани гәрм
Вьр дькӧтьн милион дьл,
Жь хун у тамаред Wәтән
ӘW бунә әгит, лапә нас.
ДӀӧ бранә, дӀӧ мерхас,
ДӀӧ бранә, әw дӀӧ нәхш,
Wана һива зеӷин жи
Кьрйә гиро у сәрхWәш.
ДӀӧ бранә, дӀӧ тунсьз,
Жь qәWата Wанә әдлайи
Кӷур дьнәльн һәр шәӷньз.
ДӀӧ бранә, дӀӧ бәсбьр,
Әдлайе хWәй дькьн:—
Бьтәмьрә шәр, агьр.
ДӀӧ шәмальн, тәва сор,
Гепәльнга датиньн,
Кӧ бьфӷьн дһа жор.
Паше ре вәкьн бәрбь һиве,
Текнә тьлие гӧстиле.
ДӀӧ бранә, мьзгинбьр,

Дӧ бранә у дӧ шер,
Рʼйа wанрʼа we һәрън-бен
Кәзар-кәзар пионер,
Диһаркьн сӧрʼа әрша,
У әw бьбә рʼйа бәнда,
Бьбә сәйранга әвда.
Дӧ бранә ру әзмин,
Wьр дьпивьн у чап дькьн,
«Восток» wанрʼа һәсп у зин.

ДӘНГ У БӘ'СЕ WӘТӘНЕ МЬН

Дәнг у бә'се Wәтәне мьн
Дора дне, нава әрша,
Ль сәр һиве, бәрбь стәйрка,
Ль сәр әрде, ль сәр бә'ра,
Шӧрәт, рӧк у әшq дайә мьн.

Дәнг у бә'се Wәтәне мьн,
Комунизмә, әмре аза.
Һәр бә'сәк we тәриqәкә,
Хәwна qӧрʼна, йа мраза,
Рʼо жи жь we дьбрьqә.

Дәнг у бә'се Wәтәне мьн
Әw сәрһатийа мерхасанә,
Һәр хәбатчие мала мәзьн,
Бәwарбуна пьзмаманә,
Нишан дьдә ре у изьн.

Дәнг у бә'се Wәтәне мьн
Шәмалә жь бьрща мәзьн,
Әʼдлайә, рʼйа мәрьвайе,
Хәмле тәзә дьднә зәмин,
Әw qӧрʼна кәви тиньн рʼае.

КОМЕВА ДЬЧЬН ТӘСӘЛИЙА ДЬНЕ

Гәло бьруске ньшкева леда,
Гәло дьнйа кәвн ньлшйа, кәдьми?
Нае бира мьн, у тӧ тьшт нәди.
Мешә, щәW у чәм Wа кьрнә хӧшин,
Шәмаләк фри у чу руе әзмин.

Әз ньзаньм, гәло рое пәнще
XWә We шәмалера гӧһастьбу,
Йане әW Wера кәтьбу ләще?
Кәрдӧ шәмала бәри һәв дабун,
Йане бь дәсти мәрийе мә рокә
Дьн битәр бу, ронкайи да дьнйе.
Зорбун у гәрмайа xWәва Wәкә
QәWat у бльндайа We рое,
Йане нета шәмале бу зора
Һиве у стәйрка банйа рае?

Гәло әз тәзә радьбумә пйа,
Йане иди дьк'әтмә нава щийа?
Ньзаньм, станси электрикеда

Мащинә дьда хәбьтандьне?
Qәй бежи, һәма нава гәмйеда
К'омева дьчун тәсәлйа дьнйе.
ДьqәWьмә сәр бәра qәръми,
Мә Wьр сӧр у сәрмера шәрдькьр,
Йане хәбата xWә к'ӧтакьри
Хәбата роже томәридькьр.
ҺәWеда һәр дит алав у агьр
Ле чь qәWьми,—мьн тәгмин нәкьр.

Ньзаньм, әз дьк'әтмә машине,
Йане әз пәйа дьбум We дәме?
Дьбә әз Москваеда дьгәрйам.
Мьн дит, мәри топ бубун дора һәв,
Говәнд гьртьбун у дьлистьи тәв.
Ньзаньм, әз к'әтмә нава к'оме,
Йане тәзә дәрк'әтмә жь We?
Тәвәкә шәмал рәшйа сәр әрде,
К'әскәсоре кәван да руе әзмин
У нава шәмале дәрк'әт хортәк,
У готьн—әвә Йури Гагарин,
Һәр әвә мерхасе дьнйаейә тәк.
Ньзаньм, тофан рабу, чйа ләqйан,
Әwре дьне кәWеда тәqйан?
Ньзаньм, бәр соба эгьр бум әз,
Wьр мьн пола у кәсьн дьнәланд,
Йане дьк'әтмә мәдане бь ләз,

Йане малда р'уньшти мьн дьханд?
Һəwар у qир'ин к'əтə р'уе ə'змин,
У ə'wр бь тьрс алики р'əвин.
Пе нəнəсйам, п'ак нае бира мьн,
Сери нəк'əтм гəло чаwа бу,
Т'опəкə эгьр у гəлə мəзьн
Wа һəwеда дьфьр'и у дьчу.

Ньзаньм, əз дьчумə əскəрие
У wьр синоре wəт'ен хwəйдькьр,
Йане əскəре мə вəр'едькьр
Бəрбь мала wан, бь дəф у зöр'нə,
Кö дьнйаеда шəр' у дə'w т'öнəбə.
Мьн нһер'и жор, ле баwарнəкьр,
Р'о т'əмам жорда һатə харе,
П'əнще шəмале ч'ькйанə ə'рде.
Нава шəмале хортəки дəвк'əн
Дəрк'əт, готьн—бре Гагаринə,
Герман Титов—əwлəде wəт'əн,
Мина wи ч'ə'вшин у хунширьнə.
Ньзаньм, əз р'уньштьбум дора
Т'əхте т'жи минани һəрщара,
Йане жь т'əхтə иди вəдьк'ьшйам?
Ньзаньм, гəло нава зəвийа зəр
Мьн пе комбайне зəви дьдрут,
Кəбе нен минани ч'ем дьда дəр?
Ньзаньм, чаwа бу, һəма ньшкева,

Тəе бьгота пьшта ə'wра шкəст,
Һəwеда бу гьмə-гьма wана,
Qəй wи дəнгива дькрьнə һəwар.
Ньзаньм, гəло wана чь дьхwəст,
Һəwеда к'ьвш бу т'опəкə шəwqдар.

Ньзаньм, тəйроке дəшт у к'əwшəн
Һьлу кьрьбу, кьрьбу wеран,
Йане һасьлəта баг'-баг'ча, зəвийа
Лод кьрьбу сəр һəв минани ч'ийа,
Йане жь дьнйе р'онкаи һьлк'ьшйа?
Һəр wе заньм бу qар'ин у qижин.
Хəмлəкə бəдəw фр'и р'уе ə'змин,
Ə'wра шабуйи һəвхьстьн, к'əнйан.
Wана сəр ə'рде р'əшанд п'ьр' баран,
Баране хəмьланд ч'ийа у аран,
Барана хwəш мина гöлəаве
Бьрьqанд wəт'əне мəи ə'длайе.

Гəло нава бег'да əз дьгəр'йам,
Ньзаньм чаwа бу, пе нəнəсйам,
Мина кəвьрəки щие хwəда мам,
Һəр һəwеда дит шəмалəк фр'и,
Лап шашмайи пəй wе дьньһер'и.
Əз qəт пе нəнəсйам чь тəһəри
У гəло чьqас wə'дə дəрбаз бу,

Шəмалəк майин жи фри чу.
Мьн бьhист готьн: дö бранə əW,
Пе доргəра дəркəтьнə гəре,
Iьн хəбəр дьдьн, hьн дьфрьн пəй həв,
Тəсəлиа стəйрка дькьн Wедəре.
Əз рьнд пе кəсйам, дö бре həWe
Чənд щара фтьлин дор чəрха дьнйе;
Əw бре Гагарин у Титов бун.
Ньзаньм, əз чьва мжул дьбум,
Həр əw дит, əрде Wətən хəмьли,
Дəнге дəф, зöрне гьрт həр чар али.
Нава хəмле дəркəтьн дö мəри—
Андриан Николаев, Павел Попович.
Бунə чар бра, həрчар Wəкə həв.
Əw бона дьнйе-бунə йək-йək тəв,
Стəйрк кьрнə бақəки гöла,
Данə мəрвайе, ча кöба дьла.

Wətəне мə тфьқин чар бра,
Wан брара сəWдəсарə дьнйа.
Əз иди hини шəмала бумə,
Hивйа чуинед ль сəр hивемə.
Qəwата Wətən—həр зəрп доргəрək,
Шəркарара гöманə у кömək.
Бьн дəстура Wева дьбьн реди.

Əwə символа əдлайе гəнди.
Əwре шер Wева тəв бəла дьбьн,
Həр щурə буз бəр We дькəльн.
Əwə радькə мəрийе разайи,
Wанра тинə бəхт, мраз, азайи.

САЛА ТӘЗӘ

Бьньһерьн кʻийә дәрва
Баре гран сәр пшта Wи,
Öса дәрәнг, хәW ле фрʻи,
Wa сәкьнйә ль пьш дери.
Гази бькне, биньн хени.
А, әW төи, Сала тәзә,
Баре тәйә тәв әдлайи.
Тәв хәбат, бәхт у мьразә,
Мәра анийә бь дьл, шайи.
Wәрә, Wәрә, Сала тәзә,
Бал мә щьнәт, гөл у рәзә,
We әдлайие дайнә щәм мә,
Вьрә мьдим wәтәне тә.
Рʻасткьн тәхте тер у тжи,
Сәре жорьн бьһельн щи.
Фьрә вәкьн дәри, бащи,
Жь кʻәWшәна, жь Wар у чйа
Сала тәзә әдлайиева
Һатийә бал мә чаWа меван,
Дә кʻәрәмкә, Wәрә мале,

Тө нубара сәре сале.
Тө хер һати, кәзар сәлам,
Херхазе мә, һәвал, пьзмам,
Баре сале тәв кәвоткьн,
Гьшк сьпинә, чил у дәрдаш,
Хәбәранийе мә мина пар
Мәра анийә гөл у бьһар,
Шәрра майә диса нәйар.
Тө пьзмаме мәйи дәлал,
Ишәв мәра бьбә меван,
Рʻуне аза, бехоф, кʻөбар,
Лаш архаин, мина һәрсал.
Наве тәзә әме тәкьн,
Бь Wи нави тә вәрекьн,
Кәвотке тә әме хWәйкьн,
Паше бәрдьн дор дьнийае
Нав мьләта, пәй әдлайе.
Әме наве тә вьрһада,
Бьгөһерьн әдлайиера.
Тө нөба мә тәв wи нави
Бәла бькә һәр чар али.
Сала әзиз, Сала тәзә,
Чь дьбини, тәра ширәт,
Бәла бькә Wәлат-Wәлат.
Шәркьзара ньфьр, нәһләт.
Хwә бьгьһинә нәму щийа,
Мьләте бьндәст, е беәхтийар

Бо шәр'к'арийе р'акә сәр п'ийа.
Бьфр'ә һәр'ә ча хәбәрбьр,
Wанр'а бьбә тӧ Октйабр.
Ча ба, бьруск, тӧ һәр'ә дур
Wәлатед дьн к'ьвшбә мәшур.
Бәйраqа сор бьвә бал Wан,
Ча шә'дәтийа мәйә ә'йан...

QСА БАВО

Qр'ава паизе Wа бе Wә'дә
П'ор'е мьнр'а дьлизә, ба дьдә,
Е спи у р'әш т'әви һәв дькә,
Дьбежә «е спи һе һьндькә».
Заньм, пәй паизе ә'сә Wе бе
Звьстана сәрм, к'ӧрке спи ле.
ДьqәWьмә, Wәки звьстан жи
Нола к'ӧрке хWә п'ор'е мьн спикә
У дьле мьн бьһелә нӧб т'жи.
Хәм нинә, һәрке тәйах нәкьм әз
У әгәр сәрма бер'әнм әW бь ләз
ХWә бьк'ӧтә нава дьле мьни
Ә'мьрда гәлә, гәлә тьшт дити;
Кӧ р'астиер'а буйә т'ьме барбьр....
Нькар'ә жь мьн бьбә һәр тьшти,
ӘW бар пәй мьн Wе бьминә нәмьр.

Кӧр'е мьни дьлсаг', дәлал, бәхтәWар,
Р'ож бь р'ож бәжн дьди чаWа чинар.

Гава бәжн у бала тә дьбиньм
Кәзар щари хWәзла хWә тә тиньм.
Әз Wа бир тиньм зозан у бhар,
Ль Wан дәра әз йәки стӧхар;
Щарна, тӧ чаWа пълтәкә әWра
Тейи йәрм руднейи сәр дьле мьн:
Ћәй зоре дьки, hәй лава дьки,
Кӧ чуктйа хWә әз гликьм тәра.
Дәрhәqа We йәке чаWа бежьм,
Нә чуктийа хWәва әзи дьлэшьм.
Нькарьм, на, набә, бав у бра,
ЧаWа вәгәрьм пәй Wан дәрд, кӧла?

Дә зоре нәдә мьн, кӧре баво,
Әw тьштәки пър чәтьнә, лаWо,
Ахьр чаWа дьле тәйи зәлал
Шелӧ бькьм, кӧре мьни дәлал.
Гәло чаWа сәре тәйи к'ӧбар
Qса хWәйә нәрәкәтва бинмә хар.
Чуктийа хWә тәра тәмам гликьм,
Гәрә брина дьле хWә әз вәкьм,
Тек'әвмә пәй Wан кӧла, бьгәрьм,
У бь дьл тжи пашда вәгәрьм.

Әз чуктйа хWәва пър бәләнгазьм,
Wан салада әзи бемьраз бум:
Мәрйе дьлтжи у е стӧхар,

Мәрйе щәгәрхун у е бриндар,
Бawаркә лаWо, әW диса әз бум.
Чуктйа мьн әйни зӧлма гранә.
Нә, зәрпа бе зәфт әw йа дьланә:
ӘW зәрп у эш, лаWо, чи тәранә?..
Чуктйа мьн әW тәмам шәр у дәWә,
К'әсибтйә, зӧлмә, к'оч у рәвә.
Әз Wан зӧлма тӧ щари найньмә бир,
Кәми чунә мина хәWна къбир.
Нha сазе хWә тӧ жь щи дәрхә,
У qәйде тәзә тӧ мьнра лехә.
Әз кьздькьм әмре hа сәqьри.
Чуктийа мьнә чуйи иди нак'ри.

На, чуктийа мьн зәф чәтьнбу,
Мина әмре нha нинбу.
Жь We hәр hесьр дьбарьн.
ЧаWа бежьм, на, нькарьм.
Тӧе бежи—«йа, әW чирокә»...
Гәрә тәра шьровәкьм,
Ле We йәке әз тап накьм.

Кӧре әзиз, лазьм нинә,
Сурәте хWә незик бинә,
Кӧла чуин вәшеринә:
Бәр чәва мьн дйә хуна сор,
Тжи мәйт бун ль мьн чардор.

Кәму дәра кӧштьн у зор,
Кәму дәра ахин у рәв
Йәко-йәк әW тенә бәр чәв...
Бумә йәки мина «Гикор»,
Ћәла Гикор ће хьрабтьр.
ӘW мьрьн бу, нә кӧ әмьр.

Ахьр чьра мьн зор дьки,
У песира мьн бәрнади.
Чьра чәвед хWәйә зәлал
Шелу дьки, лаWе дәлал.
Бира мьн нәинә дәнге
Мирата топ у тьвьнге.
Дә бь әдьл, нәта кәнге
Биньмә бир грийе әвда.
Чуктийа мьнә зӧлма гран,
Чь лазьми тәйә, кәйран?

Дьхази бежьм, бьбә-нәбә,
Бона хатре Wе рәща тә
Әзе бежьм илащ тӧнә.

Сале тәда зәф гриамә,
Пехас у тәзи гәрйамә:
Жь глийе мьн бинтәнг нәбә,
Wи әмрида чь мьн дитйә,
Дьле мьнда кәсәр ћьштйә.

У әW кәсәр вала набә,
Кӧле дити пьр дьрежьн,
Ле тәра әзе кӧрт бежьм.

Чьл сал бәре Wәкә тә бум,
Ле мина тә хWәнди нинбум.
Йәки пехас у тәзи бум.
Wa мә Wьр тәви ћавала,
Тәви бәрха, тәви кара,
Нава кӧлилка, ль рәх канйа,
ХWәра дьлист мә Wан дәра.
Спьнг, гзер мә топ дькьр.
Пе гәзгәзка ль ћәв дьхьст.
Р'оже педа ћәма дьлист.

Кәлина пез, дәнге мәрйа
Бәла дьбун ль ћәр алйа.
Әм, зар, листьке тер нәдьбун.
Дьбәзйанә пәй мьнмьника,
ӘW дьгьртьн у пе ша дьбун.
Мә пе чәтәла нишан дьгьрт
Ль кәвьра у чвика.
У топ дьбун әм дор дәлаве,
Бь ша дькәтьн нава аве.
О, чьқас хWәш бу ль wедәре...

Р'ожәке жи, мина һәрщар
Мә топ дькьр кари, пънщар,
Ньшкева бу қирчә-қирч
У тәйрока кәсьн бари:
Тәви һәв бун пәз у мәри,
Wа бе гли у бе мәнә
Топ у гөллә сәр мә бари.
У wьр гәлә мәри к'әтьн.
Мәрие кө һәwарйе һатьн,
Жь wана жи чәнд кәв к'әтьн.

Мәрйа готьн, wәки шәрә,
Һәма к'и чаWа дькарә
Бьла жь гөнд зу бьрәвә.
Кәму алйа гази, һәWар,
Гөнди тәмам рабунә пийа,
К'әтьбуи нава зөлма гран.
Тәвһәвбуйи жь гөнд дәрк'әтьн.
Гөнд манә хькә-хали, Wеран.

К'оч у мәрйа ре нәдьдан һәв,
Тозе гьртьбу руе әрд, әзмин.
Калке тә жи бриндар бу,
Хуна сорда ында бубу.
Wа бриндар әW дькөлйа,
Ле жь к'оче дәст бәрнәдьда.

Гөмана Wан бу Wе сәнәте
Хwә бьгьһиньн Урьсете.

Хушка мьнә чукә чәврәш,
Йәкә дәвк'ән, йәкә гөләш,
Гөрк'өришки, жь гөле бинхwәш,
Мина бәрхәкә чук у к'уви
Дабу пәй к'оче у дьрәви.
Әw бь гаве хwәйә һурьк
Дьльпьти ча мьмьник.
Наве рьндьке Гөле бу,
Кәму гөла бәдәWтьр бу.
Гөле жи... қөрбана тә бу...

Чәвед Гөле у чәвед тә
Мина һәвьн, фьрқи төнә,
Тә дьбиньм, Гөле те бир,
У к'оча мә дәрте сәр ре,
Пеле аве радьбьн сәр һәв,
Гөла бәдәW мьн те бәрчәв,
Мәри тьре төйи Гөле,
Аза буйи жь нав аве,
У мьн тьре калке тәмә,
Гөла дәлал ль бал мьнә...

Бәсә лаWо, бәрхе баво,
Чьра өса нәси иро,

Ћа пьрс дьки, мьн тини бир,
Калке хWə, Гӧле, дйа пир...
Нə мьн тəра гот, нькарьм.
Əз бинтəнг дьбьм, нəWерьм.
Дəрhəqa Wана пьрс нəкə.
Лаwo, чьра зоре дьди мьн?
Тӧ брине мьн вəнəкə,
Нə тəв иди... щəбьринə.

На, hерса дьле мьн тə ракьр,
АWа кӧча мə диса баркьр...
Ахьр нəбу, бəрхе кӧуви,
Тӧ мьн нəкə илащбьри:
Глие майин лазьм нинə,
ƏW гьшк hесьр у газьнə,
Бриндар эди дьле мьнə.
Жь рӧне мьн тӧ вəгəрə,
Гӧепəс нəкə, сəр нəгəрə...

Дə нəгри, баш, əзе бежьм,
Ћəми Wева əз дьлəшьм.

Калке тə həма сəр ре кӧт,
Ахинəкə кӧур жь Wи дəркӧт,
Ћесьр тьжи чəвед Wида,
Лəзəки дьн əмре хWə да...
Пирка тəйə рəбəн, фəқир,

Наве калко ћа дани бир.
Паше пирка тəйə hесир,
Пе нəньсйам, гəло чаWа
Гӧликə хWə əWе бьри,
У дани сəр калке мьри...

Жь гӧнде хWə qətйабун иди,
Ч'йае мəй Чарсалə мə нəдьди,
Ћенкайа чйе жи нəдьлиланд,
Дəнге тəйрəда тӧнəбу Wьр,
Гəрма мират əм дьтəqандьн,
У мəри тьре тəбйət жи мьр.
Ћəма нава дӧ-се рожа
Ћатнə дьре нйве гӧндийа.
Шəш нəфəр бун мала мəда,
Се мəри чун Wи шəрида.

Шурəки гьћиштнə бəр чəме
Ава-рəш, дəрбаз дьбун сəр тьре,
Кӧч, мəри тжи бубун ль сəр Wе:
АWа Ава-рəш жи мəри тьре,
Мəре мəзьнə, дькшйа бьн тьре.
Чəвава нечира хWə дьхапанд,
Бəр бь хWə дькшанд у дадьqӧртанд:
Тьра тəнг бу, ре тӧнəбу:
Кӧч у мəри дəрбаз нəдбун.
Чəм жи həма ћнвйа Wан бу...

Ава-рәш Wа, ча мәрәки рәш,
Тӧ «қемиши мәрйа нәдьбу».—
Пеле хWәва әW чаWа сәрхWәш,
Щәндәк пәй һәв дькшанд, дьчу.
Сәр Ава-рәш сәр пъра We,
Һат қирина дәнге Гӧле...
Гӧл бу «мевана» We аве ..

Пирька тә хWә ӧндакьри,
Гази Гӧле кьр қәлогьри,
Хwәст хWә бавита нава аве,
Ле мәрйа зу гьртьн мьле We.
Тәне щарәке сәре Гӧле
Рьнд мәшур бу ль сәр аве.
Бука Гӧле, нава аве
Хwәра дьлист тәв пеле We,
Двей қәй гази Гӧле дькьр,
Wәки әWe ӧса биркьр...

ЩиWар бун әм нава дебажаре
Әрмәнистане—ль Ереване.
Кучада дьгәрйан мәлул, пехас,
Щурә-щурә мәри, тәв жи нәнас.
Змане бажер мәра нәфәмдар.
Әз у пирька бе зар у зман,
Мә нан топ дькьр Wа бе хәбәрдан.
Һат Wәдәки иди нан нәдьдан,

Щарна һерс дьбун, бәри мә дьдан.
Мәрийе нале мәда гәлә һәбун...

Нотла пәзе кәлӧ бе хӧе, аWа
Дькәтнә нав қӧлче нәму дәра.
Мә чәвед хWә һәр алйа дьгәранд
Тьштәк дьдит, дьхар, хWә дьхапанд.
Wа мә әбур дькьр wи щурәи,
Мәри дьWәрьмин жь wи әмри.
Радьзан бәр диWаре соqаqа,
Нәхаши у мьрьн ль һәр дәqа.

Рожәке жи ча сьбә сафи бу,
Гәрда шәве сәр һесира вәбу.
Әw соqаq бубу хут дькә мьрйа.
Кидәре мәйт бун һәр алйа.
Мәйте мәрйа дабун келәка нәв,
Qәй соqаq шәв бубу мәрәки рәш,
Тәе бьгота соqаqе We шәве
Харйә, вәхарйә тәви мьрьне.

Пирка тә жи һесира нәһәqйе
Ль бәр диWер. Wа нава соqаqе
Мьр. дәстәки We дьрежи хәлqе:
Qәй не ньфьр мабун сәр левед We,
Ньфьре We мьра рьнд әйан бу,
Wан глйава әW рәнәт дьбу.

Гәлә, гәлә мәрийе минани мә
Дьнәлйан нава хәм у дәрде хWә,
У гӧһдари нәдьданә пирка тә...

Гәләки грйам у мьн кьр гази.
Ле кәси гӧһ нәда мьн бәләнгази.
Хели Wәдә дәрбаз, качкәк анин
У тәви гәлә щнйазе майин
Пирка тә жи сәр We качке данин.
Әw һьлдан, бьрьн, әз кәтмә пәй...
Әз aWqac грйам у aWqac бәзйам,
Хwә дьпәрьтанд, нә пьзмам, нә хWәй.
Иди дәнг у тақәт мьнда нәма
У жь качка мират әз пашда мам...

WӘТӘНЕ МЬН

Тӧ Wәтәне мәйи советие бәйраqбьр,
Овкйана әдлайа дьнйе, тәва нәтәмьр,
Хут тӧйи бона мәрьвайе щьнәт у әмьр,
Тӧ бәрбанга азайа бьн дәстуре, зйарәт,
Бо азайа хWә тәва гӧманьн һәр мьләт.
Wәтән, хWәстьна хWәва тӧ кӧб у мьрази,
Бе шәр у дәW, бе бомба, әдлайе дьхwәзи.
Һәр тӧйи бьрща шәмал бо гәмийе хальфи,
Рйа бәр Wана ӧндабуйи тӧ нишан дьди.
Гьлийе тә щерьбанди у һәр тьшти тужтьр,
Тӧе гәмки у бини рае бомб, шәр у агьр.
Бекәсаб qәWати, херхаз у әдланьз,
Гьлийе тә фәмдар, рйа тә дуз, дьле тә тәмьз,
Бь сәрWерийа тә вәдьбә дәрге әдлайе,
Тӧ кәла нәалтьндар у нәсрәта дьнйае.
Мәрьвайи тә дьшекьринә, ча әдлайзан,
Тӧи бәләде шайе у огьрме гьран.
Aha бәрбь тә һатьнә Wәкиле дне
Чawa азадаре Wан, е иро у сьбе.
Бона әмре зара у бона кәда нәлал

Мьqабьли шер у бомба тəв бунə шəр'к'ар.
Бəла шəр'ньза у бомба дьбиньн тəда,
Ләма hатьнə конгресе ль Москва сорда.
Həр wəк'иләк жь дəв у дьле милион мəрийа
Сəлама лапə ньзкьри анинə тəр'а.
«Ə'длаийə» символа дне, бь həр змани,
Жь чəка зортьр, нава чəка ви зəмани,
Дьхазьн бьжин бехоф, бе дə'w у бе бомба,
Силнəданина т'омəр у тəмам, həр щур'а.
Бомбчи, бомбфьроше хwəйе хwəйи wи аqьли,
Бь дəсти хwə у бона хwə аwа мəзəла
Дьк'öльн ль чар qолбе дне əw тəвайи.
Шəр'к'аре дне wана we чə'лкьн щики,
Р'əх həрдö бомбе wан, бьн овкйана Ə'дьли
Бь тəриqи огьра wана хут əwə чьмки...

АНМƏДЕ ХАНИ

«Р'у дьне qəhьр у зори we hьле
У мина бhара р'əнгин wə'дəе бе»

А. Х.

Анмəде Хани, тö канйа зəлал,
Дəнгбеже дьле к'öрдайи, дəлал,
Бона р'öне мə, ə'йни чə'вкани:
Дьнеда наси, тəва ə'йани.
Тö hосте мəзьн, т'ае Фирдуси
У Низами, wəк wана бьлбьли.
Аwа qəй дəнге həwарйа тə те
Жь гöнд у бажаред р'оньлате,
Мьqабьли qəhьр у нəр'астйе.
Гəлə дурдити, фькра тə бə'рə.
Нава həр глие тə нəсрəтəк сəрə.
Тə мqим готйə:
«Р'у дьне we бе
Бhарəкə че,
Ə'зман we вəбə,
К'əскəсоре вəдə,

176—4

Бәндә Wе йәкбә,
Чь аґа, чь гәдә».
Сазе тә ћьштйә,—дәсте мәданә,—
Силька шәрк'арйа лаWе к'өрданә.
Симе Wи qаси тамара дьла,
Р'әнәтие надә мәжуйа у мьла.

Анмәде Хани, бьлбьли әйни,
Мерхасед хWәва тө пър әйани.
Бона нале Wан дьле тә агьр,
Хәма Wана: брина тәйә пър.
Дьди к'ъвше гранйа баре
Дьле щаћьле к'өрдайә бәдәW,
К'ө дәсти зөлме нәгћиштнә ћәв.
Бәдәwи тә дайә Мәме у Зине,
Әвда бәдәWтьр, нав әвде дьне.
ГТәр, баске кәвотка дьди Зине,
Змане мәрйа дьди Боре Мәме.

Әw чол у бәстед Щзира Wеран,
Нәнас, тә дайә пешйа Мәме Алан.
Р'екә пър дреж, хькә у хали,
Щәрд у qәбил тжи ль ћәр али.
Хорте тунсьз кьрйә ћесире дьл,
У жера буйи сәбьр у бьлбьл.
Qәй Мәме төйи Wи зәманида
У тәви мләт Wе дьнйа тәнгда.

Р'йа хәрибийе буйә ль пешйа мләт,
Ль сәр левед Wан нәлләт у шкйат.
Фькра хWәва, чаWа Боре Мәме
Тө дьфьри ль чар qөлбе дьне.

Тө дьди к'ъвше, бо әмре аза
Ћечьн тәнгаси, чәтнай, qәзйа,
Джмьн у qәбил ангори ћәвьи,
Wәки сәрхWөре мләт хут әWьн,
Wәки зерандьна джмьи йәкә,
Wәки ћәр сөлтан, ћәр шаћ у мир
ДьхWәзьн мләт бьминә фәqир.
Тә мqабьли нәрастйа зәмин
Хирәт, намус у әгитти дайә
Чәкан у Әфан у Qәрәтаждин,
Чәк у сильнә ль бәр Wана,
Бь хWә жи к'ъвш дьби ча нәйфдар у к'ин.

Төе бьгиштайи мәрәме хWә,
Әгәр пешйа тә төнәбуна әW
Qәбиле мләтфрош, мхәнәт,
Кө пешда данин меркөштьи у дәW.
Анәгори джмьи сәрхөре мләт,—
Чаwа Бәк'ьре Әwани мәрьс
У е мина wи гәләк имансьз.

Гәләки гәрйам әз, нәхWәнди у тәк,
Ахина мьн бу, пьшта мьн дешйа,
Октйабра Мәзьн мьнра бу к'омәк,
Бь we рөкдар бум, у к'әнйам бь ша,
Дьнйа кәвн бәр чәвед мьн кәдьми,
Чәвед хWә вәкьр, дор хWә ньһери,
Wьр к'ламед Акмәде Хани ди,
Сазе Акмәд бу, қәт дәстнәдайи.
Ах, симе сазе Wи—теле кем тәйах,
Дьгрйан, ча заре cawa, бе «ах у Wax»,
Ле Wанда мабу көб у шәрк'ари
Бәр әмре аза мәщал, баWари.

На, әW нә блур бу, йа ль сәр лева,
Дәнге һәр тела: дәнге кал у бава.
Назкайа тела wәк тамара дьла,
Хут әw бу Wәк'ьла блура дарин,
У wева к'ьвш дьбу брина зәмин.
Гава һәр тела рйа хWә дьдит бь тьлийа,—
Қәй к'оче к'өрда дәрдьк'әт сәре чийа...
Мьн әw саз һьлда у фәсал леда:
К'әмала һостә дит һәр телида.
Гава сәмт һьлда,—саз дәсте мьнда,
Қәй теле Wи йәк-йәк хәбәр дьдан.
Қәһьр у зөлма вәшарти вәдьдан.

Дәнге һәр теләки: ньсрәтәкә пьр,
Пьриск дьпәкйан к'урайа эгьр,
Һәр теләки шәдәти дьдә щи бь щи
Зерандьна к'өрда һена һәр тащи,
Кө гьртьбу дьле Акмәде Хани,
Әw кьрьбу бьлбьле wи зәмани.
Тө жи телара к'уви дьби нола
Хәзала бриндар, мака пьр кара,
Дьби дьл тьжи у дьк'әви чола,
Р'әнәтие бьбини сәре знара.
Қәй әW дьқәльшиньн пәрде шәве,
Жь нәвт таqе жоре тәве дадьхьн.
Қөрна сәрхөр тәслимбуйи те рае.

Дәнге сазе һосте мә пьрщурәйә,
Һәр теләкида шәWатәк теданә,
Шәwатә пьрә, көл у бринә,
Wанва мәри дьнйа бәре дьбинә.

Сәр теләки-дәнге әWра лейә,
Әw дәнге к'өрдайи һәwарейә
Бона азайе тәва дькә шәрк'ар,
Дькә йәкнали, қәWат у баWар.
Әw тел нәрастиера нае рае,
Мәрна ләз у бәз дажо ль сәр ре.
Қәй бь сәрк'арйа Акмәде Хани
Wана бьрйә шәре кәла «Дьмдьм».

Дьжмьна дажон бәр кәлакә дьн.
Теләк реWйа вәредькә щийе дур,
Кале чәтьнайи ль мә дькә мәшур,
Мәзьн дькә дәрде дьлайә к'ур.

Теләки минани телава бәре
Дькә хөшин, кәрийе пез дьбә чере,
Дьхәмьлинә даре бук у зә'ва,
СәWдәсар дькә щаһьла тәва;
ӘW хут рөк дьдә зозанед гөлин,
К'лама дьдә ренщбәред әвин,
Дьхәмьлинә әрше әзмана.
Әw дьбә гөләава лапә бинхwәш,
Назьк рудьне сәр гөл у бьнәвш.
Әw дьбә рәкм, назкайа дьле дйа:
Бь «лури» зара дьңәжинә,
Р'әкәтие у хәWа ширин тинә.

Дә, рабә hосте мәзьн у лаиq,
Хастьна тә бу... hатйә әW тәриq,
«Бhара рәнгин»,—тә дьхаст, hатйә,
Qәhәр, зорайи жь дьне hьлатйә,
Симе сазе тә бунә йәк-йәк бhар,
Бәр бь хWә дьк'шиньн-щота у щотк'ар.
Wa qәй мерхасед тә—Мәме у Зине,
Саг бунә, у ша тенә бәрбь мә,

Qәй хWәра тиньн нвисаред тә.
Дора чәрха дне мәри дьфьрьн
У Wәдәки кьнда пашда вәдгәрьн,
Көб азайә бо qиза у хорта.
Wеран буйә әw рйа Мөхөрзәмине:
Qәй Боре Мәме буйә доргәра дьне...

ШАЙИР У МУСА

Wәй мусае
Мьни бечар,
Һәй һәвале
Йәки qафсар,
Фькьр фьрйә,
Ль һәв нае,
Дьфькьрьм,
Тә чь һаWар?

* * *

Wәй мусае
Бе хәм, бәтал,
Һәй гәроке
Бе щи, бе мал,
Бо көба дьл
Әз сәwдәсар,
К'зин мьн те,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьни кәлал,
Һәй һәвале
Мьни дәлал,
Тө сәбра мьн
Мина һәрщар,
Әз бесәбрьм,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Һостәки че,
Һәй хөламе
Мала хәлqе,
Симе зерин
Ль сәр саза,
Әзьм дәрдлу,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьн дәвбәла,
Һәй бесәбре
Нав щаһьла,

Хәзаләк ди
Һәвса хWәра,
Хәзал рәви,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьни шван,
Һәй бәрхване
Мьн дуажо,
Хәзала хWә
Мьн вәqәтанд,
ХWәйи әзьм,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьн сәWдәсар,
Һәй бһара
Мьнә һәрсал,
Гөл вәбунә,
Әз бахчәван,
Гөла мьнә,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Шәв нобәдар,
Һәй ашване
Аше хәлqе,
Арванчи—әз,
Ари гьрә,
Һәв нагьрә
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьни дәрдлу,
Һәй һавале
Нәзан, кенлу,
Хәзала мьн
Хәиди, чу,
Ле чь тә бу,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Аqьл, кәмал,
Һәй тө стәйрка
Зәлал, шәмал,

Бо дьле хWə
Əзьм сефил,
Əзьм бəткал,
Тə чь həWap?

* * *

Wəй мусае
Мьни кəсиб,
Həй тӧ хорте
Лап беилащ,
Машоq əз бум
Чəндьк чəнд сал:
КaWe бырьн,
Тə чь həWap?

* * *

Həй мусае
Мьни хWəймал,
Wəй бəлəде
Qəт нəбəтал.
Буий агьр,
Буйи алав,
Hа гӧр дьби,
Тӧйи дьлбар,
Мьн чь həWap?

* * *

Həй мусае
Мьни аза,
Wəй тӧ гӧла
Нава рəза,
Тӧ дəнгбеже
Əмре аза,
Тӧйи нəхше
Ль сəр саза
Мьн чь haWap?

* * *

Həй мусае
Мьн əдьли,
Wəй щаhьле
Кəмал, щинди;
Фькра тə кур,
Дьчи нəта
Əрше əзмин,
Мəша тə дур,
Мьн чь həwap?

* * *

Һәй мусае
Мьни р'еwи,
Wәй тӧ һосте
Р'акетфр'и,
Буйи доргәр',
Насьтьри,
Чәрха дьне
Тӧ дьгәр'и,
Мьн чь һәwар...?

* * *

Шьвәдарәк дәсте мьнда—
Жь ч'йе пәйабум к'әсьри,
Ле ньзанбум дьчум к'ӧда,
Жь алйе бәнда биркьри?

* * *

Гава әз бәржер бум жь wьр,
Мьн дит ч'йае мәй сәрбәләк,
Кӧ мина qизәкә бькӧр
Qәй гази дькьр бь нәнәк.

EZDIKI.COM

* * *

Шəйир, нə тӧий кӏлита дьла,
Дьди пəсне бəдəWa у гӧла,
Ле тӧ нəбə ник у щики нəрд,
Мqим бьвə дəствəкьри у мəрд,
Нə тəбйəте шӧрəт дайə тə,
Нə тӧе həри, хWəра нəвə...

* * *

Бона мьлəте мьни биркьри
Ə'мьрда мьн 'дит дəрийе вəкьри,
Wьра чəвканнйе həрə зəлал бун,
Тер ав вəхWар у рйа хWəда чум.

176—5

* * *

Мьн дит кани, гӧл у сосьн,
Дәрд у хәме мәрийе әвин,
Грие Назе, кӧла Тосьн,
К'әла дьла, ләк'а зәмин,
Тә'не Феро, qамчие Qәро,
Qәма Ә'ли, hерса Дьро,
Коне К'әләш, се жьне wи,
Чәнд сәмәр пәз ль бәр дери,
Әз бь хwә жи нава wанда
Йәки хӧлам, этим, гори.

* * *

Тәбийәт тӧ тьмайе накә,
П'ашла wеда hәр тьшт жи йәкә,
Гәлә дьлованә у р'әнмдар,
Әwә, дьдә мә ә'мьр у бhар:
Шайир, бьбә бhара гӧлин,
Нә hәргав намини тӧ бәлгшин.

* * *

(жь зарготьна щмаәта кӧрда)

Пьрсин:—Шайир, чаwа мәрики дьнеди у хwәнди,
Гәло тә әмьрда қат мәрийе чь хәйсәти ди?
Гот:— Мәри әw хәйсәте хwәва тәмам башқәнә:
Мәри һәйә занә, ле ньзанә, кӧ занә,
Мәри һәйә ньзанә, ле әwи тьре занә,
Мәри һәйә ньзанә, ньзанә әw ньзанә,
Мәри жи һәйә занә, әw жи занә, кӧ занә.
Е лапи зрардар әw мәрийә,
Е қӧрәйә, тӧ тьшти ньзанә,
Ле әwи тьре һәр тьшти занә.

* * *

Мьн чйеда һьшт кәалина бәрха у мәа,
Мьнмьник, кәвотк у бәрфе бәләкийа,
Дәшт, кәwшән, гәли у зозанед гӧлин,
Жь wьр хwәра бьр һәр ахин у нәлин.

* * *

Пьрсин:—шайир, дьчи,
Ле готна тә чьйә,
Qә тәмие тә һәнә?
Гот:—бәлә, әз дьчьм,
Һәр хwәзла мьн wәйә...

* * *

Пьрсин:—шайир, гәло
Тә шест сале әмре
Хwәда qәт жь дьне
Чь бьр, тә чь фәмкьр?
Гот:—мьн анщах нубара
Дьне пьртик тәмкьр,
Әw жи калбуне
Бәр мьнда һьшт...

* * *

Бона ћәр тьшти тәбийәт йәкә,
Ле фәнде ленә-кәзар у йәкә.

* * *

Ава мәзьнә-к'ур
Мәрийа дьбә щие дур.

* * *

К'и незики бәрха мьн бу,—да бәр чьвта,
Бәрх незики к'е бу,—гьрт у тер к'ӧта.

* * *

Хwәндьне чәвед мьн вәкьр,
Ле ниве ре бьриндаркьр.

БЋАР

(жь поэма «Ћәсо у Зәлхе»)

Тәва бћаре тәнщда ша,
Бәри бәрфа спи We да:
Бәрф хәиди у зу нәлйа,
К'әтә нәwал у гәлйа.
Бәрфа гран пәй аглеве
Ћлат минани лнефе,
Бәләки жи ћатьн хар
Жь чйа, бани у бәйар,
Ћешнайи бу дићар.
Бћара хwәш бь әшq у дьл
Нава гӧндда гьрт хәмьл,
Хwәра ани кӧлилк, бьлбьл
У ншйаркьр рькан у гӧл.
Р'акьрә ге нәму мәри,
Белана хьст кәри-сури,
К'әтә бьн мьле кӧр у диза
Бәре wан да бәр бь ћәвраза.
Qӧльнг, думәдәск, тәйр у тӳ

Ћа дагәрйан әW жь щие дур.
Әwр бь тьрс wa къвш дьбун,
Щаркә майи бәла дьбун,
У щарна жи әW бь ћәwар
Ћесред хwәва дьћатьн хар.
Калина мйа, бәрх у кара
Бәла дабу чарньгара.
Кание рәвок ль мерг у щйа
Дöхолхöлин жь пешед чйа.
Кәму дәра гöл у бћар,
Кълам, говәнд, қирин, ћәwар...

ДЕ У ҚИЗ

(Жь зарготьна щмаәта кöрда)

Де у қизәк ћәбунә,
Хәйсәтва хут йәк бунә,
Ча севәкә тузикьри,
Дö кәра парәвәкьри.
Де тәмбәлә, беқәдьр,
Нә ћәвалә, нә ћогьр,
Қиз жи-жь де тәмбәлтьр.
Хәлq wa дьчә оламе,
Дьчьн бегаре чоле,
Ле де, қиза щанкесран,
Қәт дәрнаен жь мале,
Сьбе нәта эваре
Дәнге шәре wана те.

Иди бћарә, тәбийәт
Хәмьлийә ча букәк.
Ћәwа хwәшә, бянщьнәт,
Ль ћәр щики-хәбатәк.
Чар алийа гöл, рьнанә,

Хәлq чоле у зәвйанә,
Дәнге кӏлама Wанә
У ро жорда дькӏәнә.
Шӧхӧл дькьн мер у жьн
Бо звьстана чәтьн,
Шәвед дреж, рожед кьн,
Ле де у qиза гьһишти
Рӏәнәт малда руньшти...
Де дьбежә:
— Wәде хәбата мьн чуйә,
Чьqас хәбьтим, бәсә,
Э, хәбат чи мьнранә,
Әз иро сагьм, сьбе
Иди горӏа хWәдамә.
Кәтани звьстане
Әзе һәрмә We дьне.
Qиз дьбежә:
— Әзә гӧльм у бһар,
Гӧла пьртьр әз наздар,
Кӧлилка бәр кевьрьм,
Әз һәй вьрьм, һәй Wьрьм,
Һәй әз чьним у бьрьм.
Кәлбәт әзә назькьм,
Бәр тәве тәйах накьм,
Кәта звьстана те,
We хWәзгинне мьн жи бе.

Те һавина баргьран,
Дьхәмьлн дәшт, зозан.
Ле де у qиз малданьн:
ЧаWа кьртан у щущук
ХWәра рӏәнәт палдьдьн
Нава һелина нәрмьк.
У тәмамйа һавине
Гӏал дьдьн щи-нвине.
Де дьбежә:
— Э, рожед мьн һьндькьн,
Әзе тәзә шӧхӧлкьм...
Йа мьн иди лап бошә,
Qәwат, тақәт нәмайә.
Wа сәре мьн һа дешә,
Кәтани звьстана те
Мьрьна мьне жи дьһа бе.
Qиз дьбежә:
— Дә, әзе жи зутьре
Иди хWәра мер бькьм,
Ча хатунәкә торьн,
Кӧ аqьлә, рьндькә,
Йа өса кӏа чь дькә?

Те паиза рәнг ле зәр,
Кәзар эмиш, кәзар тӏәм,
Хәлq тәмам дьчьнә дәр,
Дьхәбьтьн әW бе хәм.

Дьле ẇана әшq у кʻән,
Дьхәбьтьн шәв у рож.
Ле де у qиз малданьн,
Сәри ль Wан дьбә дож,
У ль һәвдә мәʻнәнә,
Бо аве шәре wанә.
Де дьбежә:
— Qизе, нә әз бьәʻщим,
Әз хере тә нәбиньм,
Нә әз жьна мәзьньм,
Тә чь тини сәре мьн?
Әзе ве зьвьстане
Бьмрьм һәрьм ẇе дьне,
Мал жи тәра дьминә...
Талаша qизе нинә,
Wа нәйньк дайә бәр хWә,
ЩаW у сйаWа де дьдә,
Мәʻне хWә сәр ледьдә.
— Әз кәйрана лаWке хWә...
Чи мьнранә һолка тә...
Бьньһерә, чь рьндьм,
Чәврәш у бәжнбльндьм,
Кәтани зьвьстане
Әзе әсә мербькьм,
Бал мере хWә дәрбазкьм.

Рʻожәке жи ль wан һат
Зьвьстана сӧрә-сар.
Дәшт у зозан тәв һлат,
Нә мәщалә, нә стар.
Һәрдәр ба у багәрә,
Ль сәр ханийа дьгәрә,
Дәри, кʻӧләка дьгрә.
Нә дйа qизе дьмьрә,—
Гʻесира хWә хласкә,
Нә qиза де мердькә.
Жь кʻәне зьвьстане
Кӧлйие qәрqаш дьбарьн,
Нәрм рудьнен сәр әрде,
Ча кӧлавәки сьпи
Бьн пʻйиę мәрийа рахьстн.
Щарна һерс ле радьбә,
Ну дькә, ба, багәрә,
Дькә гӧжин у вззин,
Ча һәспе бе гәм у зин,
Wа дькʻәвә нава гӧнд,
Дәри-бащйа дькʻӧтә,
Дькә һәWар, һеWьрзә:
Хәма хәлqе нинә qәт,
Щие wан гәрмә, бемьнәт.

Ле мала де у qизе
Буйә әйни щие бузе,

Маләкә вьк у вала,
Ча һелина сәр дара.
Нә сәргинә у нә дар,
Нә нан һәйә, нә жи ар,
Нә ре кәйә, нә ашван.
Дьqьнщьльн ль сәр һәв,
Зөлма гран ль бәр чәв.
Qәръминә дәст у не,
Кьрин жь Wана нае:
Де у qизьн, хәма к'е?
Wан сар дьбьн дәст у не,
Илащбьри радьбьн,
Торба хwәра һьлдьдьн,
Жь мале дәртен дәрва,
Дьчьн мале щинара,
Һуйи дәсте хwә дькьн
У жь Wана пьрс дькьн:
— Әм бәхте wә, ща бежьн,
Р'ожед һан We дьрежбьн?
Әм һесире ньшанә,
Р'йа башаре к'ижанә...?

MQAMED K'ÖRDAJÄ BÄNGITIE

K'lame qiza bänga

* * *

Ах бәнгийа тә гәлә к'ур бу,
Гөлийе мьн жи гәлә һур бун,
Сәр Wан гөлийа әз мьжул бум,
Хорт дәрбаз бу, әз әглә бум...

* * *

Әз назькьм, назәдарьм,
Әз дәндька нав ннарьм,
Ньзам назийа хwә к'е кьм?

* * *

Ло, ло, ло, ло,
ЛаWко, бәжна тә
Тарькана
Нава рәза,

Мьне к'ола
Ав те нəза,
Этим, майи
Бей wан пəза,
К'ане кəспе
Тəйи бəза?

* * *

Дьл, тӧ нəфьрə,
Бадиhəwa,
Нəкə тари
Мина шəва,
Нəкə həwар,
Нəкə гази,
Жь рӧке мьн
Бəлəнгази
Гəло дьло,
Чь дьхази?
Тӧ чьqаси
Бьк'əли хwəда,
Те hе бəрк'би
Qалбе мьнда,
Чьма нəртьм
Дьви бинтəнг:
Нə тə жь мьн
Франд хəw, рəнг.

* * *

Баре сьвьк
Нəкə гьран,
Нəвə qиамəт,
Нəвə хьрав,
Əз дьхwəзьм
Дьло, щано,
Wəки нəртьм
Тӧ бьгəри,
Hа бьрəви
Пəй хəзала
У qə нəгри,
Əмре хwəда.
Мина бəрфе
Тӧ бьнəли,
Мина кӧнщийа
Тӧ бьqəли,
Wəки hарби,
Чола к'əви
У нəхwəше
Нəвт салаби,
Диса жь мьн
Хьлас наби...

КЛАМЕ ХОРТЕ БӘНГИ

* * *

Дә, ле, ле, ле,
Әз хәрибьм,
Әз рәбәне
Qиза дәлал,
Әз бәнгимә,
Тӧ кәс бәнгийа
Мьн навинә:
Wa әм жь hәв
Зәфи дурьн,
Орта мә жи
Чәпәр, сурьн.

* * *

Ле, ле, ле, ле,
Ах дьле мьн
Нәлә—нәлә,
Тӧ кәсирә
Накә галә.
Бьн гәрдейә,
Кәс навинә,
Кӧ чь агьри
Мьн дьхинә...
Дә йар wәрә,

Әз хәрибьм,
Әз хәрибе
Нә ль вьрьм.
Кәсиб hатьм,
Бәнгие бьвьм.
Әз бона тә
Чәнгә львьм—
Wa хәриб жи
Әзе бьмрьм...

* * *

Тӧ харьна
Хас hӧрмиани,
Тӧ какьла
Рәш гузани,
Тӧ мәнләма
Qәнщ дьлани.

* * *

Тә әз кьрмә
Дәзмаләке,
Зәнде дәсте
Хwә аландьм,
У сәр чйае

Әләдаге
Тә шики къвш
Wa чъкандьм...

* * *

Ах, дьле мьн
Зәф бинтәнгә,
Ћа шәр дькә,
Дәw у дәнгә,
Мина бәрха
Кәр у гежә:
Сәр зьнара
Хwә давежә.

* * *

Дьле рәбән,
Тә чь қирин,
Тә чь ћәwар,
Әз кьрьмә
Йәки бәгнал,
Тә жь мьн бьр
Тақәт у кал,
Р'öке мьн жи
Тә бьр у хwар.

* * *

Чардоре мьн
Сосьн, рънан,
Гь канинә,
У гь зозан:
Гöл—сосьн—
Ћәр дәр бәстьн,
Дьле рәбән
Бумә машоқ,
Тә нawәстьм.

* * *

Кöлилке ал,
Тәйр-туйе бәдәw,
Канийе зәлал,
У ћун, пәзе
Бе зар-зман,
Wәллә-бьллә
Әз бәнгимә.
Кәвьр-кочък,
Чйа у бани,
Бае ћеньк,
Әз бәнгимә,
Дьле мьн тәв
Көл, бьринә...

* * *

Дә ло, ло, ло, ло, ло, ло,
Дә ло, ло, дьло р'әбәно,
К'оча бар дькьн
К'оч qәт бар набә,
К'әла дьле мьн
'Ах иро р'абуйә,
Агьр у алав
Аwа пе гьртйә,—
Һа дьшәwьтә
Тӧ ч'арә набә.
Баре дьле мьн
Әw зә'ф гьранә,
Wәрә, к'афьре,
Агьр ле бәрдә,
Баре дьле мьн
Бьла валабә,
Һа ба ле р'абә,
Кӧ дьл сар нәбә.

МЕР У ЖЬН

1

Аwа, нава бажарәки
Мерәк һәбуйә у жьна wи.
Аqьле хwәва жьнә сәрwер.
Qӧльхчйә мерьк у щабдар,
Бе шеwра жьне-йәки нәч'ар,
Малда нә хәзурә, нә хаси,
Мqим т'әмие дьдә жьне,—
Шеwре нәдә йәки дьне.

2

Жьн р'уньштйә бәр п'әнщәре,
Шәр'е дӧ мера дьбинә:
Шәр'е wана-бона к'әре.
Йәк дьбежә к'әр йа мьнә,
Е дьн дьбе на, йа мьнә.
Wьр гәлә мәри т'оп дьбьн,
Дьбежьн, кӧ әw барьшбьн.

Ле фәйдә чь, чарә набә,
Һәр йәк кәре дьбә бәрбь хWә.
Гава гәлә һерс дьбьн,
Кера дәрдьхьн, кө һәвхьн,
ӘW жьньк иди тап накә,
Ре нишани Wана дькә.
Дьбежә:
— Нәбу, брангно, нә һәqә,
Шәре өса чь лаиqә?
We кәре бьвьн бьфрошьн
У qимәте We нивикьн.
Тәва хWәш те шеWра жьне,
Шәр дьтәмьрә We дәме.
Кәре дьбьн у дьфрошьн:
Ль һәвһати у барьшьн.
Вәдьгәрьн, ле сәрхWәшьн.

3

Чәнд сәнәт дәрбаз, мере жьне те
У чаWа шеWра жьне дьбьһе,
Гәлә һерс дьбә, хWәда дькәлә,
Дьбежә:
— Бәр чәвед тә чь малда бьһайә,
Һьлдә у һәрә мала баве хWә.
Жьньк кур-дур дьфькьрә,
Агрйе аqьле We тьшки дьбьрә.

Мерра дьбежә,—We йәqин һәрә,
Ле жь мере хWә тәWәqә дькә,
Кө әw нане хWә ль We нәлалкә:
Шара пашьн әW һәвра нан бьхөн,
Кө пәй чуйне жьн хәма нәкә.
Дьхөн, вәдьхөн, мер сәрхWәш дькә...

4

Нава файтоне, мерьке сәрхWәш
Рәнәт чалдайә сәр чока жьне.
Һешнайи, һеньк, көлилке бинхWәш,
Мерьк дьчә лап дьнйакә дьне.
Дәнге файтончи, зәнгьле һәспа,
Мерьке разайи, радькьн сәр пйа:
Әщебмайи, чәвед хWә мьздьдә
У qәт иьзанә, гәло әW кәнә?
Жьне дьпьрсә
— Qиза нәщамера, кәда дьби?
Жьн дьбежә:
— Qәт, әз дьчьмә мала баве хWә,
Тә хWәра дьбьм ль сәр глие тә:
Тә бьһатьр мьн тьшт нәдит малда,
Мьн бь дьл тө дити у хWәра һьлда...

ЗӘЛУЛИ

Дӧ гӧлед бәдәW һәма ӧса дьчълмьсин.

Бәри эваре бу.

Мала баве Wеда тжи меван бун, хWәра кӷеф дькьрьн, ша дьбун, бльнд-бльнд хәбәр дьдан, дькӷәнйан, дьхWарьн у вәдьхWарьн.

Жь кӷала дьле хWә әWе иди тап нәкьр, фәсал жь мал дәркӷәт чу тәWле, кӷатә нава мьтала. Бәдәwйа хWәва әW тәе бьгота гӧләкә хасбахчә бу. Ле кӷәсәрәк дьле Wеда һәбу. Жь хәма гьран рож бь рож дьчълмьси.

We дәме кӷьнщед Wейә хасә-дӧмашә рәнг-рәнги у хәмлед Wейә бһа жи дәй бь зәлули һәвра ньфьри сәбәбкӷара дькьрьн.

Дӧ дол зере бәр әнйе, гӧстилед зер, дәрәфила дӧнздә пәри, базьне зивә-зеркьлдаи, кӷәмбәрәкә зив пьште кӧтай у гӧһаред һәрдӧ гӧһед Wева дардакьри, ль бәр чәвед We һежәй шәики нинбун.

Кәзйие һур вәгьрти навмьла We хәмьландьбун. Р'нишие шәра дакӷәтьбун сәр әнйе. Хала бәдәw сәр гәрдәне дьһатә бәр дьле We у тьре рамусан дьда сурәте Wейи нарин.

Жь чәвед Wейә рәш, әмьрва тжи, минани дӧ тасед зивә-зеркьлдайи, һесред гьрә-зәлал дьһатнә хар.

Левед кӷагәти ль сәр һәвдӧ дәрһәqа хәма бәдәWe һәвра дькьрнә пьтә-пьт...

Гӧла бәдәW дьчълмьси.

Дор бәдәна топкәкә незик, кәрие пез бәлабуйи ширьн-ширьн дьчерйан. Тәе бьгота пәз awqac һешнайи у кӧлилк дьчьни бона хали-халичед щьһезе бәдәWe.

Шване бәр пез хортәки бәжнбльнди чәврәши смелдәйтан, ӧса зәлул бу, тәе бьгота аликй щәгәра хWә һьштьбу бал бәдәWe. Апьнщие рәш сәр навмьла фьрә, минани әWрәки рәши-гран хорт нав хWәда вәшартьбу, нәдһишт әW бина хWә бькӷшинә. Тәе бьгота хорт кӷатьбу нава бәре у дьфәтьси. Анәгори we хәма гран жи бь дәнгәки зәлул дьстьра, мәри тьре бь Wи щурәйи брина дьле хWә дьщәбьранд.

Хорт бона we бәдәWe дьчълмьси.

Шәде зәлулйа бәдәWe,—тәWлә у хәмле We бун. Ле шәде дәнгбеже чйа,—тәбиһәт у кәрие пез. Әwана нәйра һәвдӧ бун, ле... бефәйдә.

Дӧ гӧлед бәдәw һәма ӧса дьчълмьсин.

Бәри эваре бу.

Мала баве Wеда тжи меван бун, хWәра кӷеф дькьрьн, ша дьбун, бльнд-бльнд хәбәр дьдан, дькӷәнйан, дьхWарьн ӱ вәдьхWарьн...

ӘЗ НАВЕ ТӘ ҺЬЛНАДЬМ

К'awa к'öбар, әз наве тә ҺЬлнадьм, Wәки хәлq сöра дьле мьн пенәкәсә. Р'ечa орта дьле мьн у тәда жи бь ньсрәти хWәйдькьм нава пәрде дьле хWәда.

Гава дьбьм илащбьри, жь мал дәртем, дьчьмә щики хәWлә, бохче дьле хWә вәдькьм, наве тә сәд щара дьWәк'линьм, дьле хWә рәкәт дькьм.

Бь тәхмина мьн хәWеда наве тә ҺЬлдьдьм, дйа мьнә пир дьбьҺе. Лəма жи гава меван тенә мала мә, әз дьчьм тәWледа радьзем.

Тә нав у нöба хWәва әз дьлбьричдар кьрьмә. Хәлq дьбежә дәрмане дьл Һәйә, ле әз рәбән Wи дәрмани нькарьм дәстхьм.

К'aWa к'öбар, әз наве тә ҺЬлнадьм, Wәки хәлq сöра мьн пенәкәсә...

КӘВЬРЕД НАС

Һе ль бәр чәвед мьньн әw кәвьред нас у Мразе гöндие мә.

Наве гöнде мә Qуч бу, дьбә бона We йәке, Wәки нава кәвьр-к'öчькада әW Һатьбу шенкьрьне. Кафа нәWале чәнд кәвьред мәзьн хWә зәльqандьбунә Һәвдö' мәри тьре жь нәWале дьтьрсйан. Wанара дьготьн «Кәвьре буке».

Мәзьна дьготьн, гәлә бук у жьна сәр wан кәвьра хWә жорда авитьнә...

Ле талаша мә ниңбу. Мә мьqим Wедәре Wәде хWә дәрбаз дькьр.

Нава Wан кәвьрана е к'әвьзгьрти Һәбун, рәнге хWәва спи йане к'әск, минани к'әфа ньшкбуйи бун.

Әм дьчунә Wедәре. ҺәвРа дьк'әтнә лəще, мә туйи сәр Wан кәвьрана дькьр, пе кәвьрәки чук зу-зу аqас дьбьр—дани, алики дьWәстйан, алики жи иди дәвед мә зьҺа дьбун, бь Wи щурәйи мә Һьнә чедькьр, нәйнукед хWә дьхьст—дьбунә «бук у зәва».

Мразе Хәло шване гöнде мә бу. Хортәки готьна тә бәдәW. Шәмаqиед рәнг-рәнги дьда дора к'олозе

хwə, ҏишйе к'ижана дьк'ətьнə сəр ə'нйа wи. Qьмə мьqим к'еләкева дардакьри, гопаләки спи дестда, нерəмутк һəрдӧ алйава п'есира архальг'е wи ҏезкьри.

Əwи чаwа кəрие пез дьбьрə ч'ере у дани дə'на, сəр wан кəвьра ҏудьньшт блуре дьхьст, пəз дьчу ч'ере у дьһат берийе, əw жи хели wə'дə дьма, чəнд к'ьлам жи дьстра, ҏадьбу дьчу пəй пез, ле wəхте берийе дьчу мала хwə.

Иди чəнд сал бу Мраз əw йəк хwəҏа кьрьбу хəйсəт.

Ле əз wи чахи сьвьк бум, сəр нəдьк'əтьм, гəло шəҏе дьле Мраз чь бу? Əwи чьма аqас дьлшəwьти дьстьра? Щарна мəри дьгот qəй дьгрйа.

Əз сал бь сал мəзьн дьбум. Чьqас мəзьн дьбум, аwqаси блурлехьстьна Мраз, мqам, хəбəред к'ламе wи, һеди-һеди мьнда агьр-алав у нəҏəнəти пешда данин. Ньзаньм мə'нə чь бу, хwəда дьшəwьтим.

К'и занə, дьбə əw кəвьрана иди т'əп бунə нава нəwале, ле мьн т'ьре əw һе дəwса хwəданьн, Мраз жи минани бəре, чаwа тəйре симьҏ к'ӧбар ҏуньштийə сəр wан кəвьра, бьлуре дьхə.

Кəвьред нас у шькле Мраз һе бəр ч'ə'вед мьньн...

ЩАБА WЕ

Мьн гəлə шəвед бехəw дəрбазкьр, гəлə к'ламед дьлшəwат авитə сəр wе у стра.

Паше qраркьр сӧҏа дьле хwə ə'ссə жеҏа бежьм.

Р'ожəкə бһарейə хwəшə-нəбиркьри, к'ьнще wейə т'əзə ле, минани wəрдəкəке wеда дьмəшйа, дьһат. Мьн щуҏəки хwə вəшарт у бесəбьр чардоре хwə дьнһеҏи,— гəло кəс мə навинə? Гӧндиа к'аре хwə дькьрьн бона дəрк'əтана зозана.

Əм ҏасти һəвдӧ һатьн.

— Тəwəqə дькьм, бьһелə чəнд глйа тəҏа бежьм, сӧҏа дьле хwə бьдмə дəр, хəма хwə сьвьккьм.

Əwе авҏу да мьн у гот:—нһа wə'де мьн т'ӧнə, тӧе сьбе бежи.

— Бəхте тəмə, нəсабкə иро дəрбазбуйə, сбе əз ҏасти тə һатьмə.

Əwе т'əне авҏуйе хwə щвандьн сəр һəв у гот:— щаба мьнə иро нəсабкə щаба сбе у йа дӧсбə.

Ах, назе wе əз лап п'əрьтандьм.

Жь we роже шунда хәме мьн hе зедә бун.

Мьн гәлә шәвед бехәw дәрбазкьр, гәлә кламед дьлшәwат авитә сәр we у стра. Мqим hивийа we бум, щики хәwлә расти we бьhатама у мьн сӧра дьле хwә жера бьгота...

ШЬВЬК

Чаwа щарна йәк жь кома мәрйа сьл дьбә, дьчә алики хwәра дьсәкьнә, аha wи гӧндида жи, сәр мьле чәпе маләкә ӧса тәк hәбу.

Дә, хwәстьна дьле әвдайә, hьлбәт малхwe мале wәде хwәда жь гӧндийа нәразибуйә, йане жи бь мәнәкә дьи wедәре, рәх гола гӧнд, хwәра авайик чекьрьбу.

Ава we голе жь гӧнде щинар пәрәти данин. Пәрә топ дькьрьн, дьданә мәзне wи гӧнди, wәкә нәвтекедӧда щәwева ав дьhат дькәтә голе, hәми ава бәрф у баране жи сәрда зедә дьбу, ле ава вәхwәрьне гӧндийа пьщтава, hәйло жь щие дур данин.

Роже әw гол qәт хали нәдьбу. Пәз-дәwаре гӧнд тәмам жь голе ав вәдьхwәрьн. Hри, талас, әрмәни, тер у хӧрщ wедәре дьhатнә шуштьне. Зара сьбеда нәта роавае рәх голе хwәра дьлистьн.

Ле бу шәв, хенщи мәрийе we мала тәк у нәйwане бәрәдайи тӧ qул у бәндә, гобәбә, wандәра къаш нәдьбун, дьтьрсйан. Дәрhәqа we тьрседа гӧндийа hәр кәси гьлик дьгот у әw йәк ӧса wанра бубу хәйсәт.

Р'ожәкә бьһарейә хWәш бу. Дәрва wитә-wита чвика, тәйр-тәйрәда, к'алин-мккина бәрха, кара, qар'инqир'ина зар'е гӧнд бу, әWана тәв хәмле тәбийәтер'а ша дьбун.

We мала тәкда жьнәкә щаһьлә п'ор'кӧришки, дәст у п'йе We пе шьрите qаим гьредайи, минани Wәрдәкәкә басклешкәсти к'әтьбу ә'рде, кур'ә-кур'а We бу. Сәр ә'рде шьвькәкә шкәсти авити бу. Р'әх жьньке мерәки әрһәдәйи р'у дьрежи у спи, е бәлабубун сәр синг у бәре Wи, тәе бьгота qәй әWи п'остәки сьпи дабубу бәр хWә, чә'вед Wи бәльqи у хунева тьжи, шьвькәкә жь гәрмашьве дестда, минани гак'увики нар бь ӧр'ин кӧщуми сәр жьньке кьрьбу, пе шьвьке дьк'ӧта, «щьне дора We дьхьст, кӧ же бьр'әвийана».

Жьньк жь дәрб у эша шьвьке дьнә'лйа, хWә дьп'әр'ьтанд. Минани мәрие та пе гьрти дьр'ьщьфи. Чәхкә-чәхка дәв у дране We бун, ле мерьк дәсте хWә же нәдьк'шанд. Дранед хWәйә сәдәфва жьньке qәй дьхWәст ә'рде вәчьр'ә, глие саро-баро дьгот, искә-иска We бу, дьгьрйа. Лава у дӧа дькьр, ле тӧ кәс нәдьһат һәWарйа We. We р'оже мерьк гәрәке шьвька дӧда жи Weда бьшкенанда, паше «хәбата» хWәйә We щаре к'ӧтакьра. Ле гәло әW шьвьк жь йа ә'Wльн qаимтьр бу нәдьшкәст, йане мерьк иди Wәстийайи бу?

Зутьре мерьк р'асти жи Wәстийа, хWәст qасәке бина хWә бьк'ьшинә. Незики жьньке бу, гӧһе хWә да сәр нәфәса We-әWе бина хWә дьк'шанд. Мерьк бәр

хWәда гот: «На, к'ьвшә же дьр'әвьн, ве мәһеда We qәнщбә», у дәрк'әт чу дәрва, нава һәWа тәмьз.

Wә'дәки шунда мерьк һат, кӧ «хәбата» хWә диса дәстпекә, дит жьньк бельпатә. Qуз бу, дәсте хWә дани сәр ә'нйа We, ньһер'и, нәфәс тәхмин нәкьр, тӧ сәрәдәри ле нәкьр.

Мерьк вәщеньqи, пашда чу...

Гава дәри вәкьрьн, тирьнща тә'ва бһаре тәва зутьр хWә авитә сәр щьниазе жьньке, чаWа һәWарһате We. Хуна дәве We сәр ә'рде гол бубу, минани щәгәр мабу.

Мәһәке зедәтьр бу, чаWа нәхWәшәкә гьранк'әти, әW анибун бәр ощаха шех, wәки qәнщкьра...

Р'ожәкә бһарейә хWәш бу. Дәрва wитә-wита чьвика, тәйр-тәйрәда, к'алин-мккина бәрха, кара, qар'инqир'ина зар'е гӧнд бу. ӘWана тәв хәмле тәбйәтер'а ша дьбун...

ГЬЛИАВА БЕЖӘ

— Хорте дәлал, рәща дькьм, незикби у гӧhе мьнда бежи wе, чь кӧ пе блуре дьди дәр, рәнәтие нади мьн.

— Сәбра дьле мьни сеWи, сӧра дьла гьлиава чәтьи те готьне, хәлq We бьзанбә, бьhелә хWәда бьшәWьтьм.

— Кафьр, бе рәкм, гӧне мьн чьйә тӧ щәгәра мьн хьраб дьки? Незикбә, гӧhе мьнда бежә...

— Стәйрька әмре мьн, чаWa незики тә дьбьм, зар у змане мьн тенә гьртьне, әз дьвьмә йәки беилащ.

— Нә тӧ ньше сәре мьн дьби, хәлq ве йәке те дәрдьхә, гьдио, незикбә, гӧhе мьнда бежә.

Ах, тӧ мьqаме блура мьн, орта мьн у тәда гәлә стру hәнә. Әгәр мьqаме блура мьн рәнәтие надә тә, әзе бьлуре тӧбәкьм, ле рьнд бьзанбә, әв йәк ангори мьрьна мьнә...

— Хорте дәлал, рәща дькьм незикби, гӧhе мьнда бежи We, чь кӧ шәв у рож пе бьлуре тӧ дьди дәр у рәнәтие нади мьн...

ГАВЕД ӘWЛЬН

Wәдәки әз гәлә дьфькьрим, гәло дьнйаеда жь нәмушка ширьнтьр чийә?

Ле чqWa дьбежьн, гава мьн «әмьр дьранед хWә хьст», иди пенәсйам, дьнйаеда жь нәму тьшти ширьнтьр чйә.

Бе зара дьнйа валайә, маләкә хькә у халйә, әмре мәрийа жи туча. Бь тәгмина мьн әзи растьм.

Чь кӧ әмьрда мьн ль бәр чәвед хWә дәрhәqa хәлqеда дитйә, хут өса жи hатйә сәре мьн. ЧаWa щар на мәрие мәзьн зарара әW жи дьбьн зар, нәси у дәрбазкьрьна хWәйә бьчукие бир тиньн, qасәке дьле хWә рәнәт дькьн у хWәзла хWә тиньн, кӧ щарәкә дьн бьчук бьн. Ле тӧ wәрә бьньhерә, кӧ тәбийәте әW мәщәл нәдайә тӧ кәси. Wәдәки әз гәлә дьфькьрим, гәло дьнйаеда жь нәмушка ширьнтьр чийә?

Гава заро бе хәм, бь кеф у әшq, ширьн дькәньн у хели Wәхт жь wи кәни әWана нькарьн хWә зәфткьн, тӧе бежи qәй бhар вәбу, гӧл у сосьн дьбарьн, hәWa дьбә щнәт. Ле гава дьгрин у тӧ чьqас жи тей бәр дьле Wана әWана диса йа хWә дькьн у хели Wәдә

дәнге хwә набьр'ьн, тӧе бежи qәй ә'рд у ә'зман һәв дьхьн, мьж у думанә, ба у бобәлиск р'абуйә, qәй тәйрок у баран дьбарьн, зиwин дьк'әвә меша.

Зар'о р'ожед ә'wльн, wәхте нанхарйнейә wи wәхти, гава һе нькарә бе к'омәкдарйа мәзьна тьштәки бьхwә, кәвчи йане тьште харьне дьбә нә кӧ дуз дәве хwә, ле дьбә бәрбь сурәт, чәна хwә, йане бәрбь лева жорьн, йане жерьн, чьмки һе һини р'йа дәве хwә нәбуйә.

Ле гава зар у змане wана т'әзә вәдьбә, т'әзә дьрана дәрдьхә? Йане нава маледа чалоп'е дьчә-те у минани кәвотка qьбә-qьба wейә. Ле гава бь зманәки шкәсти у т'ьл анщах дьбежьн «д а е», «б а в о»...

Ле гава әwана гавед хwәйә ә'wльн давежьн у һәрдӧ дәсткьнгед хwә дьрежкьри дьчьнә бәр бь ә'мьр... Чәтьнә wе дәqәе мәри бьзанбә гәло әwана дьхwәзьн бь гавед хwәйә ә'wльн һәр'нә кәмеза де у баве хwә бьшекьриньн р'азибуна хwә бьднә wана, йане дьчьнә бәрбь кәмеза ә'мьр... Ле нә хwәзьл гавед мьнә ә'wльн, чьмки мьн де у баве хwә нәдитйә, гаве мьнә ә'wльн жи паше әз бьрьмә бәрбь дӧ шәр'е мәзьн.

Чаwа дьбежьн, к'әнге мьн «ә'мьр дьранед хwә хьст», иди пексйам дьнйаеда жь кәму тьшти ширьнтьр чйә...

ДЬЛ НАЕ К'ЬР'ИНЕ

Гӧндийа наве wи данибун Qәрое нәwерәк. Бона ве йәке баве wи хатре гәлә мәрийа дьк'әт, ле бефәйдә бу, щийе башqәда хәлqе диса йа хwә дьгот.

Р'ожәке Qәро т'әви баве хwә, чәнд гьрә-гьре гӧнд чун әwе нишанкьн.

Һәрдӧ алийава п'әйе wи у wе дьдан. Мәри дьго qәй әшйаки п'р'qимәт дьк'р'ин, йан дьфотьн. П'әйе wи ӧса дан, ӧса мәзьн кьрьн, тәе бьгота дьнийеда нава ә'вда хорте минани wи qочах, хәбатньз, мерхас, к'әмал нә буйә, нә жи wе бьбә.

Qәләнәки готна тә һатә бр'ине. Ле ә'мьрда әwи у әwе һе qәт һәвр'а хәбәр нәдабун, нәньһер'и wе йәке, wәки әwана гӧндие һәв бун.

Йане жи wе чь хәбәрда, ә'дәте дьне бу, чаwа хәлq, ӧса жи әw гәрә бьзәwьщийа, әw йәка шӧхӧле баве wи бу, wе к'е бьхwәста у чаwа бьхwәста, һәми һәбуна баве wи бекәсаб бу.

Ниве шәве бу, ле гьрә-гьра һе дьхарьн, вәдьхарьн, бльнд-бльнд хәбәрдьдан, ша дьбун, дьк'әнйан

Ле бу йа ѡи, хәѡа мират хѡә қаим ле аландьбу, чаѡа кӧлилкәкә шкәсти ль сәр кʻоке, сәре ѡи дьнәжанд, дьбьр-дани. Иди илащ тӧнәбу, чәвед ѡи хѡә-хѡә дьһатнә гьртьне. Баве ѡи әѡ бьрә кʻеләка хѡә да руньштандьне у пера жи щарна һерса қаим дьқӧрчанд. Әѡ ньшкева сьлбуйи жь щие хѡә қолоз дьбу, чәвед хѡә вәдькьр, бе нәмди хѡә мәрийа дьньһери, щаркә дьн чәвед хѡә дьгьрт.

Чәнд рож кʻәтнә орте де у баве ѡи гәлә чәрәз ӳ һур-муред дьн жера дагьртьн.

Кʻьнще тәзә ле, хӧламе мале да пәй хѡә у чу мала хәзуре хѡә. Дәстәк ль сәр қаба қәмейә зив-зер-кьри, дәсте дьнва сьмеле хѡә қӧрә ба дьда. Хәзуре ѡи малда нинбу. Ле хасйа ѡи, гава әѡ дит, тӧе бежи жь пәре әзмин фьри һат ль пешийе сәкьни, әнйа ѡи рамуса, минани мьришка кьртани бу кьртә-кьрта ѡе, һа хәбәрдьда, һа ша дьбу.

Хасие һекәрун чекьр, зоре дьда ѡи, кӧ вәнәкʻьшә, бьхѡә.

Ле бука щаһьл гәлә пьрчукьри бу. Хасйа ѡи чу дәрва, әѡ у әѡе манә тәне.

Әѡи сьмеле хѡә ба да, бьн чәвава буке ньһери, кʻәйа, наве ѡе да у бемьнәт незики ѡе бу. Әѡе тӧ щаб нәда у әѡ ѡеда қайм дәвда.

— Қизе, мьнра буктие нәкә...

Әѡе бәре хѡә жи ѡи гӧһаст,

— Әвда хӧде, чь ль тә қәѡьмийә?

— Кәѡаса мьн тәра тӧнә.

— Чьра?... Мәнә чьйә?

— Ӧса.

— Ньлла, дә ѡәрьн ахьрйа мьн у ве бьньһерьн...

Әѡ ләзәки тәвһәв бу, хѡә бндакьри, ньзанбу чь бьгота.

— Қизе, чьра баве мьн кем қәлән дайә... чьра әз дәствала һатмә, әре?

— Әз нәѡща қәлән у чәрәзе ѡә ниньм.

— Ле нәѡща чьйи?

— Әз нәѡща хѡәстьна дьле хѡәмә.

— Қизе... тәра дьбежьм рӧне мьнра нәлизә... У щерьбанд бь зор әѡе рамуса. Әѡе диса әѡ дәвда, жь хѡә дурхьст.

— Фәмкә, нәѡаса дьле мьн тәра тӧнә, тӧ ѡә дьле мьн жи нәкʻьрийә?

— Пәй, мала тә авабә, ӧсанә тӧ һаж пе тӧнәйи, кӧ мә қәлән дайә у тӧ кʻьрийи.

— На хер, ѡә дьле мьн нәкʻьрйә, қимәте дьл тӧнә, дьл нае кʻьрине...

Бук дьгьрйа.

Пәй ѡе йәке чәнд щара жи әѡ тьвдарәке мәзьнва чу мала хәзуре хѡә. Ле бука щаһьлә-бәдәѡ, хә-

мәкә гьранва, минани хәзаләке мqим же к'уви дьбу. Әв сӧр'а wан тӧ кәсәки ньзанбу.

Р'ожа дә'wата wи чәнд дәст дәф у зӧр'нә ледьхьстьн, гьшк хwәр'а ша дьбун.

Кәwар к'әтә гӧнд, wәки буке тәwла баве хwәда хwә дарда кьрйә, хәньqйә.

Гӧндийа наве wи данибун Qәрое нәwерәк,

СӘРӘЩӘМ

	Р'у
Әз у бьлур	3
Партиа	5
Ленин у ә'длайи	7
Кәсрәта мьн	10
Шәвәр'әш	13
К'лама мьн	15
Wәтән	19
Дӧ бра	22
Дәнг у бә'се Wәтәне мьн	25
К'омева дьчьн тәсәлийа дьне	26
Сала тәзә	32
Qьса баво	35
Wәтәне мьн	47
Анмәде Хани	49
Шайир у муса	56
Шьвәдарәк дәсте мьнда	63
Шайир, нә тӧйи к'лита дьла	64
Бона мьләте мьни биркьри	65

Мьи дит кани, гöл у сосьи 66
Тәбийәт тö тьмайе накә 67
Жь зарготьна щьмаәта кӧрда 68
Мьи чийеда һьшт кӑлина бәрха у мийа 69
Пьрсин шайир, дьчи 70
* * * 71
* * * 72
Бһар 73
Де у qиз 75
Мqамед кӧрдайә бәнгитие 81
Мер у жьи 89
Зәлули 92
Әз наве тә һьлнадьм 94
Кәвьред нас 95
Щаба we 97
Шьвьк 99
Глиава бежә 102
Гавед әWльи 103
Дьл нае.кърине 105

Усьве Бәкʻо Бәкʻойев

Нәсрәта мьи

Рʻедактор Ферике Усьв
Шкьлчи Ан. Гаспарйан
Рʻедакторе бәдәwәтие Рʻ Бедросйан
Рʻедакторе техникие В. Галстйан
Коректора контрол Э. Бәкʻойева

ВФ 05541 тәмбә 176 тираж 500

Бона нашьркьрьне һатийә спартьне 19/I 1963 с.
Бона чапкьрьне һатйә qолкьрьне 12/VI 1963 с.
Кʻағаз 70×108 1/32, бәлге нәшьре 2,8 бәлге мәнгәне 3,5
Бьһа 24 к.

Нәшьрхана 1-е йа Идара һайполиграфһрате, Ереван, соqаqа Аләвердйан № 65.

Ûsivê Beko

KEVIRÊD NAS

Hê li ber çevêd min in ew kevirêd nas û Mirazê gundîyê me.

Navê gundê me Qûç bû. Dibe bona wê yekê wekî nava kêvir-kuçika da ew hatibû şênkirinê. Hafa newalê çend kevirêd mezin xwe zeliqandibûne hevdu merî tirê ji newalê ditirsyan. Wana ra digotin *Kevirê Bûkê*.

Mezina digotin gele bûk û jina ser wan kevira xwe jorda avîtine...

Lê talaşa me nînbû. Me miqîm wêderê wedê xwe derbaz dikir.

Nava wan kevirana yê kevizgirtî hêbûn, rengê xwe va spî yanê kesk mînanî kefa hişkbûyî bûn.

Em diçûne wêderê. Hev ra diketine le'cê, me tûyî ser wan kevirana dikir, pê kevirekî çûk zû zû aqas dibir danî, alîkî diwestiyan, alîkî jî îdî devêd me ziha dibûn, bi wî cûreyî me hine çêdikir, neynûkêd xwe dixist dibûne *bûk û zeva*.

Mirazê Xelo şivanê gundê me bû. Xortekî gotina te bedew. Şemaqîyêd reng-rengî dida dora kolozê xwe, rîşîyê kîjana diketine ser enîya wî. Qime miqîm kêlekê va dardakirî, gopalekî spî dêst da, nêremûtk herdu alîya va pêsîra arxalixê wî rêzkirî.

Ewî çawa kerîyê pêz dibire gerê û danî de'na ser wan kevira rûdinişt bilûrê dixist, pez diçû çêrê û dihat bêrîyê, ew jî xêlî wede dima, çend kilam jî distra, radibû diçû pey pêz, lê wextê bêrîyê diçû mala xwe.

Îdî çend sal bû Miraz ew yek xwe ra kiribû xeyset.

Lê ez wî çaxî sivik bûm, ser nediketim, gelo şerê dilê Miraz çi bû? Ewî çima aqas dilşewitî distira? Carna merî digot qey digiriya.

Ez sal bi sal mezin dibûm. Çiqas mezin dibûm, awqasî bilûrlêxistina Miraz, miqam, xeberêd kilamê wî, hêdî hêdî min da agir-alav û nerehetî pêşda danîn. Nizanim me'ne çi bû, xwe da dişewitîm.

Kî zane, dibe ew kevirana îdî tep bûne nava newalê, lê min tirê ew hê dewsa xwe da nin, Miraz jî mînanî berê, çawa teyrê sîmir kubar rûniştiye ser wan kevira, bilûrê dixe.

Kevirêd nas û şiklê Miraz hê ber çevêd min in...

Jêhildan: Ûsivê Beko, Hesreta Min, Yêrêvan, 1963

Усьве Бәко

Һәсрәта мьн

Һайпетһрат

Ex. 1

УСЬВЕ БӘЌО

Ûsivê Beko
Hesreta min

Һәсрәта мьн

H.03

НӘШИРӘТА КОКӦМӘТЕЙӘ ӘРМӘНИСТАНЕ

С (Քրդ)
Բ 40

Нава бәрәвока Усьве Бәк'ода—бь сәрньвиса «Һәсрәта мьн», һатьнә щиWаркьрьне әW шьер у шьеред вәкьри, ед кӧ шайир ван салед пашьн ә'франдьнә.

Темаед шьеред бәрәвокенә: хәбата мәрьвед советиейә ә'франдар, Wәтәнньзи у ә'длайи, бьратийа щьмаә'та, нӧб-ньзкьрьн. Бәрәвокеда һәнә ӧса жи чәнд нмушед вәчекьрьна фолклора щьмаә'та к'ӧрда.

Щики башqә дьгрьн шьеред бәрәвокейә вәкьри.

ՈՒՍԸՎԵ ԲԱՔՈ (ԲԱԿՈԵՎ)
ԻՄ ԻՂՁԸ
(քրդերեն)
Հայաստանի պետական հրատարակչություն
(Հայպետհրատ), Երևան, 1963

УСУВЕ БАКО (БАКОЕВ)
МОЯ МЕЧТА
(на курдском языке)
Армянское государственное издательство
(Айпетрат), Ереван, 1963

ӘЗ У БЬЛУР

(Дәwез пешхәбәре)

— Ньзаньм чьма бира тә чумә,
Нә зани, әз у тӧ әм к'и бунә,
Чьр'а мьн чь кьрйә, нәмез наки,
Нахази мьнр'а хәбәрди н'аки?
— Мьн бьбәхшинә, блура дарин,
Нә әз хWәндимә, е бәре ниньм,
К'ламе т'әзә нһа ләв тиньм.
Дәнге мьн бльнд, Wәк дәнге ә'Wра
У бәла дьбә әW нәму дәра.
— Нә жь ә'Wра нәртьм дәнг дәрнае,
Ле дәнге мьн ширьн бу, дьлован,
Дькьр хӧшин мина пеле аве,
П'ьр' ахин һәбу, шәWат у к'ьзин,
Wева qәнщ дьбу һәр хәм у брин.
— Минани бәре әз тә ньздькьм,
Р'ӧне мьндани у тә бирнакьм,
Qәй qир'ина тә әW дәнге мьн бу,
Паше пе ньсйам, гава мәзьн бум.

— Мə тəви ĥəв пəз дьбьрə чере,
Гӧл-сосьнада дьданə гəре.
Нə бериван бь дəнге мьн—тə
Хwə биркьри топ дьбун дора мə.
У мьн ахина дьле тəйи бəнги
Жь рӧк дəрдьхьст, бəр wана рядьхьст.
Ньзаньм чьма бира тə чумə,
Иди мьн нади тӧ сəр леве хwə...
— Ле əз чь бежьм, блура дəлал,
Нə дербаз бунə пьр сал у бĥар,
Иди əw ниньм, ча бəре—нəчар,
Ннa дəнгбежьм,—шайире иро,
Кламе тəзə ləв тиньм ĥəрро,
Шурə-шурəнə у пъръи aWqac,
Гьшк жи тəзəнə, тӧ wана нənac.
Мqаме кламе мьн—нəсьнə, пола,
Рakет у доргəр, гəмйа атомйе,
Əрде хам-хопан, əдлайа дьне...
— На, тӧ фланкəсе бəре нини,
Кьвшə нахwази тӧ мьн бир бини...

ПАРТИА

Партиа, тӧ бəйраqа милион мəрийа,
Бей тə сефил, пирəдейə дьнйа,
Бей тə шайи, жийин тӧнə,
Бей тə дума мəрьватийе жи кьнə;
Рйа тə огърə, дуз у шəмал,
Щийе хькə-хали тə кърйə шен у мал,
Wəлгəрандйə бəстед хам у хопан,
Кърйə бəра зəвийед смьлгьран.
Чəрха ĥиве, стəйрка, дəст тəдайə,
Сӧра чəрха дьне тə ĥьлдайə,
Гепəльнг данйə бəрбь əрше əзмин,
Wəки бь речa Йури Гагарин
Мерхаса бьшини сəр ĥива зəрин.
Дьĥа кӧтабуйə сьрйа qӧрна кəви,
Миасəр дьбə ĥəр хwəстьн у ĥəр хəwи.
Бəр, овкиан, хӧшина хwə текнə йəк,
Дəнге пеле wə ббьĥем qасəке,
Ча салйута азайа мəрвайе,
Ча бəсанйа мьраза у шайе.
Тəйр у ту, баскед хwə qаим ĥəвхьи.

Чаwа чомахе ль дәфе дьхьн,
Сазбәндийе бькьн нава һәwеда,
Партиа миасәр дькә хәwна «әвда».
Сәра Кремледа дәнгә у бәсә,
Қөрнада чьқас хун къшиайә-бәсә!
Хастьна дьне ньһа әw пьрсә,
Дәф у зөрнә, дәрен, лехьн мьзгин,
Әгитно, рабьн, рожа ироин
Ледьн нәзар салйутед шальхин.
Әләмәтие бьднә әрд у әзмин,
Қөрьлта хwә дькә Партиа Ленин.
Комунизм хwәстьна милионанә,
Кәсрәт у мәрәме шәркаранә.
Әw те бь изьн у ашкәрә,
Гәф, мьхәнәти бь we нькарә.
Әw бь әхтйари һа пәрвәдьдә,
У дәрге дьне бәр we вәдьбә.
Сазбәндно, лехьн қәйде алтьндара,
Бьла дәнге қәйде мә бәлабә
Чар қөлбе дьне-нав хәбатқара,
Бо шәркарйа wан агьр-алавбә.
Партиа, тө бәйраqа милион мәрийа,
Бей тә сефил, пирәдейә дьнйа,
Бей тә шайи, жийин төнә,
Бей тә дума мәрьватийе жи кьнә.

ЛЕНИН У ӘДЛАЙИ

1

Ленин!
Чь навәки маqулә у дәлал,
Бәр дьле мәрийа—
Канйа бәхт у мразә авзәлал.
Наве нәмьри
Чаwа һатә рye дьнйе, рое жи
Ишьqа хwә да wи.
Бь wи нави гөл вәдьбьн һәрсал,
Канийе қөрнада
Зьһар бубун,—дькъшьн бһар, бһар.
Бь өлме Ленин
Кәwа әдлайие кәтә нав зәмин,
Тәв бунә шәркар,
Кө бьвьн хwәйе кәда хwә нәлал.

2

Ленин!
Дәwран берәкм бу, кәмбах у рәзил.
Ленин бу wәки

Азаи да әw мләтед һесир
Ленине мәзьн
Дьнйа кәвн авит, кьрә сәро-бьн,
Дәwса we сазкьр
Дьнйа сәр растйе, дьнйакә лап дьн.
Өлме Ленинә,
Мәрвайнера әдлайе, бәхт тинә,
Әw буйә символ,
Сильна әдлайейә һәрә зор.
Бь өлме Ленин
Мәрийе советне фьринә әзмин,
Бәртәва зерин
Шандьн ль сәр синге һива зәрин.
Ленин, әдлайи,
Әw навьн нйа мраз у шайи,
Әwә доргәрьн,
Һәр тьшти гәм дькьн,
Дьгрьн пешйа овкйана, тофане
У тиньн рае.

3

Ленин тәви мәйә,
Наве Ленин у әдлайе
Щие хькә у хали
Дькьн мал у авайи.

Щие хам у qьрьстан
Әw дькьн әйни гөльстан,
Әw навьн, кө дьбьн
Стансйед электрикейә шәwqдар,
Баг, багче кәwасkар
У кәарханә кәзар-кәзар;
Әwьн хәмле дьнйе,
Сильна шәркарийа мәрьвайе.
Әwьн—щмаәт, дьнйа
Бо азайе ракьрьнә тйа.
Ленин!

КӘСРӘТА МЬН

Мьн ньздькьр wан кание авсар,
Тәйр у туйе чардор ръндә-кӧбар,
Wан бәрх у каре нәсә-рәвок
Qәй минани мә бьчук у зарок.

Мьн ньздькьр чйа у бани,
Минани бука тәв хәмьли,
Тьршо, сьпьнг, кәрәнг у мәндьк,
Совәкари, рәв, бәз у листьк.

Мьн ньздькьр бһара хwәш,
Кӧлилкед бәдәw, нәзар рәнги
У wан гӧле сор, чилә-qәрqаш,
Wи бьлбьле ль сәр wан бәнги.

Мьн дьхwәст тәбйәт у бһар,
Щмаәта хwә чаwа йәкәхтйар,—
Жийина хwәш у мәрьваи,
Кәда нәлал у рәнәти.

Мьн дьхwәст, wәки wар у кәwшән
Мешә, зозан, чайир у чиман
У wьр кәрийе пез бь нәзара
Тәв бьбуна е хәбаткара.

Мьн дьхwәст, wәки щмаәта мьн
Тӧ нәбуйа hесир у зманкьн,
Нәбуйа шване ль чйа гәрок,
Ле нәхьста бруск у тәйрок.

Дьхwәст, wәки хорт у qизе мә
Бьзәwьщиана бь дьле хwә,
Бьбуна хwәй әмьр у изьн,
Нәкьрана ахин у пера газьн.

Мьн дьхwәст, wәки щмаәта мьн
Тәви нәму мләте дьн,
Бь змане дйа хwә нәлал
Хwәнди буйа, ле нә кәр у лал.

Дәри вәкьр Октйабра Мәзьн,
Жь хәwе ракьр щмаәта мьн,
Бәйраqа ал нав мәда ньканд,
У әмре тәри жь мә qәтанд.

Wа хwәстьна мьн hатә сери,
У әмре зәлул мә бьнӧри,

Нава мьләте аза, бьра,
Әм жи ша дьбьн тәви Wана.

Бәла бун чун у пәй һәв къшйан,
Кочәрти, кон, рәв, мьж у думан,
Wәр-кәWшәне мә гьшк хәмьлин,
Кәтнә нава тәриqа зәмин.

Нәсрәта мьн, йа гәлә сала
Миасәр буйә нав әмре мьнда,
Әз бумә дәнгбеже гиро,
Мьqаме мьн азаййә иро.

ШӘВӘРӘШ

Ньфьр, нәлләт ль тә, һәри вәнәгәри,
Шәвәрәша бь зәлули, әмре гьри.
Щәсуси бу, qәйд у зндан, дәрд у кован,
Мләт дәсте зальман бу сал у зәман.
ДәWран һатьн у дәрбаз бун бь пьр мәзил,
Мләт жь тә шәвәрәше мабу несир.
Мина пәнще шера тә пәрьтанд,
Тә дьле щмаәта мьн хар, кьрә бәрбат,
Жь сәWт у бина тә бьәщим һәр рож у сал,
Тӧ буйи заротйа мьн, тә дьле мьн хар.
Һәри, шәвәрәша тәри, вәнәгәри,
Тӧ qәтьли, тӧ зальми, кӧл у гьри.

Кәскәсоре кәван гьртйә пеша әзмин,
Әw бәйраqа азадарә, тәва зәмин.
Рое пәрвәда, дәрд, хәзәб орте ньлат,
Бона мләте мьн жи шайи у шәWq нат.
Кәр у лал бум әз, бе сәWт у дәнг,
Дь курайа ӧлм стәнд сәqа у рәнг.
Әз бум кәWе чәвканийа Әләгәзе,

Нава дьле колхозване бәр Әрәзе,
Синге п'ала, шьван, р'әзWанед к'әдһ'әлал,
Беривана, бук у кәчкед дьл әвиндар.
Жь wан авед чәвканиан тасәке тиньм,
Бәр щьмаәта хwә әз бь әшq датиньм.
Шәвәрәше, һәри, иди вәнәгәри,
Шәwqе дайә к'әскәсора кәванкьри.

КЛАМА МЬН

1

К'лама мьн пьр наздарә,
Хәбат у нөб же дьбарә,
Әw жь канйа һәрә к'урә,
Мәрәмава беqөсурә.
Нә атомә, нә жи авза,
Нә мәртәлә, нә жи шурә,
Әдлаййә, әмре аза,
Дьнйаеда пьр мәшурә.
Бәр we һечьн тәйрок, баран,
Тофан, бруск, мьж у думан.
На, башqәйә к'лама мьн,
Әз һәр wева дьбьм гиро,
Кәwәса мьн һатийә иро.

2

Әw кәвотка кәмднейә
Чилә-qәрqаш у кьжмәк'ар;
Бәр мqаме к'лама мьн

Дькәлә буза «шәре сар».
Әw зәвйа пәмбөйайә қәрқаш,
Гуше рәзе тьрианә
У бахче көлилка бинхwәш.
Стансйа электрике шәwqдар,
Мәдане мә кәзар-кәзар,
Бәра әдлайейә, йа нен,
Щийе хькә-хали, қрьстан
Тәв дькә авайи у шен,
Дькә щнәт у гольстан;
Әw к'әда гәлә мәрийанә
У хәбата милион мьла,
Әw бәхтә, мразе дьла.

3

К'лама мьн, әw тәви мьн
Буйә машоқа hива зәр,
Сөра дьне бьрйә дәр.
Aha к'лама әмре мьн
Тәв ракета чawa бәсбьр
Дьне фьрйә, чуйә жоре.
Әwe бь милион километр,
Шькле hиве анйә жере,
Гәмйа атомейә—«Ленин»,
Сәр бәр, овкйана дьгәрә
У буза сал у зәмана

Әw қәт-қәт дькә, дьбьрә.
Наве к'лама мьн—«кәвтсали»,
hәр сале we—кәзар кани.

4.

Ле дәнгбежед к'лама мьн
Пьр гәләкьн, әw милионьн,
Гьшк хәбатчие мала мәзьн:
Әwьн бәйраqа мәйә ал
Дәсте хwәда qаим дьгрьн,
Кәвтсалйе әw ниви дькьн,
Бәхт у мраза тиньи hәр сал.
Әwьн, кө буза овкйана
У бәра дьqәльшиньн,
Хwәлйа хопан wәлдгәриньи,
Нан тег дькьи ль wандәра.
Әw мәри кө дьгрьи пешйа
Канала, щәwa у чәма
У гәм дькьи ава wана,
Тиньи рае нава лула
Рөк у шәмале дьднә тәва.

5.

Гәлә зорә к'лама мьн,
Мqаме тәк мәрийа нинә,
Әw к'лама милионанә.

Машоq дькə дьне, мəрийа,
Баwарбуне дьдə wана,
Əw бəла дьбə нəму щийа,
Милиона р'адькə əw п'ийа,
Тəва дькə дəнгбеж, мерхас,
Дькə йəк-йəк Сайат-Нова,
Чайковски у Комитас;
Qöр'нə we hе чьqас-чьqас,
Косте öса пешда биньн,
Кö бь qəйде к'лама мьн
Шəв у р'ож бьстрен п'əйе
П'ьр' дəлалйа Wəтəне мьн.
К'лама мьн—хəмла ə'змин,
Р'öн у т'аqəте дьдə зəмин,
Шəwq у шəмале дьдə р'ое,
Бəр ə'длайа нəмдьнйае
Шəр'е сəрхöр тинə р'ае.
К'и р'ьнд занə к'лама мьн,
We т'обəкə к'ламе дьн.
К'лама мьн п'ьр' дəлалə,
Кöб у хəбат же дьбарə.
Əз həр wева дьбьм гиро,
Лəма wəр'а стра иро.

WƏТƏН

Wəт'əн, əз мəт'не тə чаwа бьдьм,
Wəки бь дьле к'əл əз hесабьм?
Хəмхöрйа тə мəр'а п'ьр' гəлəкə,
Дəре к'əсиба həр кəс вəнакə,
Брина дьле wан əw дəрманкə.

Нəхwəндитие əм hьнгавтьбун,
Шəв у р'ож əм дьчарчьрандьн бер'əнм.
Əм к'əлогьри hивийа тə мабун,
У хали нəдьбун hесред мə гəрм.
Кьк'иатада тö дьhати хöйан,
Тə мина п'əнщ у нəдира р'ое
Шəwq вəда, днеда буйи ə'йан,
Тə əм дəрхьстьнə нав р'онкае.
Бринед мə к'ур бун у п'ьр' хəдар,
Жь дəсти зöлмьк'арие əм стöхар,
Тə'риеда дьхальфин hа сал бь сал,
Тə бь р'əнмдари дəри мə вəкьр,
Мəлнəмкьр змане мə лал, брин,
П'ешк'еши мə кьр əв нəрфед зер'ин.

Мала мəзьнда чəве мə вəкьр...
Тə бь кöб мə пьрси кал у кəwал,
Qəнщкьр брине щмəта бəткал...
Бəнгзе тə дьхwенə ль həр эле,
Наве Ленин qəй нəхш-нигарə ле.
Бь тə у wи нави бəндə дьфьрьн,
У дор чəрха дьне əW дьгəрьн.
Wа wи нави бəдəWи дайə тə,
Кö бəр сьвра тə топ дьбьн бəндə.
Шькляки бəдəWə нава дьне
Жь нава дəрге тə əW буйə хьне.
Кьсрəти у кöби, ширьн дильм,
Гöмана зəмини, Wəтəне мьи.
Херхазйа əдлайе диса töйи.

Нə тəва зерин жь роhьлате
Шəwq у шəмалева həр сьбə дəрте.
Топраха тə щие роhьлатейə,
Шəwqа рое əw шəмала тəйə.
Авьлнəйате дьди ед аhьл,
Тəва дьки тö сьнəтчиед аqьл.
БəдəWи həрдəра: ль сəр əрде,
Нава курайа овкйана, бəра.
У нəта нава нəвт qате həWе.
Зутьре töе hиве хWə бьки Wар,
Бо əвда хер-зəйнəт жор бини хар.
Wьр həри сəр Венере, həла Wеда,

Бəса тəзə бини бона зəмин.
Əз чаWа мəтне тəи бекöдур
Иро бьсеWриньм бе тö qöсур?

Рəwша əрде жи у əзмин жи töйи,
Кe тə дьвинə, дьминə нəйри.
Гəло qə мəрйе кəсьри у ти
Дькарə тербə пе гöləаве?
Wəтəн, бəдəW у аqьлбəнди,
Мəтне тə бь готьн набə у кемə,
Тö дьнйеда кəтии сəрговəндие,
Тə топа дьнйае qəй кьрйə листок,
У həр дəрбе тə: гəмикə «Восток».

Топа дьнйае дьзвьрə дор рое
У həр фьтлəкə Wе-фəсле дьнйае,
Wəтəн, töйи фəсле днйальке.
Шəркара бина əдлайе hьлданə,
Тəда дьбиньи бhар у сьтари.
Хут töйи hоста чəрх у фələке,
Бhара мəрвайе, нöб у əдлайи.

ДӀӧ БРА

ДӀӧ бранә ӷу әзмин,
Wьр чап дькьн, дьпивьн,
ДӀӧ доргәре «Восток»-ьн,
Wанра бунә һәсп у зин.
Ша qсә дькьн һәвра,
ДӀӧ әWлядьн, дӀӧ бра,
Гешкеш таще әдлайе
Дьһуньн бо дьнйае.
ӘW таще Wан жь нубара
Гьр стәйрканә, жь әзмин,
Кӧ дьхәмлиньн зәмин.
ДӀӧ бранә ширкәлал,
Нета мәйә гьр зәлал,
Дьбьн нав әзмане шин,
Баске Wан пола qәWин;
ӘW дӀӧ бһарьн, дӀӧ бра,
Ӷйа бред әWльн дьгәрьн,
Чәрха дьнйае дьзвьрьн.
ДӀӧ бранә, дӀӧ титал,
Әгите Wәтәне советие

Бәсбьре мә амьндар,
Дәнге Wана зиз, кӧбар,
Дәрте жь кӷурайа дьл,
Буйә qәWат, буйә мьл,
Сьлав дькә мәрьвае,—
Дьне кәтийә нав шайе.
ДӀӧ бранә у дӀӧ дьл,
Тәви дьлке Wани гәрм
Вьр дькӧтьн милион дьл,
Жь хун у тамаред Wәтән
ӘW бунә әгит, лапә нас.
ДӀӧ бранә, дӀӧ мерхас,
ДӀӧ бранә, әw дӀӧ нәхш,
Wана һива зеӷин жи
Кьрйә гиро у сәрхWәш.
ДӀӧ бранә, дӀӧ тунсьз,
Жь qәWата Wанә әдлайи
Кӷур дьнәльн һәр шәӷньз.
ДӀӧ бранә, дӀӧ бәсбьр,
Әдлайе хWәй дькьн:—
Бьтәмьрә шәр, агьр.
ДӀӧ шәмальн, тәва сор,
Гепәльнга датиньн,
Кӧ бьфӷьн дһа жор.
Паше ре вәкьн бәрбь һиве,
Текнә тьлие гӧстиле.
ДӀӧ бранә, мьзгинбьр,

Дӧ бранә у дӧ шер,
Рʼйа wанрʼа we һәрън-бен
Кәзар-кәзар пионер,
Диһаркьн сӧрʼа әрша,
У әw бьбә рʼйа бәнда,
Бьбә сәйранга әвда.
Дӧ бранә ру әзмин,
Wьр дьпивьн у чап дькьн,
«Восток» wанрʼа һәсп у зин.

ДӘНГ У БӘ'СЕ WӘТӘНЕ МЬН

Дәнг у бә'се Wәтәне мьн
Дора дне, нава әрша,
Ль сәр һиве, бәрбь стәйрка,
Ль сәр әрде, ль сәр бә'ра,
Шӧрәт, рӧк у әшq дайә мьн.

Дәнг у бә'се Wәтәне мьн,
Комунизмә, әмре аза.
Һәр бә'сәк we тәриqәкә,
Хәwна qӧрʼна, йа мраза,
Рʼо жи жь we дьбрьqә.

Дәнг у бә'се Wәтәне мьн
Әw сәрһатийа мерхасанә,
Һәр хәбатчие мала мәзьн,
Бәwарбуна пьзмаманә,
Нишан дьдә ре у изьн.

Дәнг у бә'се Wәтәне мьн
Шәмалә жь бьрща мәзьн,
Әʼдлайә, рʼйа мәрьвайе,
Хәмле тәзә дьднә зәмин,
Әw qӧрʼна кәви тиньн рʼае.

КОМЕВА ДЬЧЬН ТӘСӘЛИЙА ДЬНЕ

Гәло бьруске ньшкева леда,
Гәло дьнйа кәвн ньлшйа, кәдьми?
Нае бира мьн, у тӧ тьшт нәди.
Мешә, щәW у чәм Wа кьрнә хӧшин,
Шәмаләк фри у чу руе әзмин.

Әз ньзаньм, гәло рое пәнще
XWә We шәмалера гӧһастьбу,
Йане әW Wера кәтьбу ләще?
Кәрдӧ шәмала бәри һәв дабун,
Йане бь дәсти мәрийе мә рокә
Дьн битәр бу, ронкайи да дьнйе.
Зорбун у гәрмайа xWәва Wәкә
QәWat у бльндайа We рое,
Йане нета шәмале бу зора
Һиве у стәйрка банйа рае?

Гәло әз тәзә радьбумә пйа,
Йане иди дьк'әтмә нава щийа?
Ньзаньм, станси электрикеда

Мащинә дьда хәбьтандьне?
Qәй бежи, һәма нава гәмйеда
К'омева дьчун тәсәлйа дьнйе.
ДьqәWьмә сәр бәра qәръми,
Мә Wьр сӧр у сәрмера шәрдькьр,
Йане хәбата xWә к'ӧтакьри
Хәбата роже томәридькьр.
ҺәWеда һәр дит алав у агьр
Ле чь qәWьми,—мьн тәгмин нәкьр.

Ньзаньм, әз дьк'әтмә машине,
Йане әз пәйа дьбум We дәме?
Дьбә әз Москваеда дьгәрйам.
Мьн дит, мәри топ бубун дора һәв,
Говәнд гьртьбун у дьлистьи тәв.
Ньзаньм, әз к'әтмә нава к'оме,
Йане тәзә дәрк'әтмә жь We?
Тәвәкә шәмал рәшйа сәр әрде,
К'әскәсоре кәван да руе әзмин
У нава шәмале дәрк'әт хортәк,
У готьн—әвә Йури Гагарин,
Һәр әвә мерхасе дьнйаейә тәк.
Ньзаньм, тофан рабу, чйа ләqйан,
Әwре дьне кәWеда тәqйан?
Ньзаньм, бәр соба эгьр бум әз,
Wьр мьн пола у кәсьн дьнәланд,
Йане дьк'әтмә мәдане бь ләз,

Йане малда р'уньшти мьн дьханд?
Һəwар у qир'ин к'əтə р'уе ə'змин,
У ə'wр бь тьрс алики р'əвин.
Пе нəнəсйам, п'ак нае бира мьн,
Сери нəк'əтм гəло чаwа бу,
Т'опəкə эгьр у гəлə мəзьн
Wа һəwеда дьфьр'и у дьчу.

Ньзаньм, əз дьчумə əскəрие
У wьр синоре wəт'ен хwəйдькьр,
Йане əскəре мə вəр'едькьр
Бəрбь мала wан, бь дəф у зöр'нə,
Кö дьнйаеда шəр' у дə'w т'öнəбə.
Мьн нһер'и жор, ле баwарнəкьр,
Р'о т'əмам жорда һатə харе,
П'əнще шəмале ч'ькйанə ə'рде.
Нава шəмале хортəки дəвк'əн
Дəрк'əт, готьн—бре Гагаринə,
Герман Титов—əwлəде wəт'əн,
Мина wи ч'ə'вшин у хунширьнə.
Ньзаньм, əз р'уньштьбум дора
Т'əхте т'жи минани һəрщара,
Йане жь т'əхтə иди вəдьк'ьшйам?
Ньзаньм, гəло нава зəвийа зəр
Мьн пе комбайне зəви дьдрут,
Кəбе нен минани ч'ем дьда дəр?
Ньзаньм, чаwа бу, һəма ньшкева,

Тəе бьгота пьшта ə'wра шкəст,
Һəwеда бу гьмə-гьма wана,
Qəй wи дəнгива дькрьнə һəwар.
Ньзаньм, гəло wана чь дьхwəст,
Һəwеда к'ьвш бу т'опəкə шəwqдар.

Ньзаньм, тəйроке дəшт у к'əwшəн
Һьлу кьрьбу, кьрьбу wеран,
Йане һасьлəта баг'-баг'ча, зəвийа
Лод кьрьбу сəр һəв минани ч'ийа,
Йане жь дьнйе р'онкаи һьлк'ьшйа?
Һəр wе заньм бу qар'ин у qижин.
Хəмлəкə бəдəw фр'и р'уе ə'змин,
Ə'wра шабуйи һəвхьстьн, к'əнйан.
Wана сəр ə'рде р'əшанд п'ьр' баран,
Баране хəмьланд ч'ийа у аран,
Барана хwəш мина гöлəаве
Бьрьqанд wəт'əне мəи ə'длайе.

Гəло нава бег'да əз дьгəр'йам,
Ньзаньм чаwа бу, пе нəнəсйам,
Мина кəвьрəки щие хwəда мам,
Һəр һəwеда дит шəмалəк фр'и,
Лап шашмайи пəй wе дьньһер'и.
Əз qəт пе нəнəсйам чь тəһəри
У гəло чьqас wə'дə дəрбаз бу,

Шəмалəк майин жи фри чу.
Мьн бьhист готьн: дö бранə əW,
Пе доргəра дəркəтьнə гəре,
Iьн хəбəр дьдьн, hьн дьфрьн пəй həв,
Тəсəлиа стəйрка дькьн Wедəре.
Əз рьнд пе кəсйам, дö бре həWe
Чənд щара фтьлин дор чəрха дьнйе;
Əw бре Гагарин у Титов бун.
Ньзаньм, əз чьва мжул дьбум,
Həр əw дит, əрде Wətən хəмьли,
Дəнге дəф, зöрне гьрт həр чар али.
Нава хəмле дəркəтьн дö мəри—
Андриан Николаев, Павел Попович.
Бунə чар бра, həрчар Wəкə həв.
Əw бона дьнйе-бунə йək-йək тəв,
Стəйрк кьрнə бақəки гöла,
Данə мəрвайе, ча кöба дьла.

Wətəне мə тфьқин чар бра,
Wан брара сəWдəсарə дьнйа.
Əз иди hини шəмала бумə,
Hивйа чуинед ль сəр hивемə.
Qəwата Wətən—həр зəрп доргəрək,
Шəркарара гöманə у кömək.
Бьн дəстура Wева дьбьн реди.

Əwə символа əдлайе гəнди.
Əwре шер Wева тəв бəла дьбьн,
Həр щурə буз бəр We дькəльн.
Əwə радькə мəрийе разайи,
Wанра тинə бəхт, мраз, азайи.

САЛА ТӘЗӘ

Бьньһерьн кʻийә дәрва
Баре гран сәр пшта Wи,
Öса дәрәнг, хәW ле фрʻи,
Wa сәкьнйә ль пьш дери.
Гази бькне, биньн хени.
А, әW төи, Сала тәзә,
Баре тәйә тәв әдлайи.
Тәв хәбат, бәхт у мьразә,
Мәра анийә бь дьл, шайи.
Wәрә, Wәрә, Сала тәзә,
Бал мә щьнәт, гөл у рәзә,
We әдлайие дайнә щәм мә,
Вьрә мьдим wәтәне тә.
Рʻасткьн тәхте тер у тжи,
Сәре жорьн бьһельн щи.
Фьрә вәкьн дәри, бащи,
Жь кʻәWшәна, жь Wар у чйа
Сала тәзә әдлайиева
Һатийә бал мә чаWа меван,
Дә кʻәрәмкә, Wәрә мале,

Тө нубара сәре сале.
Тө хер һати, кәзар сәлам,
Херхазе мә, һәвал, пьзмам,
Баре сале тәв кәвоткьн,
Гьшк сьпинә, чил у дәрдаш,
Хәбәранийе мә мина пар
Мәра анийә гөл у бьһар,
Шәрра майә диса нәйар.
Тө пьзмаме мәйи дәлал,
Ишәв мәра бьбә меван,
Рʻуне аза, бехоф, кʻөбар,
Лаш архаин, мина һәрсал.
Наве тәзә әме тәкьн,
Бь Wи нави тә вәрекьн,
Кәвотке тә әме хWәйкьн,
Паше бәрдьн дор дьнийае
Нав мьләта, пәй әдлайе.
Әме наве тә вьрһада,
Бьгөһерьн әдлайиера.
Тө нөба мә тәв wи нави
Бәла бькә һәр чар али.
Сала әзиз, Сала тәзә,
Чь дьбини, тәра ширәт,
Бәла бькә Wәлат-Wәлат.
Шәркьзара ньфьр, нәһләт.
Хwә бьгьһинә нәму щийа,
Мьләте бьндәст, е беәхтийар

Бо шәр'к'арийе р'акә сәр п'ийа.
Бьфр'ә һәр'ә ча хәбәрбьр,
Wанр'а бьбә тӧ Октйабр.
Ча ба, бьруск, тӧ һәр'ә дур
Wәлатед дьн к'ьвшбә мәшур.
Бәйраqа сор бьвә бал Wан,
Ча шә'дәтийа мәйә ә'йан...

QСА БАВО

Qр'ава паизе Wа бе Wә'дә
П'ор'е мьнр'а дьлизә, ба дьдә,
Е спи у р'әш т'әви һәв дькә,
Дьбежә «е спи һе һьндькә».
Заньм, пәй паизе ә'сә Wе бе
Звьстана сәрм, к'ӧрке спи ле.
ДьqәWьмә, Wәки звьстан жи
Нола к'ӧрке хWә п'ор'е мьн спикә
У дьле мьн бьһелә нӧб т'жи.
Хәм нинә, һәрке тәйах нәкьм әз
У әгәр сәрма бер'әнм әW бь ләз
ХWә бьк'ӧтә нава дьле мьни
Ә'мьрда гәлә, гәлә тьшт дити;
Кӧ р'астиер'а буйә т'ьме барбьр....
Нькар'ә жь мьн бьбә һәр тьшти,
ӘW бар пәй мьн Wе бьминә нәмьр.

Кӧр'е мьни дьлсаг', дәлал, бәхтәWар,
Р'ож бь р'ож бәжн дьди чаWа чинар.

Гава бәжн у бала тә дьбиньм
Кәзар щари хWәзла хWә тә тиньм.
Әз Wа бир тиньм зозан у бhар,
Ль Wан дәра әз йәки стӧхар;
Щарна, тӧ чаWа пълтәкә әWра
Тейи йәрм руднейи сәр дьле мьн:
Ћәй зоре дьки, hәй лава дьки,
Кӧ чуктйа хWә әз гликьм тәра.
Дәрhәqа We йәке чаWа бежьм,
Нә чуктийа хWәва әзи дьлэшьм.
Нькарьм, на, набә, бав у бра,
ЧаWа вәгәрьм пәй Wан дәрд, кӧла?

Дә зоре нәдә мьн, кӧре баво,
Әw тьштәки пър чәтьнә, лаWо,
Ахьр чаWа дьле тәйи зәлал
Шелӧ бькьм, кӧре мьни дәлал.
Гәло чаWа сәре тәйи к'ӧбар
Qса хWәйә нәрәкәтва бинмә хар.
Чуктийа хWә тәра тәмам гликьм,
Гәрә брина дьле хWә әз вәкьм,
Тек'әвмә пәй Wан кӧла, бьгәрьм,
У бь дьл тжи пашда вәгәрьм.

Әз чуктйа хWәва пър бәләнгазьм,
Wан салада әзи бемьраз бум:
Мәрйе дьлтжи у е стӧхар,

Мәрйе щәгәрхун у е бриндар,
Бawаркә лаWо, әW диса әз бум.
Чуктйа мьн әйни зӧлма гранә.
Нә, зәрпа бе зәфт әw йа дьланә:
ӘW зәрп у эш, лаWо, чи тәранә?..
Чуктйа мьн әW тәмам шәр у дәWә,
К'әсибтйә, зӧлмә, к'оч у рәвә.
Әз Wан зӧлма тӧ щари найньмә бир,
Кәми чунә мина хәWна къбир.
Нha сазе хWә тӧ жь щи дәрхә,
У qәйде тәзә тӧ мьнра лехә.
Әз кьздькьм әмре hа сәqьри.
Чуктийа мьнә чуйи иди нак'ри.

На, чуктийа мьн зәф чәтьнбу,
Мина әмре нha нинбу.
Жь We hәр hесьр дьбарьн.
ЧаWа бежьм, на, нькарьм.
Тӧе бежи—«йа, әW чирокә»...
Гәрә тәра шьровәкьм,
Ле We йәке әз тап накьм.

Кӧре әзиз, лазьм нинә,
Сурәте хWә незик бинә,
Кӧла чуин вәшеринә:
Бәр чәва мьн дйә хуна сор,
Тжи мәйт бун ль мьн чардор.

Кәму дәра кӧштьн у зор,
Кәму дәра ахин у рәв
Йәко-йәк әW тенә бәр чәв...
Бумә йәки мина «Гикор»,
Ћәла Гикор ће хьрабтьр.
ӘW мьрьн бу, нә кӧ әмьр.

Ахьр чьра мьн зор дьки,
У песира мьн бәрнади.
Чьра чәвед хWәйә зәлал
Шелу дьки, лаWе дәлал.
Бира мьн нәинә дәнге
Мирата топ у тьвьнге.
Дә бь әдьл, нәта кәнге
Биньмә бир грийе әвда.
Чуктийа мьнә зӧлма гран,
Чь лазьми тәйә, кәйран?

Дьхази бежьм, бьбә-нәбә,
Бона хатре We рәща тә
Әзе бежьм илащ тӧнә.

Сале тәда зәф гриамә,
Пехас у тәзи гәрйамә:
Жь глийе мьн бинтәнг нәбә,
Wи әмрида чь мьн дитйә,
Дьле мьнда кәсәр ћьштйә.

У әW кәсәр вала набә,
Кӧле дити пьр дьрежьн,
Ле тәра әзе кӧрт бежьм.

Чьл сал бәре Wәкә тә бум,
Ле мина тә хWәнди нинбум.
Йәки пехас у тәзи бум.
Wa мә Wьр тәви ћавала,
Тәви бәрха, тәви кара,
Нава кӧлилка, ль рәх канйа,
XWәра дьлист мә Wан дәра.
Спьнг, гзер мә топ дькьр.
Пе гәзгәзка ль ћәв дьхьст.
Р'оже педа ћәма дьлист.

Калина пез, дәнге мәрйа
Бәла дьбун ль ћәр алйа.
Әм, зар, листьке тер нәдьбун.
Дьбәзйанә пәй мьнмьника,
ӘW дьгьртьн у пе ша дьбун.
Мә пе чәтәла нишан дьгьрт
Ль кәвьра у чвика.
У топ дьбун әм дор дәлаве,
Бь ша дькәтьн нава аве.
О, чьқас хWәш бу ль wедәре...

Р'ожәке жи, мина һәрщар
Мә топ дькьр кари, пънщар,
Ньшкева бу қирчә-қирч
У тәйрока кәсьн бари:
Тәви һәв бун пәз у мәри,
Wа бе гли у бе мәнә
Топ у гөллә сәр мә бари.
У wьр гәлә мәри к'әтьн.
Мәрие кө һәwарйе һатьн,
Жь wана жи чәнд кәв к'әтьн.

Мәрйа готьн, wәки шәрә,
Һәма к'и чаWа дькарә
Бьла жь гөнд зу бьрәвә.
Кәму алйа гази, һәWар,
Гөнди тәмам рабунә пийа,
К'әтьбуи нава зөлма гран.
Тәвһәвбуйи жь гөнд дәрк'әтьн.
Гөнд манә хькә-хали, Wеран.

К'оч у мәрйа ре нәдьдан һәв,
Тозе гьртьбу руе әрд, әзмин.
Калке тә жи бриндар бу,
Хуна сорда ында бубу.
Wа бриндар әW дькөлйа,
Ле жь к'оче дәст бәрнәдьда.

Гөмана Wан бу Wе сәнәте
Хwә бьгьһиньн Урьсете.

Хушка мьнә чукә чәврәш,
Йәкә дәвк'ән, йәкә гөләш,
Гөрк'өришки, жь гөле бинхwәш,
Мина бәрхәкә чук у к'уви
Дабу пәй к'оче у дьрәви.
Әw бь гаве хwәйә һурьк
Дьльпьти ча мьмьник.
Наве рьндьке Гөле бу,
Кәму гөла бәдәWтьр бу.
Гөле жи... қөрбана тә бу...

Чәвед Гөле у чәвед тә
Мина һәвьн, фьрқи төнә,
Тә дьбиньм, Гөле те бир,
У к'оча мә дәрте сәр ре,
Пеле аве радьбьн сәр һәв,
Гөла бәдәW мьн те бәрчәв,
Мәри тьре төйи Гөле,
Аза буйи жь нав аве,
У мьн тьре калке тәмә,
Гөла дәлал ль бал мьнә...

Бәсә лаWо, бәрхе баво,
Чьра өса нәси иро,

Ћа пьрс дьки, мьн тини бир,
Калке хWə, Гӧле, дйа пир...
Нə мьн тəра гот, нькарьм.
Əз бинтəнг дьбьм, нəWерьм.
Дəрћəqа Wана пьрс нəкə.
Лаwо, чьра зоре дьди мьн?
Тӧ брине мьн вəнəкə,
Нə тəв иди... щəбьринə.

На, ћерса дьле мьн тə ракьр,
Аwа кӧча мə диса баркьр...
Ахьр нəбу, бəрхе кӧуви,
Тӧ мьн нəкə илащбьри:
Гляе майин лазьм нинə,
Əw гьшк ћесьр у газьнə,
Бриндар эди дьле мьнə.
Жь рӧне мьн тӧ вəгəрə,
Гӧепəс нəкə, сəр нəгəрə...

Дə нəгри, баш, əзе бежьм,
Ћəми Wева əз дьлəшьм.

Калке тə ћəма сəр ре кӧт,
Ахинəкə кӧур жь wи дəркӧт,
Ћесьр тьжи чəвед Wида,
Лəзəки дьн əмре хWə да...
Пирка тəйə рəбəн, фəqир,

Наве калко ћа дани бир.
Паше пирка тəйə ћесир,
Пе нəньсйам, гəло чаWа
Гӧликə хWə əWе бьри,
У дани сəр калке мьри...

Жь гӧнде хWə qətйабун иди,
Ч'йае мəй Чарсалə мə нəдьди,
Ћенкайа чйе жи нəдьлиланд,
Дəнге тəйрəда тӧнəбу Wьр,
Гəрма мират əм дьтəqандьн,
У мəри тьре тəбйət жи мьр.
Ћəма нава дӧ-се рожа
Ћатнə дьре нйве гӧндийа.
Шəш нəфəр бун мала мəда,
Се мəри чун Wи шəрида.

Шурəки гьћништнə бəр чəме
Ава-рəш, дəрбаз дьбун сəр пьре,
Кӧч, мəри тжи бубун ль сəр Wе:
Аwа Ава-рəш жи мəри тьре,
Мəре мəзьнə, дькшйа бьн пьре.
Чəвава нечира хWə дьхапанд,
Бəр бь хwə дькшанд у дадьqӧртанд:
Пьра тəнг бу, ре тӧнəбу:
Кӧч у мəри дəрбаз нəдбун.
Чəм жи ћəма ћнвйа Wан бу...

Ава-рәш Wа, ча мәрәки рәш,
Тӧ «қемиши мәрйа нәдьбу».—
Пеле хWәва әW чаWа сәрхWәш,
Щәндәк пәй һәв дькшанд, дьчу.
Сәр Ава-рәш сәр пъра We,
Һат қирина дәнге Гӧле...
Гӧл бу «мевана» We аве ..

Пирька тә хWә ӧндакьри,
Гази Гӧле кьр қәлогьри,
Хwәст хWә бавита нава аве,
Ле мәрйа зу гьртьн мьле We.
Тәне щарәке сәре Гӧле
Рьнд мәшур бу ль сәр аве.
Бука Гӧле, нава аве
Хwәра дьлист тәв пеле We,
Двей қәй гази Гӧле дькьр,
Wәки әWe ӧса биркьр...

ЩиWар бун әм нава дебажаре
Әрмәнистане—ль Ереване.
Кучада дьгәрйан мәлул, пехас,
Щурә-щурә мәри, тәв жи нәнас.
Змане бажер мәра нәфәмдар.
Әз у пирька бе зар у зман,
Мә нан топ дькьр Wа бе хәбәрдан.
Һат Wәдәки иди нан нәдьдан,

Щарна һерс дьбун, бәри мә дьдан.
Мәрийе нале мәда гәлә һәбун...

Нотла пәзе кәлӧ бе хӧе, аWа
Дькәтнә нав қӧлче нәму дәра.
Мә чәвед хWә һәр алйа дьгәранд
Тьштәк дьдит, дьхар, хWә дьхапанд.
Wа мә әбур дькьр wи щурәи,
Мәри дьWәрьмин жь wи әмри.
Радьзан бәр диWаре соqаqа,
Нәхаши у мьрьн ль һәр дәqа.

Рожәке жи ча сьбә сафи бу,
Гәрда шәве сәр һесира вәбу.
Әw соqаq бубу хут дькә мьрйа.
Кидәре мәйт бун һәр алйа.
Мәйте мәрйа дабун келәка нәв,
Qәй соqаq шәв бубу мәрәки рәш,
Тәе бьгота соqаqе We шәве
Харйә, вәхарйә тәви мьрьне.

Пирка тә жи һесира нәһәqйе
Ль бәр диWер. Wа нава соqаqе
Мьр. дәстәки We дьрежи хәлqе:
Qәй не ньфьр мабун сәр левед We,
Ньфьре We мьра рьнд әйан бу,
Wан глйава әW рәнәт дьбу.

Гәлә, гәлә мәрийе минани мә
Дьнәлйан нава хәм у дәрде хWә,
У гӧһдари нәдьданә пирка тә...

Гәләки грйам у мьн кьр гази.
Ле кәси гӧһ нәда мьн бәләнгази.
Хели Wәдә дәрбаз, качкәк анин
У тәви гәлә щнйазе майин
Пирка тә жи сәр We качке данин.
Әw һьлдан, бьрьн, әз кәтмә пәй...
Әз aWqac грйам у aWqac бәзйам,
Хwә дьпәрьтанд, нә пьзмам, нә хWәй.
Иди дәнг у тақәт мьнда нәма
У жь качка мират әз пашда мам...

WӘТӘНЕ МЬН

Тӧ Wәтәне мәйи советие бәйраqбьр,
Овкйана әдлайа дьнйе, тәва нәтәмьр,
Хут тӧйи бона мәрьвайе щьнәт у әмьр,
Тӧ бәрбанга азайа бьн дәстуре, зйарәт,
Бо азайа хWә тәва гӧманьн һәр мьләт.
Wәтән, хWәстьна хWәва тӧ кӧб у мьрази,
Бе шәр у дәW, бе бомба, әдлайе дьхwәзи.
Һәр тӧйи бьрща шәмал бо гәмийе хальфи,
Рйа бәр Wана ӧндабуйи тӧ нишан дьди.
Гьлийе тә щерьбанди у һәр тьшти тужтьр,
Тӧе гәмки у бини рае бомб, шәр у агьр.
Бекәсаб qәWати, херхаз у әдланьз,
Гьлийе тә фәмдар, рйа тә дуз, дьле тә тәмьз,
Бь сәрWерийа тә вәдьбә дәрге әдлайе,
Тӧ кәла нәалтьндар у нәсрәта дьнйае.
Мәрьвайи тә дьшекьринә, ча әдлайзан,
Тӧи бәләде шайе у огьрме гьран.
Aha бәрбь тә һатьнә Wәкиле дне
Чawa азадаре Wан, е иро у сьбе.
Бона әмре зара у бона кәда нәлал

Мьqабьли шер у бомба тəв бунə шəр'к'ар.
Бəла шəр'ньза у бомба дьбиньн тəда,
Ләма hатьнə конгресе ль Москва сорда.
Həр wəк'иләк жь дəв у дьле милион мəрийа
Сəлама лапə ньзкьри анинə тəр'а.
«Ə'длаийə» символа дне, бь həр змани,
Жь чəка зортьр, нава чəка ви зəмани,
Дьхазьн бьжин бехоф, бе дə'w у бе бомба,
Силнəданина т'омəр у тəмам, həр щур'а.
Бомбчи, бомбфьроше хwəйе хwəйи wи аqьли,
Бь дəсти хwə у бона хwə аwа мəзəла
Дьк'öльн ль чар qолбе дне əw тəвайи.
Шəр'к'аре дне wана we чə'лкьн щики,
Р'əх həрдö бомбе wан, бьн овкйана Ə'дьли
Бь тəриqи огьра wана хут əwə чьмки...

АНМƏДЕ ХАНИ

«Р'у дьне qəhьр у зори we hьле
У мина бhара р'əнгин wə'дəе бе»

А. Х.

Анмəде Хани, тö канйа зəлал,
Дəнгбеже дьле к'öрдайи, дəлал,
Бона р'öне мə, ə'йни чə'вкани:
Дьнеда наси, тəва ə'йани.
Тö hосте мəзьн, т'ае Фирдуси
У Низами, wəк wана бьлбьли.
Аwа qəй дəнге həwарйа тə те
Жь гöнд у бажаред р'оньлате,
Мьqабьли qəhьр у нəр'астйе.
Гəлə дурдити, фькра тə бə'рə.
Нава həр глие тə нəсрəтəк сəрə.
Тə мqим готйə:
«Р'у дьне we бе
Бhарəкə че,
Ə'зман we вəбə,
К'əскəсоре вəдə,

176—4

Бәндә Wе йәкбә,
Чь аґа, чь гәдә».
Сазе тә ћьштйә,—дәсте мәданә,—
Силька шәрк'арйа лаWе к'өрданә.
Симе Wи qаси тамара дьла,
Р'әнәтие надә мәжуйа у мьла.

Анмәде Хани, бьлбьли әйни,
Мерхасед хWәва тө пър әйани.
Бона нале Wан дьле тә агьр,
Хәма Wана: брина тәйә пър.
Дьди к'ъвше гранйа баре
Дьле щаћьле к'өрдайә бәдәW,
К'ө дәсти зөлме нәгћиштнә ћәв.
Бәдәwи тә дайә Мәме у Зине,
Әвда бәдәWтьр, нав әвде дьне.
ГТәр, баске кәвотка дьди Зине,
Змане мәрйа дьди Боре Мәме.

Әw чол у бәстед Щзира Wеран,
Нәнас, тә дайә пешйа Мәме Алан.
Р'екә пър дреж, хькә у хали,
Щәрд у qәбил тжи ль ћәр али.
Хорте тунсьз кьрйә ћесире дьл,
У жера буйи сәбьр у бьлбьл.
Qәй Мәме төйи Wи зәманида
У тәви мләт Wе дьнйа тәнгда.

Р'йа хәрибийе буйә ль пешйа мләт,
Ль сәр левед Wан нәлләт у шкйат.
Фькра хWәва, чаWа Боре Мәме
Тө дьфьри ль чар qөлбе дьне.

Тө дьди к'ъвше, бо әмре аза
Ћечьн тәнгаси, чәтнай, qәзйа,
Джмьн у qәбил ангори ћәвьи,
Wәки сәрхWөре мләт хут әWьн,
Wәки зерандьна джмьи йәкә,
Wәки ћәр сөлтан, ћәр шаћ у мир
ДьхWәзьн мләт бьминә фәqир.
Тә мqабьли нәрастйа зәмин
Хирәт, намус у әгитти дайә
Чәкан у Әфан у Qәрәтаждин,
Чәк у сильнә ль бәр Wана,
Бь хWә жи к'ъвш дьби ча нәйфдар у к'ин.

Төе бьгиштайи мәрәме хWә,
Әгәр пешйа тә төнәбуна әW
Qәбиле мләтфрош, мхәнәт,
Кө пешда данин меркөштьи у дәW.
Анәгори джмьи сәрхөре мләт,—
Чаwа Бәк'ьре Әwани мәрьс
У е мина wи гәләк имансьз.

Гәләки гәрйам әз, нәхWәнди у тәк,
Ахина мьн бу, пьшта мьн дешйа,
Октйабра Мәзьн мьнра бу к'омәк,
Бь we рөкдар бум, у к'әнйам бь ша,
Дьнйа кәвн бәр чәвед мьн кәдьми,
Чәвед хWә вәкьр, дор хWә ньһери,
Wьр к'ламед Акмәде Хани ди,
Сазе Акмәд бу, қәт дәстнәдайи.
Ах, симе сазе Wи—теле кем тәйах,
Дьгрйан, ча заре cawa, бе «ах у Wax»,
Ле Wанда мабу көб у шәрк'ари
Бәр әмре аза мәщал, баWари.

На, әW нә блур бу, йа ль сәр лева,
Дәнге һәр тела: дәнге кал у бава.
Назкайа тела wәк тамара дьла,
Хут әw бу Wәк'ьла блура дарин,
У wева к'ьвш дьбу брина зәмин.
Гава һәр тела рйа хWә дьдит бь тьлийа,—
Қәй к'оче к'өрда дәрдьк'әт сәре чийа...
Мьн әw саз һьлда у фәсал леда:
К'әмала һостә дит һәр телида.
Гава сәмт һьлда,—саз дәсте мьнда,
Қәй теле Wи йәк-йәк хәбәр дьдан.
Қәһьр у зөлма вәшарти вәдьдан.

Дәнге һәр теләки: ньсрәтәкә пьр,
Пьриск дьпәкйан к'урайа эгьр,
Һәр теләки шәдәти дьдә щи бь щи
Зерандьна к'өрда һена һәр тащи,
Кө гьртьбу дьле Акмәде Хани,
Әw кьрьбу бьлбьле wи зәмани.
Тө жи телара к'уви дьби нола
Хәзала бриндар, мака пьр кара,
Дьби дьл тьжи у дьк'әви чола,
Р'әнәтие бьбини сәре знара.
Қәй әW дьқәльшиньн пәрде шәве,
Жь нәвт таqе жоре тәве дадьхьн.
Қөрна сәрхөр тәслимбуйи те рае.

Дәнге сазе һосте мә пьрщурәйә,
Һәр теләкида шәWатәк теданә,
Шәwатә пьрә, көл у бринә,
Wанва мәри дьнйа бәре дьбинә.

Сәр теләки-дәнге әWра лейә,
Әw дәнге к'өрдайи һәwарейә
Бона азайе тәва дькә шәрк'ар,
Дькә йәкнали, қәWат у баWар.
Әw тел нәрастиера нае рае,
Мәрна ләз у бәз дажо ль сәр ре.
Қәй бь сәрк'арйа Акмәде Хани
Wана бьрйә шәре кәла «Дьмдьм».

Дьжмьна дажон бәр кәлакә дьн.
Теләк реWйа вәредькә щийе дур,
Кале чәтьнайи ль мә дькә мәшур,
Мәзьн дькә дәрде дьлайә к'ур.

Теләки минани телава бәре
Дькә хөшин, кәрийе пез дьбә чере,
Дьхәмьлинә даре бук у зә'ва,
СәWдәсар дькә щаһьла тәва;
ӘW хут рөк дьдә зозанед гөлин,
К'лама дьдә ренщбәред әвин,
Дьхәмьлинә әрше әзмана.
Әw дьбә гөләава лапә бинхwәш,
Назьк рудьне сәр гөл у бьнәвш.
Әw дьбә рәкм, назкайа дьле дйа:
Бь «лури» зара дьңәжинә,
Р'әкәтие у хәWа ширин тинә.

Дә, рабә hосте мәзьн у лаиq,
Хастьна тә бу... hатйә әW тәриq,
«Бhара рәнгин»,—тә дьхаст, hатйә,
Qәhәр, зорайи жь дьне hьлатйә,
Симе сазе тә бунә йәк-йәк бhар,
Бәр бь хWә дьк'шиньн-щота у щотк'ар.
Wa qәй мерхасед тә—Мәме у Зине,
Саг бунә, у ша тенә бәрбь мә,

Qәй хWәра тиньн нвисаред тә.
Дора чәрха дне мәри дьфьрьн
У Wәдәки кьнда пашда вәдгәрьн,
Көб азайә бо qиза у хорта.
Wеран буйә әw рйа Мөхөрзәмине:
Qәй Боре Мәме буйә доргәра дьне...

ШАЙИР У МУСА

Wәй мусае
Мьни бечар,
Һәй һәвале
Йәки qафсар,
Фькьр фьрйә,
Ль һәв нае,
Дьфькьрьм,
Тә чь һаWар?

* * *

Wәй мусае
Бе хәм, бәтал,
Һәй гәроке
Бе щи, бе мал,
Бо көба дьл
Әз сәwдәсар,
К'зин мьн те,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьни кәлал,
Һәй һәвале
Мьни дәлал,
Тө сәбра мьн
Мина һәрщар,
Әз бесәбрьм,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Һостәки че,
Һәй хөламе
Мала хәлqе,
Симе зерин
Ль сәр саза,
Әзьм дәрдлу,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьн дәвбәла,
Һәй бесәбре
Нав щаһьла,

Хәзаләк ди
Һәвса хWәра,
Хәзал рәви,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьни шван,
Һәй бәрхване
Мьн дуажо,
Хәзала хWә
Мьн вәqәтанд,
ХWәйи әзьм,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьн сәWдәсар,
Һәй бһара
Мьнә һәрсал,
Гөл вәбунә,
Әз бахчәван,
Гөла мьнә,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Шәв нобәдар,
Һәй ашване
Аше хәлqе,
Арванчи—әз,
Ари гьрә,
Һәв нагьрә
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьни дәрдлу,
Һәй һавале
Нәзан, кенлу,
Хәзала мьн
Хәиди, чу,
Ле чь тә бу,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Аqьл, кәмал,
Һәй тө стәйрка
Зәлал, шәмал,

Бо дьле хWə
Əзьм сефил,
Əзьм бəткал,
Тə чь həWap?

* * *

Wəй мусае
Мьни кəсиб,
Həй тӧ хорте
Лап беилащ,
Машоq əз бум
Чəндьк чəнд сал:
КaWe бырьн,
Тə чь həWap?

* * *

Həй мусае
Мьни хWəймал,
Wəй бəлəде
Qəт нəбəтал.
Буий агьр,
Буйи алав,
Hа гӧр дьби,
Тӧйи дьлбар,
Мьн чь həWap?

* * *

Həй мусае
Мьни аза,
Wəй тӧ гӧла
Нава рəза,
Тӧ дəнгбеже
Əмре аза,
Тӧйи нəхше
Ль сəр саза
Мьн чь haWap?

* * *

Həй мусае
Мьн əдьли,
Wəй щаhьле
Кəмал, щинди;
Фькра тə кур,
Дьчи нəта
Əрше əзмин,
Мəша тə дур,
Мьн чь həwap?

* * *

Һәй мусае
Мьни р'еwи,
Wәй тӧ һосте
Р'акетфр'и,
Буйи доргәр',
Насьтьри,
Чәрха дьне
Тӧ дьгәр'и,
Мьн чь һәwар...?

* * *

Шьвәдарәк дәсте мьнда—
Жь ч'йе пәйабум к'әсьри,
Ле ньзанбум дьчум к'ӧда,
Жь алйе бәнда биркьри?

* * *

Гава әз бәржер бум жь wьр,
Мьн дит ч'йае мәй сәрбәләк,
Кӧ мина qизәкә бькӧр
Qәй гази дькьр бь нәнәк.

* * *

Шəйир, нə тӧий кӏлита дьла,
Дьди пəсне бəдəWa у гӧла,
Ле тӧ нəбə ник у щики нəрд,
Мqим бьвə дəствəкьри у мəрд,
Нə тəбйəте шӧрəт дайə тə,
Нə тӧе həри, хWəра нəвə...

* * *

Бона мьлəте мьни биркьри
Ə'мьрда мьн 'дит дəрийе вəкьри,
Wьра чəвканнйе həрə зəлал бун,
Тер ав вəхWар у рйа хWəда чум.

176—5

* * *

Мьн дит кани, гӧл ӌ сосьн,
Дәрд у хәме мәрийе әвин,
Грие Назе, кӧла Тосьн,
К'әла дьла, ләк'а зәмин,
Тә'не Феро, qамчие Qәро,
Qәма Ә'ли, hерса Дьро,
Коне К'әләш, се жьне Wи,
Чәнд сәмәр пәз ль бәр дери,
Әз бь хWә жи нава Wанда
Йәки хӧлам, этим, гори.

* * *

Тәбийәт тӧ тьмайе накә,
ГТашла Wеда hәр тьшт жи йәкә,
Гәлә дьлованә у рәнмдар,
ӘWә, дьдә мә әмьр у бhар:
Шайир, бьбә бhара гӧлин,
Нә hәргав намини тӧ бәлгшин.

* * *

(жь зарготьна щмаәта кӧрда)

Пьрсин:—Шайир, чаwа мәрики дьнеди у хwәнди,
Гәло тә әмьрда қат мәрийе чь хәйсәти ди?
Гот:— Мәри әw хәйсәте хwәва тәмам башқәнә:
Мәри һәйә занә, ле ньзанә, кӧ занә,
Мәри һәйә ньзанә, ле әwи тьре занә,
Мәри һәйә ньзанә, ньзанә әw ньзанә,
Мәри жи һәйә занә, әw жи занә, кӧ занә.
Е лапи зрардар әw мәрийә,
Е қӧрәйә, тӧ тьшти ньзанә,
Ле әwи тьре һәр тьшти занә.

* * *

Мьн чйеда һьшт кәалина бәрха у мәа,
Мьнмьник, кәвотк у бәрфе бәләкийа,
Дәшт, кәwшән, гәли у зозанед гӧлин,
Жь wьр хwәра бьр һәр ахин у нәлин.

* * *

Пьрсин:—шайир, дьчи,
Ле готна тә чьйә,
Qә тәмие тә һәнә?
Гот:—бәлә, әз дьчьм,
Һәр хwәзла мьн wәйә...

* * *

Пьрсин:—шайир, гәло
Тә шест сале әмре
Хwәда qәт жь дьне
Чь бьр, тә чь фәмкьр?
Гот:—мьн анщах нубара
Дьне пьртик тәмкьр,
Әw жи калбуне
Бәр мьнда һьшт...

* * *

Бона ћәр тьшти тәбийәт йәкә,
Ле фәнде ленә-кәзар у йәкә.

* * *

Ава мәзьнә-к'ур
Мәрийа дьбә щие дур.

* * *

К'и незики бәрха мьн бу,—да бәр чьвта,
Бәрх незики к'е бу,—гьрт у тер к'ӧта.

* * *

Хwәндьне чәвед мьн вәкьр,
Ле ниве ре бьриндаркьр.

БЋАР

(жь поэма «Ћәсо у Зәлхе»)

Тәва бћаре тәнщда ша,
Бәри бәрфа спи We да:
Бәрф хәиди у зу нәлйа,
К'әтә нәwал у гәлйа.
Бәрфа гран пәй аглеве
Ћлат минани лнефе,
Бәләки жи ћатьн хар
Жь чйа, бани у бәйар,
Ћешнайи бу дићар.
Бћара хwәш бь әшq у дьл
Нава гӧндда гьрт хәмьл,
Хwәра ани кӧлилк, бьлбьл
У ншйаркьр рькан у гӧл.
Р'акьрә ге нәму мәри,
Белана хьст кәри-сури,
К'әтә бьн мьле кӧр у диза
Бәре wан да бәр бь ћәвраза.
Qӧльнг, думәдәск, тәйр у тӳ

Ћа дагәрйан әW жь щие дур.
Әwр бь тьрс wa къвш дьбун,
Щаркә майи бәла дьбун,
У щарна жи әW бь ћәwар
Ћесред хwәва дьћатьн хар.
Калина мйа, бәрх у кара
Бәла дабу чарньгара.
Кание рәвок ль мерг у щйа
Дöхолхöлин жь пешед чйа.
Кәму дәра гöл у бћар,
Кълам, говәнд, қирин, ћәwар...

ДЕ У ҚИЗ

(Жь зарготьна щмаәта кöрда)

Де у қизәк ћәбунә,
Хәйсәтва хут йәк бунә,
Ча севәкә тузикьри,
Дö кәра парәвәкьри.
Де тәмбәлә, беқәдьр,
Нә ћәвалә, нә ћогьр,
Қиз жи-жь де тәмбәлтьр.
Хәлq wa дьчә оламе,
Дьчьн бегаре чоле,
Ле де, қиза щанкесран,
Қәт дәрнаен жь мале,
Сьбе нәта эваре
Дәнге шәре wана те.

Иди бћарә, тәбийәт
Хәмьлийә ча букәк.
Ћәwа хwәшә, бянщьнәт,
Ль ћәр щики-хәбатәк.
Чар алийа гöл, рьнанә,

Хәлq чоле у зәвйанә,
Дәнге кӏлама Wанә
У ро жорда дькӏәнә.
Шӧхӧл дькьн мер у жьн
Бо звьстана чәтьн,
Шәвед дреж, рожед кьн,
Ле де у qиза гьһишти
Рӏәнәт малда руньшти...
Де дьбежә:
— Wәде хәбата мьн чуйә,
Чьqас хәбьтим, бәсә,
Э, хәбат чи мьнранә,
Әз иро сагьм, сьбе
Иди горӏа хWәдамә.
Кәтани звьстане
Әзе һәрмә We дьне.
Qиз дьбежә:
— Әзә гӧльм у бһар,
Гӧла пьртьр әз наздар,
Кӧлилка бәр кевьрьм,
Әз һәй вьрьм, һәй Wьрьм,
Һәй әз чьним у бьрьм.
Кәлбәт әзә назькьм,
Бәр тәве тәйах накьм,
Кәта звьстана те,
We хWәзгинне мьн жи бе.

Те һавина баргьран,
Дьхәмьлн дәшт, зозан.
Ле де у qиз малданьн:
ЧаWа кьртан у щущук
ХWәра рӏәнәт палдьдьн
Нава һелина нәрмьк.
У тәмамйа һавине
Гӏал дьдьн щи-нвине.
Де дьбежә:
— Э, рожед мьн һьндькьн,
Әзе тәзә шӧхӧлкьм...
Йа мьн иди лап бошә,
Qәwат, тақәт нәмайә.
Wа сәре мьн һа дешә,
Кәтани звьстана те
Мьрьна мьне жи дьһа бе.
Qиз дьбежә:
— Дә, әзе жи зутьре
Иди хWәра мер бькьм,
Ча хатунәкә торьн,
Кӧ аqьлә, рьндькә,
Йа өса кӏа чь дькә?

Те паиза рәнг ле зәр,
Кәзар эмиш, кәзар тӏәм,
Хәлq тәмам дьчьнә дәр,
Дьхәбьтьн әW бе хәм.

Дьле ẇана әшq у кʻән,
Дьхәбьтьн шәв у рож.
Ле де у qиз малданьн,
Сәри ль Wан дьбә дож,
У ль һәвдә мәʻнәнә,
Бо аве шәре wанә.
Де дьбежә:
— Qизе, нә әз бьәʻщим,
Әз хере тә нәбиньм,
Нә әз жьна мәзьньм,
Тә чь тини сәре мьн?
Әзе ве зьвьстане
Бьмрьм һәрьм ẇе дьне,
Мал жи тәра дьминә...
Талаша qизе нинә,
Wа нәйньк дайә бәр хWә,
ЩаW у сйаWа де дьдә,
Мәʻне хWә сәр ледьдә.
— Әз кәйрана лаWке хWә...
Чи мьнранә һолка тә...
Бьньһерә, чь рьндьм,
Чәврәш у бәжнбльндьм,
Кәтани зьвьстане
Әзе әсә мербькьм,
Бал мере хWә дәрбазкьм.

Рʻожәке жи ль wан һат
Зьвьстана сӧрә-сар.
Дәшт у зозан тәв һлат,
Нә мәщалә, нә стар.
Һәрдәр ба у багәрә,
Ль сәр ханийа дьгәрә,
Дәри, кʻӧләка дьгрә.
Нә дйа qизе дьмьрә,—
Гʻесира хWә хласкә,
Нә qиза де мердькә.
Жь кʻәне зьвьстане
Кӧлйие qәрqаш дьбарьн,
Нәрм рудьнен сәр әрде,
Ча кӧлавәки сьпи
Бьн пʻйиę мәрийа рахьстн.
Щарна һерс ле радьбә,
Ну дькә, ба, багәрә,
Дькә гӧжин у вззин,
Ча һәспе бе гәм у зин,
Wа дькʻәвә нава гӧнд,
Дәри-бащйа дькʻӧтә,
Дькә һәWар, һеWьрзә:
Хәма хәлqе нинә qәт,
Щие wан гәрмә, бемьнәт.

Ле мала де у qизе
Буйә әйни щие бузе,

Маләкә вьк у вала,
Ча һелина сәр дара.
Нә сәргинә у нә дар,
Нә нан һәйә, нә жи ар,
Нә ҏе кәйә, нә ашван.
Дьqьнщьльн ль сәр һәв,
Зөлма гран ль бәр чәв.
Qәръминә дәст у пе,
Кьрин жь Wана нае:
Де у qизьн, хәма кe?
Wан сар дьбьн дәст у пе,
Илащбьри радьбьн,
Торба хwәра һьлдьдьн,
Жь мале дәртен дәрва,
Дьчьн мале щинара,
Һуйи дәсте хWә дькьн
У жь Wана пьрс дькьн:
— Әм бәхте wә, ща бежьн,
Рожед һан We дьрежбьн?
Әм һесире ньшанә,
Рйа башаҏе кижанә...?

МQАМЕД КӦРДАЙӘ БӘНГИТИЕ

К'ламе qиза бәнги

* * *

Ах бәнгийа тә гәлә к'ур бу,
Гөлийе мьн жи гәлә һур бун,
Сәр Wан гөлийа әз мьжул бум,
Хорт дәрбаз бу, әз әглә бум...

* * *

Әз назькьм, назәдарьм,
Әз дәндька нав ннарьм,
Ньзам назийа хWә кe кьм?

* * *

Ло, ло, ло, ло,
ЛаWко, бәжна тә
Тарькана
Нава рәза,

Мьне к'ола
Ав те нəза,
Этим, майи
Бей wан пəза,
К'ане кəспе
Тəйи бəза?

* * *

Дьл, тӧ нəфьрə,
Бадиhəwa,
Нəкə тари
Мина шəва,
Нəкə həwар,
Нəкə гази,
Жь рӧке мьн
Бəлəнгази
Гəло дьло,
Чь дьхази?
Тӧ чьqаси
Бьк'əли хwəда,
Те hе бəрк'би
Qалбе мьнда,
Чьма нəртьм
Дьви бинтəнг:
Нə тə жь мьн
Франд хəw, рəнг.

* * *

Баре сьвьк
Нəкə гьран,
Нəвə qиамəт,
Нəвə хьрав,
Əз дьхwəзьм
Дьло, щано,
Wəки нəртьм
Тӧ бьгəри,
Hа бьрəви
Пəй хəзала
У qə нəгри,
Əмре хwəда.
Мина бəрфе
Тӧ бьнəли,
Мина кӧнщийа
Тӧ бьqəли,
Wəки hарби,
Чола к'əви
У нəхwəше
Нəвт салаби,
Диса жь мьн
Хьлас наби...

КЛАМЕ ХОРТЕ БӘНГИ

* * *

Дә, ле, ле, ле,
Әз хәрибьм,
Әз рәбәне
Qиза дәлал,
Әз бәнгимә,
Тӧ кәс бәнгийа
Мьн навинә:
Wa әм жь hәв
Зәфи дурьн,
Орта мә жи
Чәпәр, сурьн.

* * *

Ле, ле, ле, ле,
Ах дьле мьн
Нәлә—нәлә,
Тӧ кәсирә
Накә галә.
Бьн гәрдейә,
Кәс навинә,
Кӧ чь агьри
Мьн дьхинә...
Дә йар wәрә,

Әз хәрибьм,
Әз хәрибе
Нә ль вьрьм.
Кәсиб hатьм,
Бәнгие бьвьм.
Әз бона тә
Чәнгә львьм—
Wa хәриб жи
Әзе бьмрьм...

* * *

Тӧ харьна
Хас hӧрмиани,
Тӧ какьла
Рәш гузани,
Тӧ мәнләма
Qәнщ дьлани.

* * *

Тә әз кьрмә
Дәзмаләке,
Зәнде дәсте
Хwә аландьм,
У сәр чйае

Әләдаге
Тә шики къвш
Wa чъкандьм...

* * *

Ах, дьле мьн
Зәф бинтәнгә,
Ћа шәр дькә,
Дәw у дәнгә,
Мина бәрха
Кәр у гежә:
Сәр зьнара
Хwә давежә.

* * *

Дьле рәбән,
Тә чь қирин,
Тә чь ћәwар,
Әз кьрьмә
Йәки бәгнал,
Тә жь мьн бьр
Таqәт у кал,
Р'öке мьн жи
Тә бьр у хwар.

* * *

Чардоре мьн
Сосьн, рънан,
Гь канинә,
У гь зозан:
Гöл—сосьн—
Ћәр дәр бәстьн,
Дьле рәбән
Бумә машоq,
Тә наwәстьм.

* * *

Кöлилке ал,
Тәйр-туйе бәдәw,
Канийе зәлал,
У ћун, пәзе
Бе зар-зман,
Wәллә-бьллә
Әз бәнгимә.
Кәвьр-кочък,
Чйа у бани,
Бае ћеньк,
Әз бәнгимә,
Дьле мьн тәв
Кöл, бьринә...

* * *

Дә ло, ло, ло, ло, ло, ло,
Дә ло, ло, дьло р'әбәно,
К'оча бар дькьн
К'оч qәт бар набә,
К'әла дьле мьн
'Ах иро р'абуйә,
Агьр у алав
Аwа пе гьртйә,—
Һа дьшәwьтә
Тӧ ч'арә набә.
Баре дьле мьн
Әw зә'ф гьранә,
Wәрә, к'афьре,
Агьр ле бәрдә,
Баре дьле мьн
Бьла валабә,
Һа ба ле р'абә,
Кӧ дьл сар нәбә.

МЕР У ЖЬН

1

Аwа, нава бажарәки
Мерәк һәбуйә у жьна wи.
Аqьле хwәва жьнә сәрwер.
Qӧльхчйә мерьк у щабдар,
Бе шеwра жьне-йәки нәч'ар,
Малда нә хәзурә, нә хаси,
Мqим т'әмие дьдә жьне,—
Шеwре нәдә йәки дьне.

2

Жьн р'уньштйә бәр п'әнщәре,
Шәр'е дӧ мера дьбинә:
Шәр'е wана-бона к'әре.
Йәк дьбежә к'әр йа мьнә,
Е дьн дьбе на, йа мьнә.
Wьр гәлә мәри т'оп дьбьн,
Дьбежьн, кӧ әw барьшбьн.

Ле фәйдә чь, чарә набә,
Һәр йәк кәре дьбә бәрбь хWә.
Гава гәлә һерс дьбьн,
Кера дәрдьхьн, кө һәвхьн,
ӘW жьньк иди тап накә,
Ре нишани Wана дькә.
Дьбежә:
— Нәбу, брангно, нә һәqә,
Шәре өса чь лиqә?
We кәре бьвьн бьфрошьн
У qимәте We нивикьн.
Тәва хWәш те шеWра жьне,
Шәр дьтәмьрә We дәме.
Кәре дьбьн у дьфрошьн:
Ль һәвһати у барьшьн.
Вәдьгәрьн, ле сәрхWәшьн.

3

Чәнд сәһәт дәрбаз, мере жьне те
У чаWа шеWра жьне дьбьһе,
Гәлә һерс дьбә, хWәда дькәлә,
Дьбежә:
— Бәр чәвед тә чь малда бьһайә,
Ньлдә у һәрә мала баве хWә.
Жьньк кур-дур дьфькьрә,
Агрйе аqьле We тьшки дьбьрә.

Мерра дьбежә,—We йәqин һәрә,
Ле жь мере хWә тәWәqә дькә,
Кө әw нане хWә ль We нәлалкә:
Шара пашьн әW һәвра нан бьхөн,
Кө пәй чуйне жьн хәма нәкә.
Дьхөн, вәдьхөн, мер сәрхWәш дькә...

4

Нава файтоне, мерьке сәрхWәш
Рәһәт чалдайә сәр чока жьне.
Нешнайи, һеньк, көлилке бинхWәш,
Мерьк дьчә лап дьнйакә дьне.
Дәнге файтончи, зәнгьле һәспа,
Мерьке разайи, радькьн сәр тйа:
Әщебмайи, чәвед хWә мьздьдә
У qәт ньзанә, гәло әW көнә?
Жьне дьпьрсә
— Qиза нәщамера, көда дьби?
Жьн дьбежә:
— Qәт, әз дьчьмә мала баве хWә,
Тә хWәра дьбьм ль сәр глие тә:
Тә бьһатьр мьн тьшт нәдит малда,
Мьн бь дьл тө дити у хWәра ньлда...

ЗӘЛУЛИ

Дӧ гӧлед бәдәW һәма ӧса дьчълмьсин.

Бәри эваре бу.

Мала баве Wеда тжи меван бун, хWәра кӷеф дькьрьн, ша дьбун, бльнд-бльнд хәбәр дьдан, дькӷәнйан, дьхWарьн у вәдьхWарьн.

Жь кӷала дьле хWә әWе иди тап нәкьр, фәсал жь мал дәркӷәт чу тәWле, кӷатә нава мьтала. Бәдәwйа хWәва әW тәе бьгота гӧләкә хасбахчә бу. Ле кӷәсәрәк дьле Wеда һәбу. Жь хәма гьран рож бь рож дьчълмьси.

We дәме кӷьнщед Wейә хасә-дӧмашә рәнг-рәнги у хәмлед Wейә бһа жи дәй бь зәлули һәвра ньфьри сәбәбкӷара дькьрьн.

Дӧ дол зере бәр әнйе, гӧстилед зер, дәрәфила дӧнздә пәри, базьне зивә-зеркьлдаи, кӷәмбәрәкә зив пьште кӧтай у гӧһаред һәрдӧ гӧһед Wева дардакьри, ль бәр чәвед We һежәй шәики нинбун.

Кәзйие һур вәгьрти навмьла We хәмьландьбун. Р'нишие шәра дакӷәтьбун сәр әнйе. Хала бәдәw сәр гәрдәне дьһатә бәр дьле We у тьре рамусан дьда сурәте Wейи нарин.

Жь чәвед Wейә рәш, әмьрва тжи, минани дӧ тасед зивә-зеркьлдайи, һесред гьрә-зәлал дьһатнә хар.

Левед кӷагәти ль сәр һәвдӧ дәрһәqа хәма бәдәWe һәвра дькьрнә пьтә-пьт...

Гӧла бәдәW дьчълмьси.

Дор бәдәна топкәкә незик, кәрие пез бәлабуйи ширьн-ширьн дьчерйан. Тәе бьгота пәз awqac һешнайи у кӧлилк дьчьни бона хали-халичед щьһезе бәдәWe.

Шване бәр пез хортәки бәжнбльнди чәврәши смелдәйтан, ӧса зәлул бу, тәе бьгота аликй щәгәра хWә һьштьбу бал бәдәWe. Апьнщие рәш сәр навмьла фьрә, минани әWрәки рәши-гран хорт нав хWәда вәшартьбу, нәдһишт әW бина хWә бькӷшинә. Тәе бьгота хорт кӷатьбу нава бәре у дьфәтьси. Анәгори we хәма гран жи бь дәнгәки зәлул дьстьра, мәри тьре бь Wи щурәйи брина дьле хWә дьщәбьранд.

Хорт бона we бәдәWe дьчълмьси.

Шәде зәлулйа бәдәWe,—тәWлә у хәмле We бун. Ле шәде дәнгбеже чйа,—тәбиһәт у кәрие пез. Әwана нәйра һәвдӧ бун, ле... бефәйдә.

Дӧ гӧлед бәдәw һәма ӧса дьчълмьсин.

Бәри эваре бу.

Мала баве Wеда тжи меван бун, хWәра кӷеф дькьрьн, ша дьбун, бльнд-бльнд хәбәр дьдан, дькӷәнйан, дьхWарьн ӱ вәдьхWарьн...

ӘЗ НАВЕ ТӘ ҺЬЛНАДЬМ

К'awa к'öбар, әз наве тә ҺЬлнадьм, Wәки хәлq сöра дьле мьн пенәкәсә. Р'ечa орта дьле мьн у тәда жи бь ньсрәти хWәйдькьм нава пәрде дьле хWәда.

Гава дьбьм илащбьри, жь мал дәртем, дьчьмә щики хәWлә, бохче дьле хWә вәдькьм, наве тә сәд щара дьWәк'линьм, дьле хWә рәкәт дькьм.

Бь тәхмина мьн хәWеда наве тә ҺЬлдьдьм, дйа мьнә пир дьбьҺе. Лəма жи гава меван тенә мала мә, әз дьчьм тәWледа радьзем.

Тә нав у нöба хWәва әз дьлбьричдар кьрьмә. Хәлq дьбежә дәрмане дьл Һәйә, ле әз рәбән Wи дәрмани нькарьм дәстхьм.

К'aWa к'öбар, әз наве тә ҺЬлнадьм, Wәки хәлq сöра мьн пенәкәсә...

КӘВЬРЕД НАС

Һе ль бәр чәвед мьньн әw кәвьред нас у Мразе гöндие мә.

Наве гöнде мә Qуч бу, дьбә бона We йәке, Wәки нава кәвьр-к'öчькада әW Һатьбу шенкьрьне. Кафа нәWале чәнд кәвьред мәзьн хWә зәльqандьбунә Һәвдö' мәри тьре жь нәWале дьтьрсйан. Wанара дьготьн «Кәвьре буке».

Мәзьна дьготьн, гәлә бук у жьна сәр wан кәвьра хWә жорда авитьнә...

Ле талаша мә ниңбу. Мә мьqим Wедәре Wәде хWә дәрбаз дькьр.

Нава Wан кәвьрана е к'әвьзгьрти Һәбун, рәнге хWәва спи йане к'әск, минани к'әфа ньшкбуйи бун.

Әм дьчунә Wедәре. ҺәвРа дьк'әтнә лəще, мә туйи сәр Wан кәвьрана дькьр, пе кәвьрәки чук зу-зу аqас дьбьр—дани, алики дьWәстйан, алики жи иди дәвед мә зьҺа дьбун, бь Wи щурәйи мә Һьнә чедькьр, нәйнукед хWә дьхьст—дьбунә «бук у зәва».

Мразе Хәло шване гöнде мә бу. Хортәки готьна тә бәдәW. Шәмаqиед рәнг-рәнги дьда дора к'олозе

хwə, ҏишйе к'ижана дьк'ətьнə сəр ə'нйа wи. Qьмə мьqим к'еләкева дардакьри, гопаләки спи дестда, нерəмутк һəрдӧ алйава п'есира архальг'е wи ҏезкьри.

Əwи чаwа кəрие пез дьбьрə ч'ере у дани дə'на, сəр wан кəвьра ҏудьньшт блуре дьхьст, пəз дьчу ч'ере у дьһат берийе, əw жи хели wə'дə дьма, чəнд к'ьлам жи дьстра, ҏадьбу дьчу пəй пез, ле wəхте берийе дьчу мала хwə.

Иди чəнд сал бу Мраз əw йəк хwəҏа кьрьбу хəйсəт.

Ле əз wи чахи сьвьк бум, сəр нəдьк'ətьм, гəло шəҏе дьле Мраз чь бу? Əwи чьма аqас дьлшəwьти дьстьра? Щарна мəри дьгот qəй дьгрйа.

Əз сал бь сал мəзьн дьбум. Чьqас мəзьн дьбум, аwqаси блурлехьстьна Мраз, мqам, хəбəред к'ламе wи, һеди-һеди мьнда агьр-алав у нəҏəнəти пешда данин. Ньзаньм мə'нə чь бу, хwəда дьшəwьтим.

К'и занə, дьбə əw кəвьрана иди т'əп бунə нава нəwале, ле мьн т'ьре əw һе дəwса хwəданьн, Мраз жи минани бəре, чаwа тəйре симьҏ к'ӧбар ҏуньштийə сəр wан кəвьра, бьлуре дьхə.

Кəвьред нас у шькле Мраз һе бəр ч'ə'вед мьньн...

ЩАБА WЕ

Мьн гəлə шəвед бехəw дəрбазкьр, гəлə к'ламед дьлшəwат авитə сəр wе у стра.

Паше qраркьр сӧҏа дьле хwə ə'ссə жеҏа бежьм.

Р'ожəкə бһарейə хwəшə-нəбиркьри, к'ьнще wейə т'əзə ле, минани wəрдəкəке wеда дьмəшйа, дьһат. Мьн щуҏəки хwə вəшарт у бесəбьр чардоре хwə дьнһеҏи,— гəло кəс мə навинə? Гӧндиа к'аре хwə дькьрьн бона дəрк'ətана зозана.

Əм ҏасти һəвдӧ һатьн.

— Тəwəqə дькьм, бьһелə чəнд глйа тəҏа бежьм, сӧҏа дьле хwə бьдмə дəр, хəма хwə сьвьккьм.

Əwе авҏу да мьн у гот:—нһа wə'де мьн т'ӧнə, тӧе сьбе бежи.

— Бəхте тəмə, нəсабкə иро дəрбазбуйə, сбе əз ҏасти тə һатьмə.

Əwе т'əне авҏуйе хwə щвандьн сəр һəв у гот:— щаба мьнə иро нəсабкə щаба сбе у йа дӧсбə.

Ах, назе wе əз лап п'əрьтандьм.

Жь we роже шунда хәме мьн hе зедә бун.

Мьн гәлә шәвед бехәw дәрбазкьр, гәлә кламед дьлшәwат авитә сәр we у стра. Мqим hивийа we бум, щики хәwлә расти we бьhатама у мьн сӧра дьле хwә жера бьгота...

ШЬВЬК

Чаwа щарна йәк жь кома мәрйа сьл дьбә, дьчә алики хwәра дьсәкьнә, аha wи гӧндида жи, сәр мьле чәпе маләкә ӧса тәк hәбу.

Дә, хwәстьна дьле әвдайә, hьлбәт малхwe мале wәде хwәда жь гӧндийа нәразибуйә, йане жи бь мәнәкә дьи wедәре, рәх гола гӧнд, хwәра авайик чекьрьбу.

Ава we голе жь гӧнде щинар пәрәти данин. Пәрә топ дькьрьн, дьданә мәзне wи гӧнди, wәкә нәвтекедӧда щәwева ав дьhат дькәтә голе, hәми ава бәрф у баране жи сәрда зедә дьбу, ле ава вәхwәрьне гӧндийа пьщтава, hәйло жь щие дур данин.

Роже әw гол qәт хали нәдьбу. Пәз-дәwаре гӧнд тәмам жь голе ав вәдьхwәрьн. Hри, талас, әрмәни, тер у хӧрщ wедәре дьhатнә шуштьне. Зара сьбеда нәта роавае рәх голе хwәра дьлистьн.

Ле бу шәв, хенщи мәрийе we мала тәк у нәйwане бәрәдайи тӧ qул у бәндә, гобәбә, wандәра къаш нәдьбун, дьтьрсйан. Дәрhәqа we тьрседа гӧндийа hәр кәси гьлик дьгот у әw йәк ӧса wанра бубу хәйсәт.

Р'ожәкә бьһарейә хWәш бу. Дәрва wитә-wита чвика, тәйр-тәйрәда, к'алин-мккина бәрха, кара, qар'инqир'ина зар'е гӧнд бу, әWана тәв хәмле тәбийәтер'а ша дьбун.

We мала тәкда жьнәкә щаһьлә п'ор'кӧришки, дәст у п'йе We пе шьрите qаим гьредайи, минани Wәрдәкәкә басклешкәсти к'әтьбу ә'рде, кур'ә-кур'а We бу. Сәр ә'рде шьвькәкә шкәсти авити бу. Р'әх жьньке мерәки әрһәдәйи р'у дьрежи у спи, е бәлабубун сәр синг у бәре Wи, тәе бьгота qәй әWи п'остәки сьпи дабубу бәр хWә, чә'вед Wи бәльqи у хунева тьжи, шьвькәкә жь гәрмашьве дестда, минани гак'увики нар бь ӧр'ин кӧщуми сәр жьньке кьрьбу, пе шьвьке дьк'ӧта, «щьне дора We дьхьст, кӧ же бьр'әвийана».

Жьньк жь дәрб у эша шьвьке дьнә'лйа, хWә дьп'әр'ьтанд. Минани мәрие та пе гьрти дьр'ьщьфи. Чәхкә-чәхка дәв у дране We бун, ле мерьк дәсте хWә же нәдьк'шанд. Дранед хWәйә сәдәфва жьньке qәй дьхWәст ә'рде вәчьр'ә, глие саро-баро дьгот, искә-иска We бу, дьгьрйа. Лава у дӧа дькьр, ле тӧ кәс нәдьһат һәWарйа We. We р'оже мерьк гәрәке шьвька дӧда жи Weда бьшкенанда, паше «хәбата» хWәйә We щаре к'ӧтакьра. Ле гәло әW шьвьк жь йа ә'Wльн qаимтьр бу нәдьшкәст, йане мерьк иди Wәстийайи бу?

Зутьре мерьк р'асти жи Wәстийа, хWәст qасәке бина хWә бьк'ьшинә. Незики жьньке бу, гӧһе хWә да сәр нәфәса We-әWе бина хWә дьк'шанд. Мерьк бәр

хWәда гот: «На, к'ьвшә же дьр'әвьн, ве мәһеда We qәнщбә», у дәрк'әт чу дәрва, нава һәWа тәмьз.

Wә'дәки шунда мерьк һат, кӧ «хәбата» хWә диса дәстпекә, дит жьньк бельпатә. Qуз бу, дәсте хWә дани сәр ә'нйа We, ньһер'и, нәфәс тәхмин нәкьр, тӧ сәрәдәри ле нәкьр.

Мерьк вәщеньqи, пашда чу...

Гава дәри вәкьрьн, тирьнща тә'ва бһаре тәва зутьр хWә авитә сәр щьниазе жьньке, чаWа һәWарһате We. Хуна дәве We сәр ә'рде гол бубу, минани щәгәр мабу.

Мәһәке зедәтьр бу, чаWа нәхWәшәкә гьранк'әти, әW анибун бәр ощаха шех, wәки qәнщкьра...

Р'ожәкә бһарейә хWәш бу. Дәрва wитә-wита чьвика, тәйр-тәйрәда, к'алин-мккина бәрха, кара, qар'инqир'ина зар'е гӧнд бу. ӘWана тәв хәмле тәбйәтер'а ша дьбун...

ГЬЛИАВА БЕЖӘ

— Хорте дәлал, рәща дькьм, незикби у гӧhе мьнда бежи wе, чь кӧ пе блуре дьди дәр, рәнәтие нади мьн.

— Сәбра дьле мьни сеWи, сӧра дьла гьлиава чәтьи те готьне, хәлq We бьзанбә, бьhелә хWәда бьшәWьтьм.

— Кафьр, бе рәкм, гӧне мьн чьйә тӧ щәгәра мьн хьраб дьки? Незикбә, гӧhе мьнда бежә...

— Стәйрька әмре мьн, чаWa незики тә дьбьм, зар у змане мьн тенә гьртьне, әз дьвьмә йәки беилащ.

— Нә тӧ ньше сәре мьн дьби, хәлq ве йәке те дәрдьхә, гьдио, незикбә, гӧhе мьнда бежә.

Ах, тӧ мьqаме блура мьн, орта мьн у тәда гәлә стру hәнә. Әгәр мьqаме блура мьн рәнәтие надә тә, әзе бьлуре тӧбәкьм, ле рьнд бьзанбә, әв йәк ангори мьрьна мьнә...

— Хорте дәлал, рәща дькьм незикби, гӧhе мьнда бежи We, чь кӧ шәв у рож пе бьлуре тӧ дьди дәр у рәнәтие нади мьн...

ГАВЕД ӘWЛЬН

Wәдәки әз гәлә дьфькьрим, гәло дьнйаеда жь нәмушка ширьнтьр чийә?

Ле чqWa дьбежьн, гава мьн «әмьр дьранед хWә хьст», иди пенәсйам, дьнйаеда жь нәму тьшти ширьнтьр чйә.

Бе зара дьнйа валайә, маләкә хькә у халйә, әмре мәрийа жи туча. Бь тәгмина мьн әзи растьм.

Чь кӧ әмьрда мьн ль бәр чәвед хWә дәрhәqa хәлqеда дитйә, хут өса жи hатйә сәре мьн. ЧаWa щар на мәрие мәзьн зарара әW жи дьбьн зар, нәси у дәрбазкьрьна хWәйә бьчукие бир тиньн, qасәке дьле хWә рәнәт дькьн у хWәзла хWә тиньн, кӧ щарәкә дьн бьчук бьн. Ле тӧ wәрә бьньhерә, кӧ тәбийәте әW мәщәл нәдайә тӧ кәси. Wәдәки әз гәлә дьфькьрим, гәло дьнйаеда жь нәмушка ширьнтьр чийә?

Гава заро бе хәм, бь кеф у әшq, ширьн дькәньн у хели Wәхт жь wи кәни әWана нькарьн хWә зәфткьн, тӧе бежи qәй бhар вәбу, гӧл у сосьн дьбарьн, hәWa дьбә щнәт. Ле гава дьгрин у тӧ чьqас жи тей бәр дьле Wана әWана диса йа хWә дькьн у хели Wәдә

дәнге хwә набьр'ьн, тӧе бежи qәй ә'рд у ә'зман һәв дьхьн, мьж у думанә, ба у бобәлиск р'абуйә, qәй тәйрок у баран дьбарьн, зиwин дьк'әвә меша.

Зар'о р'ожед ә'wльн, wәхте нанхарйнейә wи wәхти, гава һе нькарә бе к'омәкдарйа мәзьна тьштәки бьхwә, кәвчи йане тьште харьне дьбә нә кӧ дуз дәве хwә, ле дьбә бәрбь сурәт, чәна хwә, йане бәрбь лева жорьн, йане жерьн, чьмки һе һини р'йа дәве хwә нәбуйә.

Ле гава зар у змане wана т'әзә вәдьбә, т'әзә дьрана дәрдьхә? Йане нава маледа чалоп'е дьчә-те у минани кәвотка qьбә-qьба wейә. Ле гава бь зманәки шкәсти у т'ьл анщах дьбежьн «д а е», «б а в о»...

Ле гава әwана гавед хwәйә ә'wльн давежьн у һәрдӧ дәсткьнгед хwә дьрежкьри дьчьнә бәр бь ә'мьр... Чәтьнә wе дәqәе мәри бьзанбә гәло әwана дьхwәзьн бь гавед хwәйә ә'wльн һәр'нә кәмеза де у баве хwә бьшекьриньн р'азибуна хwә бьднә wана, йане дьчьнә бәрбь кәмеза ә'мьр... Ле нә хwәзьл гавед мьнә ә'wльн, чьмки мьн де у баве хwә нәдитйә, гаве мьнә ә'wльн жи паше әз бьрьмә бәрбь дӧ шәр'е мәзьн.

Чаwа дьбежьн, к'әнге мьн «ә'мьр дьранед хwә хьст», иди пексйам дьнйаеда жь кәму тьшти ширьнтьр чйә...

ДЬЛ НАЕ К'ЬР'ИНЕ

Гӧндийа наве wи данибун Qәрое нәwерәк. Бона ве йәке баве wи хатре гәлә мәрийа дьк'әт, ле бефәйдә бу, щийе башqәда хәлqе диса йа хwә дьгот.

Р'ожәке Qәро т'әви баве хwә, чәнд гьрә-гьре гӧнд чун әwе нишанкьн.

Һәрдӧ алийава п'әйе wи у wе дьдан. Мәри дьго qәй әшйаки п'р'qимәт дьк'р'ин, йан дьфотьн. П'әйе wи ӧса дан, ӧса мәзьн кьрьн, тәе бьгота дьнийеда нава ә'вда хорте минани wи qочах, хәбатньз, мерхас, к'әмал нә буйә, нә жи wе бьбә.

Qәләнәки готна тә һатә бр'ине. Ле ә'мьрда әwи у әwе һе qәт һәвр'а хәбәр нәдабун, нәньһер'и wе йәке, wәки әwана гӧндие һәв бун.

Йане жи wе чь хәбәрда, ә'дәте дьне бу, чаwа хәлq, ӧса жи әw гәрә бьзәwьщийа, әw йәка шӧхӧле баве wи бу, wе к'е бьхwәста у чаwа бьхwәста, һәми һәбуна баве wи бекәсаб бу.

Ниве шәве бу, ле гьрә-гьра һе дьхарьн, вәдьхарьн, бльнд-бльнд хәбәрдьдан, ша дьбун, дьк'әнйан

Ле бу йа ѡи, хәѡа мират хѡә қаим ле аландьбу, чаѡа кӧлилкәкә шкәсти ль сәр кʻоке, сәре ѡи дьнәжанд, дьбьр-дани. Иди илащ тӧнәбу, чәвед ѡи хѡә-хѡә дьһатнә гьртьне. Баве ѡи әѡ бьрә кʻеләка хѡә да руньштандьне у пера жи щарна һерса қаим дьқӧрчанд. Әѡ ньшкева сьлбуйи жь щие хѡә қолоз дьбу, чәвед хѡә вәдькьр, бе нәмди хѡә мәрийа дьньһери, щаркә дьн чәвед хѡә дьгьрт.

Чәнд рож кʻәтнә орте де у баве ѡи гәлә чәрәз ӳ һур-муред дьн жера дагьртьн.

Кʻьнще тәзә ле, хӧламе мале да пәй хѡә у чу мала хәзуре хѡә. Дәстәк ль сәр қаба қәмейә зив-зер-кьри, дәсте дьнва сьмеле хѡә қӧрә ба дьда. Хәзуре ѡи малда нинбу. Ле хасйа ѡи, гава әѡ дит, тӧе бежи жь пәре әзмин фьри һат ль пешийе сәкьни, әнйа ѡи рамуса, минани мьришка кьртани бу кьртә-кьрта ѡе, һа хәбәрдьда, һа ша дьбу.

Хасие һекәрун чекьр, зоре дьда ѡи, кӧ вәнәкʻьшә, бьхѡә.

Ле бука щаһьл гәлә пьрчукьри бу. Хасйа ѡи чу дәрва, әѡ у әѡе манә тәне.

Әѡи сьмеле хѡә ба да, бьн чәвава буке ньһери, кʻәйа, наве ѡе да у бемьнәт незики ѡе бу. Әѡе тӧ щаб нәда у әѡ ѡеда қайм дәвда.

— Қизе, мьнра буктие нәкә...

Әѡе бәре хѡә жи ѡи гӧһаст,

— Әвда хӧде, чь ль тә қәѡьмийә?

— Кәѡаса мьн тәра тӧнә.

— Чьра?... Мәнә чьйә?

— Ӧса.

— Ньлла, дә ѡәрьн ахьрйа мьн у ве бьньһерьн...

Әѡ ләзәки тәвһәв бу, хѡә бндакьри, ньзанбу чь бьгота.

— Қизе, чьра баве мьн кем қәлән дайә... чьра әз дәствала һатмә, әре?

— Әз нәѡща қәлән у чәрәзе ѡә ниньм.

— Ле нәѡща чьйи?

— Әз нәѡща хѡәстьна дьле хѡәмә.

— Қизе... тәра дьбежьм рӧне мьнра нәлизә... У щерьбанд бь зор әѡе рамуса. Әѡе диса әѡ дәвда, жь хѡә дурхьст.

— Фәмкә, нәѡаса дьле мьн тәра тӧнә, тӧ ѡә дьле мьн жи нәкʻьрийә?

— Пәй, мала тә авабә, ӧсанә тӧ һаж пе тӧнәйи, кӧ мә қәлән дайә у тӧ кʻьрийи.

— На хер, ѡә дьле мьн нәкʻьрйә, қимәте дьл тӧнә, дьл нае кʻьрине...

Бук дьгьрйа.

Пәй ѡе йәке чәнд щара жи әѡ тьвдарәке мәзьнва чу мала хәзуре хѡә. Ле бука щаһьлә-бәдәѡ, хә-

мәкә гьранва, минани хәзаләке мqим же к'уви дьбу. Әв сӧр'а wан тӧ кәсәки ньзанбу.

Р'ожа дә'wата wи чәнд дәст дәф у зӧр'нә ледьхьстьн, гьшк хwәр'а ша дьбун.

Кәwар к'әтә гӧнд, wәки буке тәwла баве хwәда хwә дарда кьрйә, хәньqйә.

Гӧндийа наве wи данибун Qәрое нәwерәк,

СӘРӘЩӘМ

	Р'у
Әз у бьлур	3
Партиа	5
Ленин у ә'длайи	7
Кәсрәта мьн	10
Шәвәр'әш	13
К'лама мьн	15
Wәтән	19
Дӧ бра	22
Дәнг у бә'се Wәтәне мьн	25
К'омева дьчьн тәсәлийа дьне	26
Сала тәзә	32
Qьса баво	35
Wәтәне мьн	47
Анмәде Хани	49
Шайир у муса	56
Шьвәдарәк дәсте мьнда	63
Шайир, нә тӧйи к'лита дьла	64
Бона мьләте мьни биркьри	65

Мьи дит кани, гöл у сосьи 66
Тәбийәт тö тьмайе накә 67
Жь зарготьна щьмаәта кӧрда 68
Мьи чийеда һьшт кӑлина бәрха у мийа 69
Пьрсин шайир, дьчи 70
* * * 71
* * * 72
Бһар 73
Де у qиз 75
Мqамед кӧрдайә бәнгитие 81
Мер у жьи 89
Зәлули 92
Әз наве тә һьлнадьм 94
Кәвьред нас 95
Щаба We 97
Шьвьк 99
Глиава бежә 102
Гавед әWльи 103
Дьл нае.кърине 105

Усьве Бәкʻо Бәкʻойев

Нәсрәта мьи

Рʻедактор Ферике Усьв
Шкьлчи Ан. Гаспарйан
Рʻедакторе бәдәwәтие Рʻ Бедросйан
Рʻедакторе техникие В. Галстйан
Коректора контрол Э. Бәкʻойева

ВФ 05541 тәмбә 176 тираж 500

Бона нашьркьрьне һатийә спартьне 19/I 1963 с.
Бона чапкьрьне һатйә qолкьрьне 12/VI 1963 с.
Кʻағаз 70×108 1/32, бәлге нәшьре 2,8 бәлге мәнгәне 3,5
Бьһа 24 к.

Нәшьрхана 1-е йа Идара һайполиграфһрате, Ереван, соqаqа Аләвердйан № 65.